

Riksdagens protokoll

2013/14:114

Måndagen den 26 maj

Kl. 10.00 – 12.19
13.00 – 16.44

Protokoll
2013/14:114

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 19 maj justerades.

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2013/14:471

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:471 Hållbar finansiell infrastruktur

av Valter Mutt (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 19 maj 2014

Finansdepartementet

Peter Norman (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

3 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2013/14:229 till utbildningsutskottet

Skrivelse

2013/14:233 till trafikutskottet

Redogörelse

2013/14:RR4 till finansutskottet

EU-dokument
KOM(2014) 258 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 8 juli*.

4 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:
Utbildningsutskottets betänkanden 2013/14:UbU17 och UbU18
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2013/14:MJU23 och MJU11
Näringsutskottets betänkanden 2013/14:NU21 och NU23–NU25
Socialutskottets betänkanden 2013/14:SoU22 och SoU26

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2013/14:470 om organiserad brottslighet bakom matfusk

Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Lena Olsson har frågat mig om jag avser att ge polisen i uppdrag att tillsammans med Livsmedelsverket kartlägga bedrägerier med livsmedel och komma med förslag till åtgärder för att motverka denna brottslighet. Vidare har Lena Olsson frågat om jag avser att se över och skärpa straffen för fusk med livsmedel.

Alla former av bedrägerier ska självklart bekämpas. Regeringen har från och med i år tillfört Livsmedelsverket 3 ½ miljon kronor årligen för att intensifiera arbetet mot livsmedelsfusk. De här resurserna används bland annat till att utbilda livsmedelsinspektörer i hur de ska upptäcka livsmedelsfusk och hur det ska åtgärdas. Dessutom ska det inrättas en livsmedelsombudsman som ska ta emot anmälningar om misstänkta oegentligheter inom livsmedelsområdet. Livsmedelsverket har fördjupat sitt samarbete med andra myndigheter, bland annat Tullverket och Åklagarmyndigheten. Även kontakterna med polismyndigheterna kommer att utvecklas. Jag utgår från att polisen också uppmärksammar problematiken och bedömer om de bör involveras i samverkan. Sedan tidigare har de brottsbekämpande myndigheterna inom ramen för arbetet mot grov organiserad brottslighet en väl etablerad struktur för samverkan.

Eftersom brottslighet avseende bedrägerier med livsmedel ofta är internationell vidtas åtgärder även på EU-nivå. Kommissionen har tillsatt ett livsmedelsbedrägeriteam som bland annat har samlat EU:s medlemsstater kring denna typ av frågor. Vidare har kommissionen hållit i ett antal gemensamma EU-kontrollprojekt för att kartlägga livsmedelsfusk.

Det är viktigt med kännbara sanktioner och straff för den som bryter mot regelverket. Vissa överträdelser mot livsmedelslagen kan medföra ansvar enligt brottsbalken, till exempel bedrägeri. Bedrägeri har upp till sex års fängelse i straffskalan. Om ett brott utövas i organiserad form,

systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering ska det särskilt beaktas vid bedömningen av straffvärdet. Begås ett brott i näringsverksamhet kan näringsidkaren även åläggas så kallad företagsbot. Den högsta bot som kan dömas ut mot ett företag är 10 miljoner kronor. Inom Regeringskansliet har vi nyligen inlett ett arbete med att se över systemet med företagsbot. Syftet är att säkerställa att Sverige har ett effektivt, ändamålsenligt och modernt sanktionssystem för juridiska personer som också är anpassat till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt.

Jag bedömer mot denna bakgrund inte att det finns behov av ytterligare initiativ från regeringen men kommer givetvis att fortsätta följa utvecklingen på området.

Anf. 2 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

Det är bekymmersamt när man får se sådana tidningsartiklar som jag visar upp här i kammaren om hur utbrett det har blivit att fuska med våra livsmedel, med vår mat, det som vi ska ge till våra barn och barnbarn. Vi har inte en aning om vad de äter för något. Det är mycket antibiotika, hormonpreparat och så vidare. Samtidigt får vi en organiserad brottslighet som här tycker sig kunna göra fina pengar på mat i stället för knark. Det bekymrar mig och Vänsterpartiet mycket.

Enligt EU-kommittén för miljö, folkhälsa och livsmedelssäkerhet är till exempel jungfruolja den produkt som just nu är mest i farozonen för att utsättas för bedrägeri, i synnerhet från italienska brottsyndikat. Men även fisk, mjölk, honung och saffran är av intresse för verksamheten. Det tycker vi att vi måste göra något åt.

År 2006 tog man bort fängelse i straffskalan. Jag vill vara tydlig med att det var ett stort misstag. Vi skulle nog behöva fundera på om vi inte ska ta in det igen. I sitt remissvar på utredningen SOU 2013:38 *Vad bör straffas?* skriver Livsmedelsverket att livsmedelslagstiftningen i förhållandet mellan brottsbalken och livsmedelslagstiftningen "är subsidiär till brottsbalken och till smugglingslagen ... Gränsdragningen mellan brottsbalkens och livsmedelslagstiftningens tillämpningsområde är inte alltid självklar. Detta gäller exempelvis vid misstanke om s.k. matfusk, exempelvis när ett företag har sålt färgad fläskfilé under beteckningen oxfilé. Här kan det vara fråga om brott mot livsmedelslagstiftningen, men det kan också handla om ett bedrägeribrott (enligt brottsbalken)."

Vad jag förstår har Livsmedelsverket inte något organiserat samarbete med polisen. Man har börjat ett bra arbete med att ha kontakter när det gäller ekonomisk vinning för den organiserade brottsligheten; det är vi överens om. Det är klart att de flyttar sina positioner dit där de kan tjäna mest pengar – våra livsmedel, det som vi ska äta varje dag.

Jag har en fråga till ministern: Borde det inte vara bra att även Livsmedelsverket deltar i samverkan mot organiserad brottslighet och att man också samarbetar med Näringsdepartementet eller till exempel jordbruksministern för att återigen ta in fängelsestraff i straffskalan? När vi har tittat på detta har vi nämligen sett att Sverige är enda land i Norden som inte har fängelsestraff i straffskalan just nu.

Anf. 3 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det är en väldigt viktig interpellation som min kollega Lena Olsson har ställt. Nu har det nämligen gått drygt ett år sedan den så kallade hästköttsskandalen briserade med full kraft. Med rätta var konsumenter, branschföreträdare och även många av oss politiker väldigt upprörda över det omfattande fusket med livsmedel. Vi ska kunna veta vad det är för mat vi äter. Och vi ska kunna veta vad det är för mat vi ger till våra barn.

När nu samvetslösa företagsaktörer märkte om livsmedel och påstod att det var nötkött när köttet i själva verket kom från hästar måste det bli ett tufft efterspel för dessa aktörer så att de är medvetna om att det inte kan ske igen.

Vad har då det rättsliga efterspelet kring hästköttsskandalen blivit här i Sverige? Hittills är det ingen som har dömts med anledning av denna skandal – ingen. Det har gjorts några anmälningar, och såvitt jag vet har de flesta förundersökningar lagts ned. Det finns en kvar som inte är nedlagd.

Varför är det då på det här viset? Detta är ju en omfattande, grov och allvarlig brottslighet. Ett av skälen är nog just det som Lena Olsson tog upp, att sanktionerna är så milda i straffskalan att polis och åklagare – trots att det kan finnas goda grunder – inte går vidare med utredningen.

Det första är att finns så många mellanled att det är väldigt svårt att spåra ansvaret och få fram vem det egentligen är som fuskar med maten. Det andra är att vi inte längre har fängelsestraff som sanktion i Sverige för brott mot livsmedelslagen. Det hade vi fram till 2006, och jag tycker att det var ett väldigt stort misstag att ta bort fängelse som sanktion för brott mot livsmedelslagen.

Det är precis som Lena Olsson säger: I våra nordiska grannländer Norge, Danmark och Finland är det belagt med fängelse om man bryter mot deras motsvarigheter till livsmedelslag.

Det vore en väldigt god idé att ändra på livsmedelslagen så att det blev belagt med fängelsestraff att fuska med livsmedel i Sverige.

Justitieministern tog upp att man kan få böter om man fuskar med livsmedel med hänvisning till livsmedelslagen. För någon vecka sedan läste jag i Dagens Nyheter: "Färgad fläskfilé gav böter". Det var ett företag som fick böta 200 000 kronor för att man hade lurat svenska konsumenter. Man sade att det var nötkött när det i själva verket var fläskkött.

Jag tänker inte minst på Sveriges muslimer som blir grundlurade om de konsumerar en produkt som är helt i strid med deras religiösa uppfattning. De måste verkligen känna sig lurade. Det var bra att det blev en fällande dom i det här fallet, men när sanktionerna är så låga finns det många företag som tänker fortsätta att ta kalkylerade risker och fortsätta att fuska med den mat som vi äter. Det är inte acceptabelt.

Anf. 4 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att det är klart att matfusket är allvarligt och någonting som upprör oss allihop. Vi måste veta vad vi stoppar i oss och våra barn. Det är oerhört viktigt. De skandaler som vi har sett har ju visat att det finns problem.

Det finns flera led i den här hanteringen. Fusk och brott måste upptäckas, anmälas och utredas. På alla dessa nivåer finns det en hel del att

göra. Jag tycker att det är bra att Livsmedelsverket har inrättat en särskild utredartjänst som ska samarbeta med polis och åklagare. Våra svenska myndigheter är i inledningen av att etablera ett vettigare och mer effektivt samarbete. Då är det alldeles nödvändigt att man använder de olika kompetenserna.

Många av dessa brott begås i ett internationellt perspektiv. Därför är det bra att EU-myndigheterna har agerat och gör olika insatser på det här området. Annars kan vi inte gå till botten med detta.

Jag noterar att Europol och Interpol jobbar med frågan, och man har gjort en del stora insatser 2011–2012 med ett trettiotal länder inblandade. Många greps då och blev lagförda i olika länder. Det handlar ju om mat som också kommer till Sverige. Det är viktigt att inte glömma bort det internationella perspektivet.

När det sedan gäller frågan om sanktioner är det lite uppochnedvända världen. Det är den enda gången som jag hör vänsterpartister hävda att det är en poäng med fängelse och att det borde ingå fängelse i påföljderna.

Det kan ligga något i att införa fängelse. I flera av dessa fall kan man tänka sig att det handlar om bedrägeri där det ingår fängelse upp till sex år i straffskalan. Det är inte så att den som begår brott på det här området inte kan dömas till fängelse, men det är riktigt att riksdagen gjorde en annan bedömning i samband med livsmedelslagen. Man kan naturligtvis fundera över om det är relevant.

Jag tror ändå – om jag ska vara seriös – att det viktiga är att se till att sätta fokus på dessa frågor och att de utreds på ett kvalitativt bra sätt så att det blir möjligt att lagföra vid brott.

Jag pekade tidigare på att vi tittar på företagsbot. Man kan tycka att det är fråga om struntsummor, men det som företag förstår sig på är pengar. Därför är det ofta viktigt med den typen av sanktioner. Det finns ett arbete på gång för att se om det går att göra mer, om man ska göra annorlunda och om hur det ska fungera.

Jag är inte främmande för att se på påföljderna; det brukar jag inte vara. Tvärtom ser jag väldigt allvarligt på dessa brott. Jag tycker också att vi bör sätta mer fokus på att säkerställa att våra ansvariga myndigheter är duktiga på att samarbeta och kan hjälpa till för att man ska få det internationella fokuset att fungera. Dess värre kommer man inte åt de internationella syndikaten som kan ha stort intresse av att fuska på detta område enbart genom åtgärder i Sverige.

Anf. 5 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Det är väl roligt att ministern gläds över Vänsterpartiet och en del idéer som vi har. Det tackar vi för. Det är väl inte så vanligt.

Som jag uppfattar ministern finns det en möjlighet att se över och skärpa straffen för matfusk. Som jag läste upp från Livsmedelsverkets remissyttrande är det ju en balansgång mellan livsmedelslagstiftningen och brottsbalken. Jag vet inte exakt hur man ska få till det, men någonting behöver ju göras.

Det är klart att denna brottslighet är internationell. Vi importerar ju ganska mycket livsmedel, och genom dessa skandaler vet vi vad som har förts in i landet.

Du är beredd att se över straffen och höja dem; det är bra. När det gäller samverkan mellan jordbruksministern och Beatrice Ask, för att förbättra metoderna att sätta dit dessa ligor som fuskar, skulle det vara intressant att höra från ministern hur det samarbetet skulle se ut. När jag har haft kontakt med Livsmedelsverket har det kommit fram att man inte har något organiserat samarbete med polisen. Det tror jag också att man behöver åstadkomma.

Det har ju gjorts en hel del för att komma åt den organiserade brottsligheten och som Vänsterpartiet har varit med på, och det gäller den organiserade brottslighetens vinning av brotten. Men det här fusket kommer nog att växa ganska mycket. När man tittar på den egna livsmedelsproduktionen i Sverige kan man konstatera att självförsörjningsgraden i dag ligger på 50 procent. Finlands självförsörjningsgrad är 90 procent. Detta skulle ju också kunna vara ett argument för att stärka vår egen livsmedelsförsörjning som i varje fall Vänsterpartiet tycker skulle behöva öka, eftersom det finns bättre kontroller, bättre djurskydd och så vidare.

Jag tror att svenska bönder skulle få en mer framskjuten placering och att det är en önskan även från befolkningen när man ser att det här förekommer; det kanske är bättre att äta svensk mat. Det kan alltså bli en vinn-vinn-effekt av det hela.

Jag uppfattar dock att ministern är beredd att höja straffen. När det gäller organiseringen mellan myndigheter, alltså att även Livsmedelsverket får vara med inom polisen när man diskuterar de här frågorna, måste det ju nästan bli så. Nu har nämligen brottsligheten flyttat ned från knarket och ser en lukrativ marknad här, och då ska vi åtminstone försöka hålla jämna steg.

Anf. 6 JENS HOLM (V):

Herr talman! De enda fall i Sverige jag kan erinra mig där någon faktiskt har dömts för brott mot livsmedelslagen och brott mot märkningsreglerna var för det första fallet med Ica Maxi; det avslöjades i *Uppdrag granskning* – jag tror att det var 2007 – att de hade märkt om köttfärs och satt ett nytt bästföredatum. De fick en företagsbot på 100 000 kronor. För det andra var det exemplet jag tog upp, där man hade märkt om fläskkött och påstått att det var nötkött. Det blev en företagsbot på 200 000 kronor.

Det är väl inte så konstigt att de som är beredda att ta risker känner att de kan fortsätta att verka här, för det finns stora pengar att tjäna. Vad gäller hästköttsskandalen, som fick en sådan enorm uppmärksamhet, har alla förundersökningar lagts ned. Jag sade tidigare att en fortfarande pågår – mot företaget Dafgård – men nu när jag tittar efter verkar också den nedlagd.

I våra andra nordiska länder är brott mot deras motsvarighet till livsmedelslagen faktiskt belagt med fängelsestraff. Jag är glad att justitieministern är beredd att överväga det, men nu har det gått nästan åtta år, Beatrice Ask. Du har varit justitieminister hela den tiden, och vi har sett många sådana här skandaler.

Det är inte bara hårdare straff mot dem som fuskar som behövs, utan det är en hel serie saker. Vi behöver bättre ursprungsmärkning av mat, inklusive sammansatta produkter. Jag är glad att regeringen numera också vill göra det. Vi behöver fler poliser och inspektörer som arbetar med de här frågorna. Jag vet att man i Nederländerna har över hundra

poliser som bara arbetar mot matfusk. Hur många poliser som är utbildade i just matfusk har vi i Sverige, Beatrice Ask? Det är inte så många, är jag rädd.

Anf. 7 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Först vill jag gärna säga att det enligt myndighetsförordningen är en skyldighet för myndigheter att samverka vid behov, och det är väl alldeles uppenbart att det finns ett behov här. Det arbete mot grov organiserad brottslighet som finns etablerat sedan 2007 utesluter inga myndigheter, utan Livsmedelsverket både får och kan ingå i samverkan när man har ärenden av det här slaget eller lyfter fram detta.

Jag försökte dock antyda i mitt svar att jag ändå uppfattar att de här frågorna har fått ett ökat fokus. Det gör att jag skulle bli förvånad om det inte förr eller senare dyker upp som en viktig fråga att hantera också på den nationella nivån, där ju delar av samverkan finns. Men jag tror att vi måste få fler som är kompetenta på området – vi måste ha bättre utredningar, och då måste myndigheterna koppla sig samman på en helt annan nivå. Därför är jag glad att Livsmedelsverket aktivt har satt ihop ett arbete för att engagera polis och åklagare bättre i de här ärendena.

Sedan nämner Jens Holm dels ommärkning av köttfärs, dels felaktig märkning där det är fläskkött i stället för nötkött. Det är väldigt allvarliga saker, och det är fel. Jag vill dock gärna säga att vi talar om brott som också är direkt hälsovådliga: Människor kan vara allergiska, men vi har även haft skandaler där man har stoppat i kemikalier och annat som är farligt för människor att få i sig. Det är ju därför vi har en sträng lagstiftning.

Det är klart att det finns grader i detta, och det går att tänka sig att en företagsbot kan ligga på en lägre nivå för vissa ärenden men att den rimligen borde slå i påföljdstaket för vissa andra. Det som bekymrar mig är att jag ändå tror att det finns en stor risk att de internationella syndikaten, som arbetar över gränserna, har lättare att komma undan än en så att säga inhemsk bov, som agerar enbart i till exempel Sverige. Det är nämligen svårare att komma åt dem.

Då är det viktigt att vi lyfter fram frågorna i EU-sammanhang och i internationella sammanhang och att vi fokuserar på dem. Där kan jag säga att mitt eget parti väl är ett av få partier som har haft en ledamot som enbart har bedrivit kampanj i matfuskfrågan och den problematiken. Vi behöver dock mer av detta; det är ingen tvekan om den saken.

Jag tycker att det är viktigt att man tittar på påföljderna. Jag nämnde tidigare att vi tittar på företagsböter och den delen av påföljdsbestämmelserna, men sedan har vi det som rör fängelse och annat. Där har vi möjligheter att döma för bland annat bedrägeri. Jag tror dock att problemet är att vi inte får in ärendena i systemet tillräckligt snabbt, och Jens Holm är delvis på det när han frågar om det finns tillräckligt många poliser som är kunniga i frågan. Det vet jag inte, men jag tror att vi får för få anmälningar för att man ska se problematiken.

Sedan ska vi naturligtvis vara klara över att fusk i den här verksamheten – och det får väl min kollega Eskil Erlandsson ta så småningom – inte bara sker utomlands och i internationella sammanhang. Det finns skäl till att vi har väldigt bestämda regler, att vi följer upp reglerna och att vi har livsmedelsinspektioner och hälsoinspektioner av alla möjliga

Prot. 2013/14:114
26 maj

*Svar på
interpellationer*

Prot. 2013/14:114
26 maj

slag på området. Det är nämligen frestande för en del att göra snabba pengar på att luras med maten, och det kan vi aldrig acceptera.

Det är viktigt att vi får bra information till konsumenten, men ursprungsmärkning och annat – vilket är centralt – gör det dess värre inte omöjligt att begå brott. Vi måste i stället ha åtgärder på många olika ställen. Jag tror att det är viktigt att hela rättskedjan kan fungera och att vi får in ärendena och ökar fokus. Det tycker jag är ett arbete som är på gång.

Anf. 8 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Ministern säger att man får in för få anmälningar. När det gäller dem man får in läggs dessutom i stort sett allting ned, och det är ju för att det inte finns tillräckliga sanktioner eller straff. Det kan också vara så att få anmälningar beror på att det är så lågt straffvärde att saker helt enkelt inte anmäls.

För att gå vidare: Man tittar på det här med företagsbot och så. Jag skulle önska att man särskilt tittade på det här med matfusk, eftersom det är precis som ministern säger – om människor är allergiska och till exempel får i sig nötter kan det vara rent livshotande. Ursprungsmärkning är viktigt för oss, men när det gäller den brottslighet vi har i dag går det rent tekniskt att fuska också med det här: Jag går till affären och köper en ekologisk vara, och så kan det vara precis tvärtom. Även när det gäller själva märkningen ligger de alltså i framkant och kan fuska.

Jag skulle vilja att man, tillsammans med jordbruksministern, satte hårt fokus på att komma åt det här. Livsmedelsverket instämmer i att vi behöver ta tillbaka fängelse i straffskalan när det gäller matfusket. Dem har ministern alltså bakom sig.

Anf. 9 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Herr talman! Det är naturligtvis skönt när man har Livsmedelsverket med sig.

Jag vill gärna tacka för att frågan lyfts, för jag tycker att den är central. Men jag tror att vi bara är i början. Vi måste arbeta intensivare med frågan, eftersom det här ger stora möjligheter att kapa åt sig vinster på ett väldigt fullt sätt, vilket en del nätverk och kriminella grupper har upptäckt. Det är allvarligt och illa, för det hotar vår hälsa och kvaliteten i livsmedelsbranschen. Vi behöver alltså jobba med detta.

Vi har i Sverige väldigt bestämda regler. Att säkerställa att de följs är naturligtvis helt nödvändigt. Man ska inte ifrågasätta det som inspektörer från andra håll gör och så vidare, men det är klart att den del som är polisiär måste fungera och hanteras.

Får vi in för få anmälningar läggs många ned, säger Lena Olsson. Ja, så kan det vara, och det kan man fundera över. Det kan vara så att en del avstår från att anmäla. Men det är också så att många uppfattar att det är viktigare att snabbt få stopp på det hela och agera direkt. Jag tror att ett av de mer verksamma medlen är att arbeta med kritiska konsumenter och säkerställa att konsumenterna är vakna och ser, för det gör att man snabbt får en reaktion mot falska produkter eller dålig kvalitet när det gäller maten. Sedan är det naturligtvis så att närodlat och lokalt ofta är bättre, för där har man bättre kontroll.

Jag tror att vi måste arbeta på hela linan. Vi behöver titta på påföljderna, men också öka samarbetet och samverkan och säkerställa att de

olika myndigheter som har ansvar faktiskt hakar i varandra. Då kan vi kanske nå bättre resultat på det här viktiga området.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2013/14:449 om landsbygdsprogrammet

Anf. 10 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Johan Löfstrand har frågat mig hur jag menar att den framtida finansieringen av ökningen av landsbygdsprogrammet med 2,8 miljarder kronor ska ske.

I enlighet med avisering i vårpropositionen 2014 avser regeringen att i budgetpropositionen 2015 tillföra anslaget 1:18, Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, ett belopp på 2,4 miljarder kronor. Detta tillsammans med de 400 miljoner kronor som regeringen föreslagit att öka anslaget med i vårandringsbudgeten 2014 innebär att den svenska medfinansieringen till landsbygdsprogrammet ökar med totalt 2,8 miljarder kronor under programperioden 2014–2020.

Satsningen är i enlighet med regeringens politik finansierad fullt ut.

Anf. 11 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ministern för beskedet. Ministern har helt rätt i att det i vårpropositionen tydligt framgår att regeringen vill skjuta till 400 miljoner till anslaget 1:18, Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur. Men jag och många med mig har i alla fall funderat lite grann kring den framtida finansieringen vid läsningen av vårpropositionen. Om man jämför den bedömning som har gjorts under utgiftsområde 23 för perioden 2012–2017 i budgetpropositionen med den bedömning som görs i vårpropositionen kan man inte se att de här pengarna har tillförts utgiftsområdet. Det här gör att jag och många med mig undrar när pengarna kommer att tillföras. Nu fick vi mycket riktigt svar från landsbygdsministern: De här pengarna kommer att läggas in i höstbudgeten. Jag tackar för det beskedet.

Men samtidigt tycker jag att det är lite magstarkt att Centerpartiets partiledare går ut och slår på stora trumman och säger att allting är klart och finansierat fram till 2020. Så lät det på den presskonferens där Centerpartiet offentliggjorde den här satsningen. Jag – och många med mig, tror jag – tycker att det hade varit lite mer klädsamt om man varit lite tydligare i vårpropositionen och redogjort för de här pengarna även för de kommande åren för att på så sätt tydliggöra att pengarna finns.

Herr talman! I min interpellation har jag också några funderingar kring landsbygdsprogrammet som helhet. Först och främst: När kommer det att börja gälla? Det finns nu runt om i landet en stor osäkerhet kring vad det är som gäller och när de olika stöden kommer att träda i kraft. Jag vore väldigt glad om ministern kunde redogöra för när programmet kommer och när man kommer att kunna få stödpengar. Kommer det att bli i år? Kommer det att bli nästa år? Jag har även förstått att en del stöd inte kommer att börja gälla förrän 2016.

Det vore spännande att få höra ministern ge en redogörelse inför mig och åhörarna. När börjar de olika stöden gälla, och hur stor del av de pengar som landsbygdsministern och Centerpartiet skjuter till för 2014 kommer att användas under just 2014?

Prot. 2013/14:114
26 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 12 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Låt mig först konstatera att det i enlighet med praxis och de budgetföreskrifter som finns är aviserat i vårpropositionen 2014 att anslaget 1:18 kommer att tillföras 2,4 miljarder. Detta ger tillsammans med det förslag till höjning av anslaget med 400 miljoner som finns i vårändringsbudgeten sammantaget 2,8 miljarder. Detta är kungjort och tillkännagivet för Sveriges riksdag.

Angående den andra frågeställningen som Johan Löfstrand väcker kan jag nämna att regeringen inom kort kommer att fatta ett formellt beslut om att överlämna ett förslag till nytt landsbygdsprogram till kommissionen i Bryssel. För att undvika oönskade avbrott i flera viktiga åtgärder har regeringen därtill, vilket också är kungjort, valt att utnyttja möjligheten till övergångslösningar mellan de två program som vi har att arbeta med parallellt just nu. Det finns alltså en sådan möjlighet, och vi har valt att utnyttja den möjligheten. Det innebär att vissa åtgärder från det tidigare programmet, som nu är på väg att upphöra, kan förlängas. Så har alltså skett under 2014, med samma regler som gällde före 2014.

Detta gäller till exempel flera av de viktiga miljöersättningarna. De har kunnat sökas som vanligt tillsammans med andra arealbaserade ersättningar och stöd under det här året, vilket jag är glad över. Vi ska inte tappa viktiga miljöåtgärder som är viktiga för den biologiska mångfalden och för den aktiva bonden som producerar mat i vårt land.

När kommer pengar att utbetalas? Så uppfattar jag Johan Löfstrands fråga. Det är alltid svårt att förutse var och när investeringar görs, när de slutförs och därmed när pengar som tidigast kan betalas ut. Vi har försökt göra en prognos utifrån de erfarenheter vi har skaffat oss bland annat under innevarande programperiod. Det visar sig – som vanligt, höll jag på att säga – att människors och företags funderingar kring att investera eller göra någonting annat tar en viss tid. Därefter ska saker och ting projekteras, utföras och byggas. Utbetalningarna av pengar blir alltid större mot slutet av perioden, är den erfarenhet vi har.

Vår tro är att det kommer att bli samma under det program som vi nu ska ge oss in i, men det går inte att förespå sådana saker. Bland annat på bredbandsområdet vet jag att det finns ett uppdämt behov. Jag hoppas självklart att pengarna ska användas klokt, bra och så fort som möjligt.

Anf. 13 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Det var bra att vi fick ett tydliggörande. Jag är fullt medveten om att det finns en praxis att man inte skriver alltför mycket i vårpropositionen.

Skälet till att jag lyfter fram frågan är att finansieringen av landsbygdsprogrammet och de gröna näringarna har diskuterats ganska mycket de senaste åren. Det hade varit klädsamt om Centerpartiet när det väldigt tydligt går ut och markerar att det är en satsning på ett tydligare sätt markerat att det är en satsning som gäller för ett antal år och att det finns en finansiering.

Under det senaste året har man åtminstone som utomstående känt att det funnits en viss diskussion mellan de olika regeringspartierna om hur olika saker ska finansieras och vad som ska prioriteras. Därför har jag och många med mig varit ganska fundersamma inför hur de delarna ska finansieras i framtiden. Jag är väldigt glad för detta besked. Jag hoppas att de pengarna finns i höst, om nu inte vi socialdemokrater får en majoritet i denna kammare.

Vi socialdemokrater har föreslagit tydliga satsningar under ett antal år. För 2014 skjuter vi också till pengar till just bredband. Vi har nu gjort en ytterligare satsning på 80 miljoner för att säkra bredbandsatsningarna på landsbygden. Vi har därmed 451 miljoner under 2014 som vi lägger på landsbygdsutveckling. Vi har också ett antal andra spännande förslag. Jag hoppas att vi under de kommande månaderna kan få en diskussion om hur vi ska se till att få en stark landsbygd. Det är någonting som borde diskuteras mer i landet.

Vidare vill jag tacka ministern för åtminstone ett litet klargörande av hur de olika stöden kommer att se ut framgent. Jag förstår att stödsystemen är komplexa. Det är dock väldigt olyckligt att vi i dagsläget inte har ett förslag. Om jag förstått det rätt har kommissionen sex månader på sig att kommentera och diskutera det förslag som Sverige ska lämna.

Gör man en snabb huvudräkning ser man att det kan innebära att det inte kommer att betalas ut speciellt mycket pengar under 2014. Det är oerhört problematiskt för väldigt många lantbrukare. I dag är det många lantbrukare som känner en stor oro för hur de ska kunna investera i framtiden. Framför allt kommer de säkerligen att få ett glapp i ersättningar under ett eller kanske till och med två år.

Jag är glad över att man har landat i att förlänga ett antal stöd. Det är jättebra att miljöersättningarna och ett antal arealbaserade stöd förlängs. Men kommer de pengarna att betalas ut under 2014? Det är min fråga. Väldigt många lantbrukare går nog och väntar på de pengarna.

Det finns ett annat stöd där det vore spännande att höra när ministern tror att det kommer att sjösättas. Det gäller de djurvälståndersättningar som diskuterats. När kan vi få se dem komma?

Anf. 14 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det är viktiga frågor som Johan Löfstrand tar upp. Det berör landsbygdens möjligheter till utveckling. Det kräver långsiktighet och tydlighet. Jag förstår att Johan Löfstrand och människorna ute på svensk landsbygd är oroadade när den tydligheten inte finns.

Landsbygden har blivit den stora förloraren under alliansregeringens tid i många olika stycken. Moderatmiljarden kom inte landsbygden till del utan de rikaste kommunerna till del. Mobiltelefonin fungerar inte. Där förlitar man sig på marknadskrafterna. Marknadskrafterna har aldrig löst landsbygdens problem och kommer inte att göra det. Jag tänker på jordbruket som har tappat 15 000 jobb.

Den fråga som Johan Löfstrand ställer är med anledning av att regeringen är väldigt otydlig. Var står regeringen? Vi är tydliga från vårt parti bland annat med satsningen på landsbygdens vägar och tjälsäkring av vägar som är så oerhört viktiga för skogsbruket där vi anslår 700 miljoner mer än Alliansen.

Vi anslår 15 miljoner till de enskilda vägarna. De har också oerhört stor betydelse för landsbygden. Vi anslår 20 miljoner till att utveckla servicepunkter på landsbygden, 50 miljoner mer till att utveckla besöksnäringen på landsbygden och 100 miljoner mer för att utveckla näringslivet i de mindre kommunerna ute på svensk landsbygd.

Dessutom har vi varit väldigt tydliga med att vi vill ha en nationell livsmedelsstrategi till gagn för svenskt produktionsjordbruk och också livsmedelsindustrin.

Anf. 15 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Pengar för de åtgärder som jag nämnde tidigare, det vill säga de flesta av miljöersättningarna inkluderande den viktiga ersättningen för den ekologiska produktionen, har kunnat sökas som vanligt.

Vad jag känner till kommer pengar också att tillföras sökanden precis som vanligt, i motsats till hur det var en gång när Johan Löfstrands och Sven-Erik Buchts parti styrde det departement som jag är chef över. Då sköt man pengarna över årsskiftena för att finansiera andra saker. Det ställde till med oerhörda likviditetsproblem för många företag i vårt land som fick avstå från att investera.

På den tiden lånade man – Johan Löfstrand och Sven-Erik Bucht – böndernas pengar för att betala andra saker. Att ändra på detta var en av de första åtgärderna som jag vidtog när jag blev chef för det dåvarande Jordbruksdepartementet.

Det går att söka vissa ersättningar under detta år, och utbetalningar kommer att ske precis som vanligt. Därtill har vi för avsikt att utnyttja en möjlighet som finns i det nya programmet, nämligen att öppna för ansökan även om inte Bryssel och kommissionen har godkänt vårt program.

Det gäller till exempel investeringsstöd för jordbruksföretagen så att vi får i gång investeringarna. Det är samma sak med den viktiga bredbandsutbyggnaden på våra landsbygdsområden. När pengar för sådana saker kommer att betalas ut går inte att säga på förhand. Det är helt beroende på när investeringen är avslutad. Då betalas pengarna ut.

Om jag ska tro något är det att det inte kommer att betalas ut så väldigt mycket pengar i programmet under detta år. Å andra sidan ska sägas att av de investeringar som är beviljade både på jordbrukssidan och på bredbandssidan i innevarande program kommer det att fortsätta att betalas ut pengar både 2014 och förmodligen 2015 och kanske till och med 2016. Men låt oss kalla det för gamla pengar.

När vi gör en prognos över hur utbetalningarna kommer att ske totalt sett över en längre tidsperiod är de simuleringar som vi har gjort förhållandevis jämna. Det beror på nämnda faktum, alltså att det tar tid att få investeringar genomförda. Och ofta tar det lite längre tid än vad alla tror.

Låt mig avsluta detta inlägg, herr talman, med att säga att vi avser att göra samma sak för de viktiga Leadergrupperna. Vi ska alltså förbereda så att vi får en flygande start på de viktiga Leaderåtgärderna på våra svenska landsbygdsområden.

Anf. 16 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Jag tycker att detta har varit en klargörande debatt och diskussion. Jag hade bara hoppats på att man skulle kunna föra den lite mer offentligt. Jag tror att det är viktigt

att ministern ändå förstår att det finns många lantbrukare runt om i Sverige som är oroliga. Det finns många projektgrupper och andra miljöprojekt där man är orolig för hur man ska klara sig under ett eller två år på grund av att man inte vet hur framtiden ser ut. Man vet inte heller om man och när man kommer att få pengar.

Jag är fullt medveten om att det finns pengar kvar i det gamla landsbygdsprogrammet och att de kommer att betalas ut under de kommande åren. Det är jättebra att vi på ett bra sätt kan använda de resterande medlen. Samtidigt känner många att det kommer att bli ett glapp på ett eller två år, och man vet inte om man ska orka med den perioden. Framför allt är det stora dilemmat att man inte vet vad som kommer att gälla.

Jag välkomnar att vi om någon vecka eller ett par veckor förhoppningsvis kommer att få se hur det nya landsbygdsprogrammet ser ut. Då hoppas jag att fler lantbrukare runt om i Sverige kommer att få en klarare bild av hur och när man kommer att kunna söka, men framför allt få, pengar.

Ministern ondgör sig lite över hur den socialdemokratiska regeringen hanterade dessa frågor. Jag kan bara säga att det var problematiskt då, precis som det är problematiskt nu. Men nu är det ministern som har ansvaret. Då borde ministern också, med den tillbakablicken, agera på ett sätt som gör att lantbrukare runt om i Sverige känner sig tryggare när det gäller att investera och att veta när de får sina pengar.

Anf. 17 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag förstår den stora oro som finns ute på svensk landsbygd. Vi är Europamästare under alliansregeringen i urbanisering, bland annat.

Vad har statsrådet för strategi för landsbygden? Finns det någon strategi? Är strategin den som vi har sett under det gångna året – att till och med förändra det skatteutjämnningssystem som en gång i tiden Socialdemokraterna och Centern utformade, att avvika totalt och plötsligt ha tusen miljoner till Sveriges tio rikaste kommuner? Är det strategin för landsbygdens utveckling? Är det strategin för landsbygdens utveckling att förlita sig på marknadslösningar? Jag tänker på det bedrövliga med mobiltelefonitäckningen ute på Sveriges landsbygd, där man inte kan ringa. Är strategin från Alliansen någonting som man inte riktigt törs lyfta fram, framför kulisserna? Eller finns det någonting annat där bakom?

Man säger till och med nej till en svensk nationell livsmedelsstrategi – något som skulle vara oerhört viktigt för svenskt lantbruk och svensk livsmedelsindustri. Det har vi lyft här i kammaren vid ett flertal tillfällen, och Alliansen säger nej, nej och nej.

Anf. 18 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag instämmer i Johan Löfstrands påstående att dessa frågor är viktiga. De är viktiga för alla de människor som bor, verkar och bedriver verksamhet på svensk landsbygd.

De 2,8 miljarder kronor som regeringen skjuter till för att stärka den nationella medfinansieringen i landsbygdsprogrammet innebär att programmets totala budget omfattar lite drygt 36 miljarder kronor. Genom förstärkningarna ger vi stora och omfattande möjligheter för satsningar

på svensk landsbygd. Vi gör det genom att bland annat säkerställa och öka tillgången på bredband men också genom att förstärka den lokala servicen, som är viktig för alla de människor som bor på landsbygden.

Till detta ska läggas att vi i programmet kommer att göra viktiga prioriteringar för miljön, djurvälståndet, jobben, företagande och entreprenörskap. Några av de satsningar som sker i nuvarande program kommer att fortsätta. En sådan, som finns redan nu, är djurvälståndspeng för saggor – den så kallade saggpengen. Andra saker kommer att utökas, för vi tycker att det är viktigt och angeläget att vi bygger ett bra land i hela landet. Detta har regeringen satsat på och finansierat fullt ut.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2013/14:114
26 maj

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 2013/14:455 om inskränkning i äganderätten vid sikfiske

Anf. 19 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Sven-Erik Bucht har i anledning av vissa restriktioner för fisket i Torneälvens fiskeområde frågat mig hur jag ser på äganderätten i området när det gäller rätter som är inskrivna i fastigheternas lagfarter såsom rätten till fiske. Han har även frågat mig om jag anser att inskränkningar i äganderätten kan göras utan att förhandlingar vidtas med dem som får tåla inskränkningar i sin äganderätt samt om jag avser att vidta några åtgärder för att begränsa den skada som skett eller rätta till de inskränkningar som äganderättsinnehavaren kommer att drabbas av kommande sommar.

Fiske efter andra arter än lax och öring med flytnät på traditionella fångstplatser i älvmrådet inom Torneälvens fiskeområde är sedan 2013 begränsat så att högst ett flytnät per båtlag får användas eller förvaras ombord. För årets fiskesäsong finns en överenskommelse med Finlands regering om att detta fiske får påbörjas den 1 augusti i stället för den 15 juli.

Dessa begränsningar motiveras av att beståndet av sik har försvagats samt att huvuddelen av sikens uppvandring har förskjutits från juli till augusti på senare år. Sikfisket har även effekter på laxens uppvandring, vilket har konstaterats genom fiskräknaren vid Katilakoski, där andelen uppvandrande lax minskar markant under sikfisket. Denna reduktion bedöms av forskarna bero på att lax fångas eller att uppvandringen störs av sikfisket.

Även inom ramen för fisketillsynen har det kunnat konstateras att det fångas lax i flytnätsfisket i juli. Bedömningen är att fångsterna inte är av obetydlig omfattning. Mängden fångad lax i juli är större än mängden sik. Under slutet av juli är det inte tillåtet att fånga lax med nät. I syfte att skydda båda bestånden konstaterade Sverige och Finland gemensamt i årets förhandlingar att det finns skäl att senarelägga sikfisket för att säkerställa att en viss andel sik ges möjlighet till lek samt för att minska trycket på laxbeståndet.

Självklart ska fiskerättshavarnas rätt till sitt fiske respekteras och upprätthållas. Som Högsta domstolen konstaterar i den dom som Sven-Erik Bucht syftar på måste dock en enskild generellt sett tåla inskränk-

ningar i fiskerätten till följd av fiskevårdande föreskrifter. De nu aktuella föreskrifterna syftar till att skydda både sik- och laxbestånden, till gagn för bestånden och därmed för fisket. De faktiska effekterna för fisket efter sik är vidare begränsade eftersom huvuddelen av siken vandrar upp i älven först senare. Om åtgärderna är tillräckliga för att vända utvecklingen vad gäller sikbeståndet kommer att följas upp inom ramen för det svensk-finska samarbetet vad avser förvaltningen i Torne älv.

Några förhandlingar med enskilda behöver allmänt sett inte genomföras i samband med reglering av fiske. Just för Torneälvens fiskeområde finns dock en referensgrupp som är sammansatt av företrädare för olika fiskeintressen på den svenska sidan av riksgränsen, däribland företrädare för fiskerättshavarna längs älven. Referensgruppen hörs regelmässigt i samband med de årliga överläggningarna med Finland.

Jag är övertygad om att de begränsningar av fisket som det nu är fråga om kommer att bidra till att stärka bestånden av både sik och lax i fiskeområdet och att detta i längden kommer att gynna fisket. Jag avser inte nu att vidta några särskilda åtgärder med anledning av detta.

Anf. 20 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret även om jag tycker att svaret andas en väldigt stor portion nonchalans inför dessa frågeställningar. Statsrådets syn på äganderettsfrågor verkar vara att det inte är någonting som han bryr sig så mycket om.

Det är faktiskt så att äganderätten till fiske i Torneälven finns inskriven i fastigheternas lagfarter. Betyder det ingenting för statsrådet att så är fallet?

Statsrådet säger att det här är någonting som vi måste tåla: Vi måste skydda laxen och siken. Jag håller med: Vi måste skydda både laxen och siken. Och det behövs regler. Men när reglerna så ensidigt riktar sig mot det traditionella fisket i Torneälven, som man är lagfaren ägare till, måste man reagera och frågan tas upp och belysas.

Jag ska börja med laxfisket, som statsrådet hänvisar till i svaret. Sportfisket har 78 dygns fiske på ett år, under sommartid. Havsområdet har 91 dygns fiske. Det traditionella fisket, som har rätten inskriven i fastigheternas lagfarter, har sju dygn men fördelat på hälften till finsk sida och hälften till svensk sida, alltså tre och ett halvt dygn.

Statsrådet säger att man måste skydda uppgången. Då ställer jag frågan: Vad gör sportfiskarna när det är förbjudet? Jo, de fiskar för fullt. Vad gör man i havsområdet när det är förbjudet för det traditionella fisket? Jo, man fiskar för fullt.

Så säger statsrådet i sitt svar att det förekommer tjuvfiske. Jaha – är det kollektiv bestraffning som gäller i Sverige numera? Är det inte de som tjuvfiskar som ska bestraffas, och inte de som har mantal och rätt till fisket?

Sikfiskets kraftiga begränsningar innebär bland annat att det i juli är totalt förbjudet för det traditionella fisket, alltså för dem som har rätten inskriven i sin lagfart. Det är inga inskränkningar för fisket i havet och inga inskränkningar för håvfisket i forsarna. Den 1 augusti får man börja fiska, men då görs det ytterligare en inskränkning: Ni får använda endast ett nät.

Jag vet att statsrådet kan jordbruk. Att bruka sitt vatten och att bruka sin jord är en rättighet som finns inskriven. Men tänk om bonden som kör en plog med fyra blad plötsligt bara får använda en enskärig plog och måste köra fram och tillbaka. Det är så statsrådet har satt regelverket för att bruka vattnet i Torneälven. Man sätter sig totalt över de rättigheter som finns.

Till och med Högsta domstolen har nyligen avkunnat en dom som handlar om exakt denna äganderätt till fisket. Och statsrådet säger: Jag tänker inte göra någonting. Det är en mycket stor nonchalans mot Tornedalens folk och en nonchalans mot äganderätten. Man verkar till och med, som statsrådet, strunta i de konsekvenser som Högsta domstolens dom ger.

Anf. 21 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! För att förbättra beståndssituationen har samhället, staten, genom åren vidtagit en rad olika förvaltningsåtgärder över hela landet. Vi gör detta för att vi vill bygga upp bestånd som är över de biologiskt säkra gränserna men också för att det ska finnas en möjlighet att nyttja bestånd av olika arter i vårt land.

Detta gäller på fiskets område. Men jag kan också dra paralleller med till exempel det jaktliga området, där det nu och då görs inskränkningar i möjligheten att bedriva jakt, både mängdmässigt och i tid – allt för att bestånden ska byggas upp så att de blir möjliga att nyttja på ett hållbart sätt också i framtiden.

Jag kan exemplifiera det jag nu har sagt med att vi har infört förbud mot användning av drivgarn. Vi har infört förbud mot långlinefiske, som innebär stora begränsningar för möjligheten att fiska efter lax i södra Sverige. Vi har minskat kvoter för exempelvis lax för att vi ska få möjlighet att bygga upp olika typer av bestånd.

I detta sammanhang vill jag särskilt poängtera, herr talman, att det är viktigt att respektera alla fiskerättshavares rätt och möjlighet att fiska både nu och i framtiden. Finns det inga bestånd som är möjliga att nyttja är ju den rätt man har ganska värdelös.

De åtgärder som nu vidtas syftar till att skydda bestånd och ge bestånden möjlighet till återhämtning. Kan vi åstadkomma detta säkerställer vi goda fiskemöjligheter – för att komma närmare det som egentligen är föremål för diskussionen – för fiskerättsinnehavare både i älven och i havsområdet.

Anf. 22 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Statsrådet behöver inte lära tornedalingarna att ta ansvar. Tornedalingarna har alltid tagit ansvar för sin natur och de tillgångar som finns där och har historiskt tagit ett jättestort ansvar när det gäller fisket av såväl lax som sik.

Vi hade i över 20 års tid totalförbud dagtid, och det accepterade man. Men när det kommer mer och mer inskränkningar, när man trängs in i ett hörn och de som inte har rätten inskriven i sin lagfart i princip får fiska fritt, är det klart att det blir reaktioner. Det finns alltid en gräns.

Tre och en halv dag, statsrådet, får man fiska när man har rätten inskriven i fastigheten. 78 dagar får den fiska som inte har det inskrivet. Den kollektiva bestraffningen, att man bestraffar människor kollektivt,

var finns den i vår lagstiftning? Om någon bryter mot lagen ska den straffas, inte alla. Det här är oerhört viktigt också principiellt när det gäller äganderätten.

Vi är beredda, Tornedalens folk är beredda, att skydda både lax och sik. Men staten måste också bära sig åt på ett sätt som är anständigt. Det finns en dom, nyligen avkunnad i Högsta domstolen, där det tydligt sägs att staten i det fallet är skyldig att utge ersättning för att den har gjort ett kraftigt intrång i äganderätten när det gäller kustfisket uppe vid Torneälven.

Med det här som bakgrund svarar statsrådet att vi måste skydda. Jo, vi är beredda att skydda; Tornedalens folk är beredda att skydda både lax och sik. Men andra måste också vara med i det jobbet.

Anf. 23 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Låt mig inleda med att konstatera att Högsta domstolen säger att enskilda generellt sett måste tåla inskränkningar i fiskerätten till följd av fiskevårdande föreskrifter. Det säger Högsta domstolen. Den säger dessutom att man underförstått i allmänhet måste göra det utan ersättning.

Låt mig också konstatera att grundlagen de facto är ändrad efter det att det aktuella fallet togs upp. Vi har i dag en annan lydelse av bestämmelserna i 2 kap. 15 § än vad som var fallet vid tidpunkten för den aktuella diskussionen och det aktuella fallet.

Därtill skulle jag, herr talman, vilja poängtera att jag inte tvivlar ett ögonblick på att tornedalingar såväl som andra vill göra rätt. Jag tror att de också är intresserade av att bygga upp bra fiskbestånd i sina vatten. Med det sagt vill jag referera till det jag sade i mitt inledningsanförande, nämligen att vi har en senare sikuppvandring i dag än vi hade för några år sedan. Därav den förändring som är gjord i föreskrifterna för att få bedriva fiske i det här området.

Att därtill påstå att andra typer av fiske, till exempel sportfiske, inte skulle ha några begränsningar är fel. Det finns till exempel fångstbegränsningar för sportfiskare i det här området och i väldigt många andra områden också – allt i syfte att skydda bestånden så att vi får rikliga fiskbestånd i vårt land.

Jag drar återigen parallellen till ett annat område som också är föremål för den här typen av begränsningar nu och då, nämligen jaktområdet. Ibland måste man göra begränsningar beroende på att biologi, årsmån eller annat förändras så att vi får den biologiska mångfalden och en möjlighet att fortsätta nyttja de värdefulla resurser som finns i vår natur, i det här fallet fisken. Jag hoppas att vi kan vara överens om det.

Jag brukar vara överens med Sven-Erik Buchts partiföreträdare på fiskeområdet om att skydda och bygga upp fiskbestånd i olika vatten i vårt land. Jag hoppas att vi kan vara det i det här fallet också. Det tjänar nämligen både tornedalingarna och biologin på.

Anf. 24 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag har domen med mig. Enligt 2 kap. 18 § andra stycket regeringsformen har Högsta domstolen hänvisat till att ersättning ska utges om man gör den här typen av intrång i äganderätten.

Det råder inget tvivel om, statsrådet, att tornedalingarna tar ansvar. De har tagit ett mycket stort ansvar och kommer att fortsätta att ta ett mycket stort ansvar. Men de har en regering som tränger ut dem mer och mer. Det är inte bara ett angrepp på äganderätten; det är ett angrepp på den kultur som finns uppe i Tornedalen. Det är ingenting som man bara kan vifta bort och försöka skapa en bild av att tornedalingarna inte bryr sig om eller förstår att skydda beståndet. Försök inte med det, statsrådet! Vi vet hur man skyddar bestånd, men i det jobbet måste andra vara med. Man kan inte tränga ut bara en grupp.

Vi i Tornedalen är vana vid att man tar bort från oss. Man förbjöd oss att tala vårt eget språk, och nu ska man förbjuda så att vi i princip inte får fiska alls. Man gör ett jätteangrepp på både äganderätt och kultur som finns där uppe.

Anf. 25 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Låt mig stillsamt fråga Sven-Erik Bucht: Vilka åtgärder skulle du vilja vidta för att skydda och bygga upp ett bestånd som är i fara? Det har inte varit frågeställningen i debatten, men jag tycker att det hade varit intressant att höra något om det. Jag har inte gjort det.

Grundlagen är ändrad i vårt land. Därför tillsatte regeringen efter grundlagsändringen 2011 en utredning med uppgift att se över behovet av nya ersättningsregler till följd av de rättighetsinskränkningar som infördes i och med grundlagsändringen. Utredningen överlämnade sitt betänkande i augusti 2013, alltså för mindre än ett år sedan. Betänkandet har därefter remitterats.

Utredningen föreslog inga ändrade regler. Den konstaterade att ersättning kan behöva införas på vissa områden men att den frågan behöver undersökas när de olika regelverken ses över i andra sammanhang.

Den frågeställning som har varit föremål för debatt i dag vilar på en äldre version av grundlagen. Det är därför jag säger att det är ett enskilt fall.

Nu ska vi blicka framåt, och då är det utredningen som jag nyss nämnde som vi måste titta vidare på.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2013/14:476 om skärpt straff för brott mot livsmedelslagen

Anf. 26 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig om jag och regeringen avser att verka för att skärpa straffen för brott mot livsmedelslagen samt vilka andra åtgärder jag avser att vidta för att motarbeta matfusk.

Jag delar interpellantens oro över den senaste tidens rapporteringar om det utbredda livsmedelsfusket och den påstådda organiserade brottslighet som sägs ligga bakom många fall. Livsmedelsfusk i sig är inget nytt fenomen. Så långt bak som 1600-talet fanns det fusk med livsmedel. Då handlade det om att vin på värdshus spädades ut med vatten. I dag är det dock mer avancerat och sofistikerat fusk med oseriösa aktörer som

köper en billig råvara och sedan säljer den som en dyrare sådan i avsikt att tjäna pengar.

Jag säger det igen, och jag har sagt det tidigare: Det är oacceptabelt att det fuskas med livsmedel, oavsett vilken sorts fusk det handlar om. Konsumenterna ska kunna lita på att den mat man köper är säker och den som den utges att vara.

Jag vidhåller att det inte ska löna sig att begå denna typ av brott. Det finns i dag kraftfulla sanktioner för den som bryter mot livsmedelslagen. Den som döms för brott mot livsmedelslagen kan få ett kännbart bötesstraff. Dessutom kan, om brottet begås i näringsverksamhet, näringsidkaren åläggas så kallad företagsbot. Den högsta bot som kan dömas ut mot ett företag är 10 miljoner kronor. Inom Regeringskansliet har det nyligen inletts ett arbete med att se över systemet med företagsbot.

Ageranden kan även aktualisera straffbestämmelser i annan lagstiftning, till exempel brottsbalken och lagen om straff för smuggling. Bedrägeri har upp till sex års fängelse i straffskalan.

Jag tror att det är viktigt med nära samarbete mellan berörda myndigheter, såsom kontrollmyndigheter, åklagarmyndigheter, polis och tullmyndigheter, för dessa typer av brott. Detta är ett arbete som Livsmedelsverket har satt i gång och som kommer att fortsätta utvecklas.

Regeringen anser att arbetet mot livsmedelsfusk är en prioriterad fråga och har därför tillfört Livsmedelsverket 3,5 miljoner kronor från och med i år för att intensifiera detta arbete. Dessa resurser används bland annat till att utbilda livsmedelsinspektörer i hur man ska upptäcka livsmedelsfusk och hur det ska åtgärdas samt till att arrangera olika kontrollprojekt inriktade på fusk och redlighet. Livsmedelsverket kommer även att inrätta en funktion, en så kallad livsmedelsombudsman, för att ta emot anmälningar, från dem som arbetar med livsmedel men också från allmänheten, om misstänkta oegentligheter inom livsmedelsområdet.

Det är även viktigt med ett bra samarbete på EU-nivå, då det handlar om gränsöverskridande problem. Kommissionen har tillsatt ett livsmedelsbedrägeriteam som bland annat har samlat EU:s medlemsstater kring denna typ av frågor. Kommissionären för hälso- och konsumentfrågor presenterade i mars förra året en fempunktsplan för att återfå konsumenternas förtroende för europeiska livsmedel. Handlingsplanen har fokus på redlighet i den offentliga kontrollen, hästpass, ursprungsmärkning, samarbeten med Europol etcetera, och livsmedelsbedrägeriteamet arbetar med att genomföra denna.

Det är även viktigt att inte glömma företagen och deras ansvar i dessa frågor. De flesta företag vill göra rätt, och branschen har tagit detta på stort allvar. De har bland annat tagit initiativ till att förbättra sin egenkontroll, och de större företagen ser över sina leverantörskedjor.

Det pågår alltså många olika aktiviteter, både på nationell nivå och på EU-nivå, för att komma åt detta med livsmedelsfusk. Det är viktigt att vi alla agerar kraftfullt och gemensamt mot fusket för att se till att vi har en redlig livsmedelskedja som producerar säkra livsmedel.

Anf. 27 JENS HOLM (V):

Herr talman! Mat har blivit som vilken vara som helst. Djur kan födas upp på en plats i Europa, sedan transporteras de vidare för intensivuppfödning på en annan, och sedan tillkommer en transport till ett slakteri.

Man tar ingredienser från hela Europa och blandar ihop dem till köttfärs, lasagne eller pyttipanna.

När den så kallade hästköttsskandalen briserade var det någon som hade lyckats ta reda på att i en av de lasagnesorter som säljs fanns ingredienser från 16 olika länder. För en konsument blir det helt omöjligt att sätta lite kraft bakom konsumentkraven. Man vill veta vad det är som man äter, helt enkelt.

Jag var inte alls förvånad då den så kallade hästköttsskandalen briserade med full kraft för lite drygt ett år sedan. Man hade märkt hästkött som nötkött, och man blandade hästkött i olika andra livsmedel.

Vi har haft tidigare livsmedels- och djurskandaler: galna ko-sjukan, fågelinfluensan, det utbredda fusket med att man märker om kött eller ändrar på datumstämplar och så vidare. Det måste bli ordning på detta, och det är ganska bråttom.

Ett sätt att råda bot på problemen är att vi helt enkelt ger dem som arbetar med att bekämpa matfusk lite mer muskler. Vi skulle se till att skärpa sanktionerna i livsmedelslagen, så att man faktiskt kunde hamna i fängelse om man bröt mot livsmedelslagen. Det skulle ha en tydligt normerande effekt i samhället.

Då skulle vi säga till alla våra hårt arbetande inspektörer, poliser och åklagare att det är allvar nu. Det är belagt med fängelse om man tricksar med maten.

Så var det fram till 2006, Eskil Erlandsson. Då ändrade vi detta. Jag satt inte i riksdagen då, men de som satt här ändrade i livsmedelslagen, så att det bara blev belagt med bötesstraff. Det var ett stort misstag. Jag skulle önska att vi kunde vara överens om att den tidigare ordningen var bättre. Då sved det faktiskt i skinnet om man fuskade med maten.

Detta med att "svida i skinnet" är faktiskt ett citat från dig, Eskil Erlandsson. Du sade till Dagens Nyheter den 10 februari, just med anledning av hästköttsskandalen: "Det ska svida i skinnet att begå den här typen av brott." Det håller jag med om.

I Danmark, Norge och Finland svider det lite mer i skinnet, för enligt deras motsvarigheter till livsmedelslagen kan man bli dömd till fängelse om man begår brott mot den. Men det kan man som sagt inte i Sverige. Jag tycker att det är hög tid att ändra på det.

Jag blir lite oroad av det svar som du ger. Du säger: "Det finns i dag kraftfulla sanktioner för den som bryter mot livsmedelslagen." Såvitt jag känner till finns det i efterspelet till den så kallade hästköttsskandalen nu inga fler pågående förundersökningar. Det gjordes en anmälan bland alla de skandaler som blossade upp – det var Dafgård som anmälde sin leverantör av kött. Det ärendet är nu nedlagt, och ett av skälen är att det faktiskt är så låga straff. Det behövs ändring nu, Eskil Erlandsson. Kan vi vara överens om det?

Anf. 28 LENA OLSSON (V):

Herr talman! När det gäller matfusket hade vi ju en interpellationsdebatt också med justitieministern. Jag tror att landsbygdsministern hörde det mesta av den.

Justitieministern var inte främmande för att göra skärpningar. Detta borde man väl kunna vara överens om. Det framgick ju i den debatten att det var få anmälningar, vilket kan bero på att man inte tycker att det är

Prot. 2013/14:114
26 maj

*Svar på
interpellationer*

någon idé att anmäla om det inte finns tillräckliga sanktioner. Och straffskalorna är så låga att förundersökningarna för det mesta läggs ned och man kommer undan.

Jag tycker att det är skrämmande. Det handlar om en så viktig sak som våra livsmedel, vad vi äter och vad vi ger våra barn och barnbarn, vad vi stoppar i munnen på dem. Vi kanske inte har en aning om vad det är. Så är det ju.

Nu har den organiserade brottsligheten tagit sig in på en lukrativ ny marknad när det gäller mat. Man kan också tekniskt sett laborera med märkning och så vidare. De kraftfulla sanktioner som landsbygdsministern pratar om finns bevisligen inte, enligt vårt sätt att se. Jag tyckte att det verkade som att justitieministern höll med om det och kunde tänka sig att se över det här.

Jag tycker precis som Jens Holm att det är jättebråttom att vi tar steg i rätt riktning för att till exempel få en normerande lagstiftning. Det är hemskt att inte någon åker dit efter den här hästköttsskandalen.

Man kan titta på Livsmedelsverkets remissyttrande över SOU 2013:38 *Vad bör straffas?* De tycker att det var ett misstag att vi tog bort den här kriminaliseringen. De tror att man skulle kunna komma fram mycket bättre om det åter blir fängelse i straffskalan.

Jag undrar då vad landsbygdsministern kommer att göra tillsammans med justitieministern. Båda två tycker att det här är en viktig och angelägen fråga framöver. De borde nog sätta sig tillsammans för att utreda hur man bäst kommer fram, eftersom vi har två lagar och man ska synka dem med varandra. Det handlar om gränsdragningen i fråga om brottsbalken och livsmedelslagstiftningens tillämpningsområde. Och det handlar om att man har fokus på att det är våra livsmedel, vår mat, det handlar om, så att det inte blir något generellt. Man ska fokusera ordentligt på att sätta ned foten och sätta stopp för den här verksamheten.

Jag tror att landsbygdsministern tycker precis som jag: Här är åtminstone Sverige ett mycket bättre föredöme. Detta skulle kanske också kunna resultera i att vi får fler bönder. Det är önskvärt från vårt håll att vi börjar producera mer livsmedel själva här i Sverige, för plats har vi.

Anf. 29 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Regeringen tycker att det är viktigt att kännbara sanktioner och straff utdelas också för överträdelser av livsmedelslagstiftningen. Det finns redan i dag sådana möjligheter.

Kontrollmyndigheterna kan göra en åtalsanmälan. Och om den som gör något fel faller till ansvar kan, som är redovisat i mitt huvudanförande, bland annat företaget eller personen ådömas mycket kraftiga böter, upp till 10 miljoner kronor. Därtill kan en aktualisering ske omkring straffbestämmelserna i exempelvis brottsbalken.

För att kontrollmyndigheterna ska ha möjlighet att upptäcka saker och ting – det är inte alltid lätt – har vi från och med i år, 2014, tillfört Livsmedelsverket 3 ½ miljon kronor för att intensifiera arbetet mot livsmedelsfusk. Jag vet att verket har satt i gång ett långsiktigt arbete för att öka kontrollmyndigheternas förmåga att upptäcka fusk av olika slag.

Enligt min uppfattning är det där som den största förbättringen behöver vidtas. Sedan kan vi diskutera – och det gör vi ständigt i regeringen – vilka lagar som ska förändras eller vilka straff som ska skärpas. Jag är

beredd att ta en sådan diskussion med justitieministern. Som ledamöterna väl känner till fattar regeringen kollektiva beslut. Vi diskuterar hur ofta som helst olika spörsmål tillsammans. Det ska vi göra – och det har vi gjort – i det här fallet också.

Men det viktigaste, som jag ser det, är faktiskt att vi upptäcker, och har myndigheter som har förmåga att upptäcka, det som inte är rätt och riktigt. Det är skälet till att vi har förstärkt Livsmedelsverkets anslag på det här området, så att möjligheten att upptäcka ökar. Bara det tror jag, i sin tur, kommer att resultera i att benägenheten att frestas att utföra den här typen av brott minskar. Ökar risken att bli upptäckt borde, med rimliga mått mätt, viljan att göra rätt för sig öka bland dem som sysslar med den här verksamheten.

Anf. 30 JENS HOLM (V):

Herr talman! Landsbygdsministern tycker att de böter som kan dömas ut är kraftfulla påföljder. Jag tycker inte det. Det här handlar om att man sätter människors liv och hälsa på spel. Det handlar om muslimer som vill vara säkra på att de inte äter fläskkött. Sedan finns det fuskande företag som färgar fläsk rött och påstår att det är nötkött. I det fallet fälldes de. Det var något bolag nere i Skåne. De fick en företagsbot på 200 000 kronor.

Vi kommer ihåg den stora skandalen med Ica Maxi här i Stockholmsområdet, som märkte om köttfärs och påstod att den skulle hålla mycket längre. De fälldes till slut. Det var 2008, tror jag. De fick en bot på 100 000 kronor. Ica Maxi omsätter väldigt mycket pengar. De drar nog in 100 000 kronor på ett par minuter av sin försäljning.

Jag känner faktiskt inte till några andra domar vad gäller livsmedelsfusk och brott mot livsmedelslagen än de här två.

Det vi i alla fall vet med säkerhet är att ingen kan få fängelse i Sverige för brott mot livsmedelslagen, trots de stora risker som man utsätter andra människor för. I Norge, Finland och Danmark får man det. Och man kunde få det i Sverige fram till 2006. Det var ett stort misstag att ta bort fängelsesanktionen i lagstiftningen.

Nu säger både justitieministern och landsbygdsministern att de är beredda att diskutera det här. De är beredda att kanske ändra på livsmedelslagen så att det blir mer kännbart att fuska. Det välkomnar förstås vi i Vänsterpartiet. Men jag vill påminna om att vi lade fram precis ett sådant förslag till riksdagens kammare – vi röstade om det för några veckor sedan. Vi föreslog skärpta sanktioner för brott mot livsmedelslagen. Det röstade de borgerliga partierna ned. Det tycker jag var väldigt synd. Men om ni nu har ändrat er, efter de veckor som har gått, är det väl bra.

Eskil Erlandsson! Det enda vi vet säkert är tyvärr att det kommer att bli fler livsmedelsskandaler. Sådan ser livsmedelsproduktionen ut i Europa. Den är storskalig. Den är intensiv, och insynen är minimal. Alltmer talar också för att organiserad brottslighet går in i just livsmedelsbranschen, eftersom straffen är låga och de vinster man kan kamma hem är väldigt höga.

Jag vill att vi som politiker ska göra allt vi kan. Jag välkomnar de extrapengar som ni lägger till Livsmedelsverket här i Sverige. Jag välkomnar också det internationella samarbete som nu har aviserats. Det är väldigt viktiga saker.

Men det finns mer vi kan göra. Det känns lite grann som att vi måste sopa rent framför egen dörr. Vi måste börja med det som är närmast. Då tror jag på att skärpa den svenska livsmedelslagen så att de som fuskar inte ska komma undan. Det är precis som Eskil Erlandsson sade till Dagens Nyheter för ett år sedan: Det ska svida att fuska med maten.

Det är sällan vi i Vänsterpartiet är anhängare av hårda straff – det måste sägas – men just att ändra livsmedelslagen så att fängelsesanktionen togs bort var ett stort misstag.

På sikt måste vi diskutera en helt annan livsmedelsproduktion. Vi måste producera mer livsmedel lokalt. Vi måste ha en bättre ursprungsmärkning, som också ska inkludera det förädlade och processade köttet. Vi behöver satsa mer pengar på att vi ska få bra mat på våra skolor och äldreboenden – den offentliga maten och så vidare. Vi i Vänsterpartiet har en politik och en finansiering för dessa frågor. Jag hoppas att regeringen kan backa upp våra förslag även i dessa frågor.

Anf. 31 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Jag välkomnar att landsbygdsministern säger att man är beredd att se över dessa frågor tillsammans med justitieministern. Nu tror jag inte att man har tittat specifikt på just frågan om matfusk eftersom det inte har kommit något förslag från utredningen. Det är väl läge att undra när propositionen kommer med förslag om begränsningar och straffskärpningar. Det är förslag som Livsmedelsverket har ställt sig bakom.

Det är bra att det anslås mer pengar till kontroller. Det är absolut nödvändigt. Mat är en internationell vara. Det handlar inte bara om EU utan också om vad som sker utanför EU:s gränser. Jag lyssnade noga på EU-debatten som föregick valet. Där har frågor om grisar, djurtransporter och mat diskuterats. Det är bra att det har kommit ett initiativ från EU, men kontrollen i EU:s medlemsstater är fruktansvärt dålig.

Precis som Jens Holm säger måste vi sopa rent framför vår egen dörr, men vi ska också hjälpa till gemensamt i Europa att få fram bra kontroller och att det utdöms kännbara sanktioner när man fuskar med det vi äter.

Anf. 32 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Låt mig inleda med att säga att jag fullt ut stöder de tankar och förslag som finns vad gäller ursprungsmärkning av vår mat. Samtidigt som jag säger detta kan jag tyvärr konstatera att ursprungsmärkning inte utgör ett skydd mot fusk. Den kan kanske i förlängningen, tyvärr, innebära att vi får se mer av fusk – apropå människors preferenser för olika saker. Märkning som sker på ett sätt så att människors benägenhet att köpa en viss produkt ökar kan fresta någon icke-seriös aktör i livsmedelskedjan.

Detta anser också kommissionen. Det är därför som man bland annat på Europainivå håller på att ta fram en ny kontrollförfordning för att vi ska vara säkra på att det som står på en förpackning också är det som är i en förpackning. Ett sådant arbete är alltså i gång. Det måste komma till stånd så att vi konsumenter kan känna oss mer säkra på vad vi handlar när vi köper mat och att vi vet att vi får vad vi är ute efter när vi plockar något ur en butikshylla.

För den som inte sköter dessa frågor på det sätt de ska skötas finns i dag ekonomiskt kännbara straff upp till 10 miljoner kronor. Om det i vissa fall förefaller vara, med min vokabulär, bedrägeri finns också fängelse i straffskalan.

Till detta ska läggas att konsumenternas förtroende för produkterna är oerhört viktigt för de företag som, i det här fallet, är aktörer i livsmedelskedjan. Jag vet att många seriösa företag har skärpt egenkontrollen betydligt eftersom de inte vill riskera konsumenternas förtroende. Jag vet att företag i vårt land har påbörjat undersökningar av livsmedel med hjälp av dna-analyser. Företagen har gjort det frivilligt därför att de vill vara säkra på att det som står på ett paket också är i paketet. Det handlar om företagens renommé. De seriösa aktörerna är angelägna om att hanteringen ska fungera på det sätt det ska. Företagen blir förtvivlade om de förlorar förtroendet.

Vi ska titta vidare på att ytterligare skärpa lagstiftningarna på området.

Anf. 33 JENS HOLM (V):

Herr talman! Enligt landsbygdsministern kan det utdömas företagsbot på upp till 10 miljoner kronor. Det skulle vara intressant att veta om det finns något företag som över huvud taget har dömts till böter på 10 miljoner kronor.

Jag tog upp två konkreta exempel. Det ena exemplet gällde Ica Maxi. Då var det 100 000 kronor. Sedan var det nyligen ett fall där fläskkött hade färgats rött. Då utdömdes böter på 200 000 kronor. Ärligt talat är detta för stora företag kaffepengar. Det är inte kännbara straff, Eskil Erlandsson.

Min poäng är inte att jag tycker att fängelse är så fantastiskt bra. Det är det inte. Men om det finns en fängelsesanktion i livsmedelslagen kommer fallen att få en högre prioritet bland våra poliser, inspektörer och åklagare. Nu läggs fall efter fall ned. De blir inte prioriterade. Det finns inte en enda förundersökning med anledning av hästköttsskandalen. Det blev bara en riktig regelrätt anmälan, trots att det var så mycket kritik och uppståndelse. Den har nu också lagts ned.

Eskil Erlandsson! Jag tror att vi behöver en helt annan livsmedelsproduktion, och jag tror att våra konsumenter vill ha en helt annan livsmedelsproduktion. Vi vill ha mycket mer öppenhet och insyn. Vi vill veta hur våra djur behandlas. Vi vill vara säkra på att det inte finns kemikalier i maten. Vi vill ha mer närproducerad mat, och vi vill ha mer ekologisk mat. Vi vill ha obligatorisk ursprungsmärkning av alla livsmedel, inklusive de sammansatta produkterna som lasagnen, pyttipannan och korven. Driver regeringen numera dessa frågor på EU-nivå?

Jag vill tacka för debatten. Den har varit rätt klargörande – trots allt.

Anf. 34 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag hävdar att det finns kännbara straff redan i dag för den som bryter mot den livsmedelslagstiftning som vi har i det här landet. Som ett paraply ovanför vår livsmedelslagstiftning finns dessutom lagstiftning gällande bedrägerier där även fängelse ingår i straffskalan. Om minnet inte sviker mig var det den socialdemokratiska regeringen

som 2006 tog bort fängelsestraffet i straffskalan vad gäller livsmedelslagstiftningen.

Vi ska titta på detta ytterligare en gång.

Låt mig som slutmeningar säga att också jag tycker att den här debatten har varit angelägen, för det är oerhört viktigt att jag som konsument kan känna mig trygg när jag plockar varor ur en butikshylla med att maten är sund och säker och att det som står på paketet också finns i paketet och ingenting annat.

Det är skälet till att Sverige har intagit en mycket hård hållning vad gäller märkningsregler i diskussionen i Europeiska unionen. Vi säger att vi måste till exempel ha reda på var ett djur är fött och uppfött. Det är angeläget för mig som konsument att veta detta. Än finns det inte majoritet för det i Europeiska unionen, och det är skälet till att Sverige senast röstade nej. Men vi vidhåller vårt tyckande i denna fråga och avser att driva frågan vidare. Jag hoppas att vi kan göra det tillsammans i Europaparlamentet. Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2013/14:439 om införande av kvotplikten

Anf. 35 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Mats Pertoft har frågat finansministern när kvotplikten kommer att införas. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara frågan.

I alliansregeringens energiöverenskommelse anges att fordonsflottan bör vara oberoende av fossila bränslen till år 2030 som en av regeringens långsiktiga prioriteringar. Fordonsanvändningen karakteriseras dock i dag fortfarande av ett stort fossilberoende, vilket motiverat att regeringens satsningar inom energi- och klimatområdet under senare tid haft ett särskilt fokus på transportsektorn. Den kvotplikt som beslutats av riksdagen syftar till att säkerställa en viss låginblandning av förnybara drivmedel i bensin och diesel och ska samtidigt vara en del av ett långsiktigt ramverk för att främja dessa bränslen.

En förutsättning för att kvotplikten ska kunna införas är att EU-kommissionen ger ett så kallat statsstödsgodkännande. Så har ännu inte skett, och jag vill därför ge en bakgrund till detta.

Ett kvotpliktssystem innebär att en viss mängd biodrivmedel tvingas ut på marknaden. För att kvotpliktssystemet ska ha förutsättningar att utgöra ett långsiktigt styrmedel bör det så långt som möjligt utformas i kombination med en skattemässig hantering som inte innebär statsstöd. Tanken från svensk sida har varit att kvotplikten ska kombineras med en beskattning som innebär energiskatt efter energiinnehåll men att koldioxidskatt inte tas ut på hållbara biodrivmedel. Det är en sådan beskattning som Sverige har anmält till EU-kommissionen för att få rättslig säkerhet om att den inte innebär statligt stöd.

Kommissionen har ifrågasatt logiken i att den svenska koldioxidskatten baseras på bränslenas innehåll av fossilt kol och att Sverige inte avser att ta ut koldioxidskatt på biobränslen. Om kommissionen bedömer att det utgör statligt stöd att ta ut koldioxidskatt endast på fossila bränslen

blir det svårt, om inte omöjligt, att införa ett långsiktigt kvotpliktssystem utan att biodrivmedel påförs koldioxidskatt.

För regeringen är det dock en självklarhet att koldioxidskatt bara ska tas ut på fossila bränslen och inte på biobränslen. Regeringen har därför lagt mycket stor kraft på att övertyga kommissionen om detta. Då vi ännu inte har nått i mål i detta arbete är förutsättningarna för när kvotplikten kan träda i kraft för närvarande oklara.

Prot. 2013/14:114
26 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 36 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det ärliga svaret. Jag tror att vi har samma mål i den här frågan. Även för Miljöpartiet är införande av kvotpliktssystem önskvärt. Vi stöder alltså detta även om vi var oense om vissa detaljer när beslutet fattades.

Anledningen till att jag ställde den här interpellationen är att när pressmeddelandet från Finansdepartementet kom den 10 april, 20 dagar innan lagen skulle träda i kraft, blev jag chockad. Jag tror att det inte bara var jag som blev chockad, utan framför allt tror jag att man inom näringslivet, biobränsleindustrin, blev chockad. Såvitt jag har förstått fanns det inga förhandlingar om att det här skulle ske, och man hade ändå investerat ganska tungt. Kvotplikten skulle förhoppningsvis leda till att vi förbrukar mer biobränslen och mindre fossila bränslen i Sverige.

När vi nu får som svar att det är oklart när kvotplikten kan träda i kraft blir jag ännu mer osäker och undrande, framför allt för näringslivets räkning. Man kan inte bara smälla upp fabriker eller producera biobränslen på lager och hoppas att det någon gång ska gå i gång.

Vi är eniga om att vi vill ha en ökning av biobränsleanvändningen i Sverige. Vi vill ha en minskning av det fossila bränslet. Vi vill ställa om Sverige. För det behöver vi bärkraftiga, hållbara förutsättningar för näringslivet som producerar dessa biobränslen. För att de ska kunna få långsiktiga, hållbara förutsättningar för sina investeringar på hundratals miljoner måste de veta vad som gäller.

Därför kan jag inte bara nöja mig med att höra att förutsättningarna fortfarande är oklara. Jag har talat med ett antal biobränsleproducenter under den senaste månaden, och de är rejält osäkra. Vore det i så fall inte rimligt att regeringen tar till sig problematiken, försöker lösa den och försöker hitta ett fast datum, gör ett omtag och så fort som möjligt inför kvotplikten, som vi ju är överens om, men hittar fasta förutsättningar som är långsiktiga och hållbara samt ser till att de också stäms av i god tid med EU-kommissionen? Det måste vara så att man inte har gjort detta.

Om det här ligger på Näringsdepartementet eller på Finansdepartementet låter jag vara osagt, men jag uppskattar verkligen Anna-Karin Hatts ambitioner på det här området. Jag tror att vi har liknande ambitioner båda två. Ibland undrar jag däremot om Anders Borg och Finansdepartementet har samma ambitioner.

Min fråga är alltså: När vi har nått så här långt, hur kan vi ge bättre förutsättningar till näringslivet? Vore det inte rimligt med ett omtag så att vi har ett fast datum att gå på?

Anf. 37 JOHAN LÖFSTRAND (S):

Herr talman! Jag kunde inte låta bli att anmäla mig till den här interpellationsdebatten. Jag och socialdemokratin står bakom förslaget om

kvotplikten. Däremot tycker vi, precis som Mats, att ambitionsnivån redan från början var alldeles för låg.

Ministern gick ut för ett antal år sedan med att kvotplikten skulle generera en minskning med ungefär 600 000 ton koldioxid. Det var ambitionen när förslaget sjösattes för ett antal år sedan. Vi kan nu konstatera, efter att ha lyssnat till några av de myndigheter som har analyserat förslaget, att det visar sig att det i stort sett inte blir någonting.

Det här tycker jag är problematiskt och visar mycket tydligt att oppositionens kritik mot att ambitionerna i grund och botten var alldeles för låga från början stämde. Vi skulle ha haft mycket högre ambitioner, och det är ett av problemen.

Sedan vill jag gå in på det som är själva frågeställningen i interpellationen. Vi befinner oss just nu i ett vakuum. 20 dagar innan lagstiftningen om kvotplikten ska börja gälla levererar departementet ett pressmeddelande där det står att vi snarast ska implementera kvotplikten. Vad ger det för signaler till industrin? Det finns ett antal aktörer som har bundit upp sig i avtal, som har köpt in råvara och som på olika sätt har försökt skapa en situation så att de ska klara av denna lagstiftning. Dessa företag får 20 dagars respit. Jag tycker att det inte är speciellt seriöst.

Att det sedan inte heller ges något datum för när det som framgår av förslaget ska börja gälla gör att vi just nu befinner oss i en osäkerhet. En stor del av industrin hoppas och tror på att det ska dyka upp något helt annat förslag, medan några undrar om detta ska införas i morgon, om två månader eller om ett halvår.

Vi kan inte ha en situation där hela biodrivmedelsbranschen inte vågar göra någonting för att regeringen inte kan vara tydlig. Vore det då inte bättre att säga att man försöker få igenom detta förslag och sedan implementerar det från och med den 1 januari eller när det kan tänkas vara? Just nu befinner vi oss i en stor osäkerhet, och det tycker jag är problematiskt. Det beskriver på något sätt regeringens drivmedelspolitik under de senaste åren. Det har varit oerhört hackigt. Ett år i taget har man gett skattebefrielse på biodrivmedel, vilket har gjort att många investeringar inte har blivit av. Stora energibolag har lagt sina investeringar i malpåse för att de inte har vågat investera.

Nu befinner vi oss i ett ännu större vakuum eftersom ingen vet vilket regelverk vi kommer att ha om två månader. Detta måste vi få ordning på. Därför vore det spännande att få höra från ministern när kvotplikten kommer att implementeras. Jag tror att det finns många aktörer som faktiskt undrar det.

Anf. 38 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Låt mig börja med att välkomna att både ni i Miljöpartiet och ni i Socialdemokraterna så tydligt nu markerar att ni står bakom det förslag som regeringen har presenterat för riksdagen och som riksdagen också har fattat beslut om och som gäller kvotplikten.

Alliansregeringen har mycket höga ambitioner när det gäller att ställa om transportsektorn. Vi har slagit fast en mycket djärv ambition om att minska koldioxidutsläppen och göra hela fordonsflottan fossiloberoende till 2030. Det är en tuff uppgift, men den är nödvändig för att vi ska kunna klara klimatomställningen.

När det gäller kvotplikten har vi en mycket nära dialog med branschen. Vi har fört löpande samtal med dem om hur förhandlingarna med EU-kommissionen framskrider.

Det är väldigt viktigt att notera att vi redan i dag har mycket goda villkor när det gäller förnybara drivmedel i Sverige med den rådande ordningen med skattebefrielse både för de förnybara drivmedel som låginblandas in i bensin och diesel och för de höginblandade biodrivmedlen som biogas och etanol. De goda villkor som finns på plats är förklaringen till att vi i Sverige redan ligger så långt fram när det gäller att ställa om till hållbara transporter. Faktum är att Sverige tack vare att regeringen har arbetat med denna fråga under många år nu är det enda medlemslandet i hela EU som sex år i förtid har nått ett mål om förnybara drivmedel för transportsektorn som vi har satt upp. Inom hela EU har vi enats om att vi ska ha 10 procent förnybara drivmedel i fråga om transporterna till 2020. Sverige kan enligt de preliminära siffrorna kvittera att vi förra året, 2013, nådde upp till 15,6 procent.

Detta visar att den politik som alliansregeringen för verkligen har gett resultat och att miljöbilspremien, supermiljöbilspremien, den sänkta fordonsskatten för de bästa miljöbilarna, satsningarna på forskning och utveckling kring framtidens transporter, förmånsbeskattningen som främjar miljöbilar, stödet till produktion av biogas men också miljöbilsdefinitionen verkligen leder till resultat. Vi har ledartröjan i Europa, och detta kommer vi att fortsätta att driva på.

Sedan Alliansen tillträdde 2006 har andelen förnybara drivmedel i transportsektorn mer än fördubblats. I dag har vi, som sagt, 15,6 procent förnybara drivmedel i hela vår transportsektor. Vi ska fortsätta på den vägen och fortsätta att bygga på det som är bra och de styrmedel som vi har och som redan fungerar. Men vi behöver också addera nya. Kvotplikten är ett sådant styrmedel som vi gärna vill få på plats. Men för att vi ska kunna få det på plats krävs det att vi kan få ett godkännande av EU-kommissionen. Hoppas man över detta steg, som både Mats Pertoft och Johan Löfstrand nästan verkar föreslå att vi ska göra och bara sätta upp ett datum som passar Sverige, skapar det inte trygghet och säkerhet utan osäkerhet.

När vi i Sverige introducerar en ny modell måste vi veta och ha svart på vitt att det också har EU-kommissionens godkännande. Då vågar aktörerna investera i ny produktion, och då vågar de gå in och öka inblandningen. Eftersom detta system inte är på plats har vi, vilket jag utgår från att interpellanten har noterat, lämnat in en ansökan till EU-kommissionen om att få fortsätta med dagens mycket gynnsamma skattebefrielse för de låginblandade drivmedlen.

Anf. 39 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag ska nog inte gå in på diskussionen om vi har ledartröjan på oss inom EU och så vidare eftersom vi då hamnar någon helt annanstans.

Miljöpartiet är positivt till kvotplikten, även om saker kunde göras bättre där. Men min huvudfråga är: Hur ger vi näringslivet bra, förutsägbara och säkra förutsättningar för deras investeringar i biobränslen? Jag har fortfarande inte fått något riktigt svar på min fråga. Jag ställde egentligen två frågor. Den andra var: När kommer detta? Jag förstår att det är

svårt att förutsäga när EU-kommissionen kommer att fatta sitt beslut. Jag uppskattar också den beskrivning som statsrådet gav i sitt skriftliga svar av problematiken när det gäller koldioxidskatten. Detta är ju inte enkelt. Men när det är så komplicerat, och när det ändå verkar ganska osäkert om EU-kommissionen kommer att ge Sverige grönt ljus för detta, är det desto viktigare att ha en långsiktig framförhållning.

Nu kan vi konstatera att redan när regeringen lade fram sitt förslag om kvotplikt fanns det en diskussion om detta var framförhållning nog ur en investeringssynpunkt. Nästan en månad efter att detta skulle ha införts kan vi konstatera att det absolut inte var några långsiktiga förutsättningar. Med 20 dagars varsel fick man snarare sätta det hela på avbytarbänken och vänta på ett osäkert resultat i fråga om när kvotpliktsreglerna ska införas.

Vore det då inte bättre att fundera noga och ge näringslivet säkra förutsättningar, så att de vet vilka investeringar som krävs när kvotpliktssystemet går i gång, och sätta upp ett datum som de kan förhålla sig till i stället för att säga snart? Ordet snart är i mina öron mycket osäkert. Om det är någonting som jag lärde mig under de 15 år som jag var företagare var det att osäkerhet är det värsta som finns. När man investerar kapital i anläggningar måste man veta hur det kommer att förhålla sig, om det kommer att ge effekt och om man kan klara den ekonomi som man har räknat med. Annars är det mycket osäkert.

Vi kan konstatera att Agroetanol i Norrköping redan har infört kvotpliktssystemet och varit tvungen att avskeda folk. Jag kan föreställa mig att det kommer att accelerera ju mer osäkerheten ökar. Om det mitt i allt detta dessutom skulle hända att kommissionen säger nej, vad kommer regeringen i så fall att göra? Finns det någon utväg? Finns det ett andra alternativ för att Sverige ska kunna behålla ledartröjan, vilket ju kan diskuteras om vi fortfarande har?

Jag skulle vilja ha lite konkretare svar och lite mindre av oklarheter och kanske från statsrådet.

Anf. 40 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Det är nästan så jag får lust att bjuda med Mats Pertoft till ett ministerrådsmöte i EU. Om han hade varit med där skulle han inte ha haft det minsta tvivel om huruvida Sverige ligger längst fram både när det gäller att öka andelen förnybart i vår transportsektor och att driva på i EU för att de nya regler, de nya beslut som vi fattar, ska främja utvecklingen.

Sverige är det land som i dagsläget, sju år i förtid, har uppfyllt det förnybartmål för transportsektorn som vi skulle ha nått till 2020. Inget annat medlemsland är i närheten av en så stark utveckling, och den ledartröjan ska vi bära och försvara. Det beror på att näringslivet, det näringsliv som Mats Pertoft hänvisar till, redan i dag har bra förutsättningar, och jag och alliansregeringen vill göra dem ännu bättre. Men redan i dag är förutsättningarna mycket gynnsamma.

Det är med dagens ordning med skattebefrielsen på både höginblandade och rena biodrivmedel, såsom etanolen och biogasen, samt skattebefrielsen på det som låginblandas som vi fått en så positiv utveckling att vi kan konstatera att vi i dag har 15,6 procent förnybart i transportsektorn. Det finns bra förutsättningar, och vi vill göra dem ännu bättre.

Då kan man ställa sig frågan varför diskussionen med EU-kommissionen tar tid. Svaret är återigen att Sverige går före. Det är oerhört tydligt i diskussionerna i Bryssel att Sverige som land sedan ett antal år ligger långt fram i hållbarhetsarbetet, pushar på den agendan och är med och pushar också de regelverk som vi har och de beslut som vi fattar i Bryssel så att det ska vara möjligt för oss att främja en utbyggnad av förnybart, oavsett om det är förnybar energi i allmänhet, förnybar elproduktion eller, som i det här fallet, förnybara biodrivmedel.

Det finns andra rörelser ute i Europa. Just i dag kanske både Mats Pertoft och jag gläds åt att EU-valet i går sände en stark grön signal i Sverige. Tyvärr ser det annorlunda ut i andra delar av EU. Det är inte så att det sköljer en grön våg över Europa. Tvärtom finns det nu mycket starka intressen som går helt andra ärenden, som går fossila ärenden och som jag är rätt övertygad om ligger på ett antal aktörer i Bryssel. Det är helt tydligt att det behövs en starkare grön röst från Sveriges sida för att vi inte ska gå in i en fas där vi får en gråare utveckling i EU i stället för det som både jag och Mats Pertoft vill se, en grönare utveckling.

Det är självklart den typen av resonemang som ligger bakom en del av de frågor som vi fått från kommissionen. Där är den svenska regeringen samlad. Hela regeringen är samlad i att försvara de grundläggande principer som vi har i Sverige för den beskattning som vi har. Vi ser att det är motiverat att använda koldioxidskatten framöver, precis på det sätt som vi har gjort. Vi ser att det är skillnad på till exempel förnybart kol och fossilt kol. Det är principer som vi kommer att fortsätta att försvara.

Vad händer under tiden? frågar Mats Pertoft. Och vad händer om kommissionen i värsta fall inte godkänner kvotplikten? Jag svarade på det redan i mitt andra inlägg, men jag upprepar det gärna. Det som händer nu är att vi fortsätter med dagens goda villkor, den skattebefrielse som vi redan har. Det är därför regeringen parallellt med detta under våren har lämnat in en ansökan om att få godkänt för att ligga kvar med den skattebefrielse som redan finns tills det är utrett när vi kan införa kvotplikten.

Datumet var satt till den 1 maj, och nu arbetar regeringen för att det ska kunna träda i kraft så snart som möjligt efter det datumet.

Anf. 41 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! En inbjudan till ministerrådet lät spännande. Jag är väl medveten om att gårdagens val till EU-parlamentet tyvärr var en stor framgång för de bruna krafterna, de främlingsfientliga krafterna, och det skrämmer. Jag och Anna-Karin Hatt kan vara glada över att den gröna rörelsen stod pall i Sverige och att det inte blev den stora framgång för främlingsfientliga krafter här som i till exempel Frankrike och andra länder. Det kan vi glädja oss åt, men den glädjen grusas lite.

Jag är också väl medveten om att Sverige har en speciell situation, att vi har gått före. Från Miljöpartiets sida vill vi gå vidare med detta. Vi tycker att kvotplikten är ett sätt att gå vidare, men det jag hela tiden efterlyser är mer konkreta svar på hur stor chansen är att EU-kommissionen godkänner den och vad som gäller beträffande kvotplikten.

När jag träffar branschen – jag vet inte om de säger olika saker till oss – möts jag av ett stort frågetecken. De känner sig inte särskilt informerade. Det kan mycket väl vara så att de säger olika saker till oss, det vill

jag inte sticka under stol med, men det jag undrar över gäller den väntan som hela tiden finns. Vore det inte bättre att sätta ett tydligt datum för när man tror att det skulle fungera? Vi kan naturligtvis leva vidare med det nuvarande systemet, men borde det inte finnas en plan B för framtiden? Att bara säga att vi antingen kör det ena eller det andra räcker inte. Om kommissionen säger nej kan man fråga sig ifall kommissionen på sikt kommer att godkänna det nuvarande systemet, som ju i sig bär problematiken av skattebefrielse för koldioxid, beroende på om det är fossilt eller återvinningsbart.

Anf. 42 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C):

Herr talman! Regeringen har en bra dialog med branschen, inte minst med SBPI, som är branschorganisation och samlar både dem som är verksamma inom fossil drivmedelsproduktion och försäljning och numera också B:et, som står för biodrivmedlen. De är väl informerade om var i processen frågan befinner sig. De är även väl medvetna om att regeringen, för att kunna hantera den här situationen, ser till att vi under tiden som förhandlingarna fortsätter och kan slutföras har bra villkor för biodrivmedlen och att regeringen har lämnat in en ansökan om att fortsätta med den skattebefrielse som redan finns på plats, som alltså är mycket gynnsam och har drivit fram en utveckling där utbyggnaden av den förnybara energin i transportsektorn gått mycket fortare i Sverige än vi hade förväntat oss. Det visar att Alliansens styrmedel fungerar och att de dessutom fungerar så bra att vi når målen långt i förtid.

Plan A för oss är att fortsätta att förhandla med kommissionen för att få systemet godkänt. Riksdagen har fattat beslut om kvotplikten. Vi tycker att det är en bra modell, och vi vill få den genomförd. Skulle den inte bli godkänd måste vi givetvis titta på vad vi kan göra i stället. Den viktiga signalen till branschen är dock att vi fortsätter förhandlingen för att få den godkänd, och under tiden ska vi se till att branschen kan ha kvar sina goda villkor i form av skattebefrielsen på både det som är låginblandat och det som är höginblandat.

Utvecklingen på området går väldigt fort, och det är glädjande. Vi har sett inte bara hur de förnybara drivmedlen ökat utan också hur alltmer avancerade drivmedel kommit på marknaden, till exempel HVO, som ökat kraftigt. Det vill vi främja framöver genom kvotplikten men också genom andra system, som inte minst FFF-utredningen har lagt på vårt bord, så att vi kan skärpa politiken för att nå målet om en fossiloberoende fordonsflotta till 2030.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.19 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.00, då arbetsplenum skulle börja.

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00.

10 § Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser

*Straffansvar för
folkmord, brott
mot mänskligheten
och krigsförbrytelser*

Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU10

Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser
(prop. 2013/14:146)

föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast en bordläggning.

Anf. 43 KERSTIN HAGLÖ (S):

Herr talman! Nu ska vi debattera justitieutskottets betänkande *Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser*.

Då jag inleder denna debatt i en mycket komplex fråga, vill jag ändå försöka att göra en mycket kort bakgrundsbeskrivning som inte kommer att vara fullständig. Historien fram till i dag är lång.

Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen antogs i Rom den 17 juli 1998. Genom Romstadgan inrättades en permanent internationell domstol för utredning och lagföring av vissa allvarliga internationella brott.

Sverige tillträdde stadgan 2001. Med detta tillträde till Romstadgan följer vissa folkrättsliga förpliktelser, bland annat ska man ha ett rättsligt samarbete med Internationella brottmålsdomstolen.

År 2002 gavs en särskild utredare i uppdrag att bland annat se över den svenska lagstiftningen. Vid översynen skulle innehållet i Romstadgan beaktas.

Utredningen antog namnet Internationella straffrättsutredningen. Det är resultatet av den som vi har på bordet i dag efter tolv år av översyn, analyser och utredningar – utan att gå in på alla detaljer. Regeringen föreslår en ny lag om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Syftet är bland annat att lagstiftningen ska bli mer konkret och förutsägbar. Lagstiftningen innebär också en modernisering. Tidigare lagstiftning förs nu ihop i en lag. I ett fall, avseende brott mot mänskligheten, saknas nationell lagstiftning i dag. Det förs nu in i det här förslaget. Brotten ska kunna lagföras i Sverige i minst samma utsträckning som vid Internationella brottmålsdomstolen.

Genom lagen införs också nya bestämmelser om brott mot mänskligheten när det gäller särskilt angivna gärningar om de utgör eller ingår som ett led i ett omfattande eller systematiskt angrepp riktat mot en civilbefolkning. Straffet föreslås vara fängelse på viss tid, i lägst fyra och högst arton år eller på livstid.

En ny straffbestämmelse om folkmord införs också. Straffskalan för folkmord och grov krigsförbrytelse föreslås vara densamma som för brott mot mänskligheten.

Lagen föreslås även innehålla en bestämmelse om att militära och civila förmän under vissa förutsättningar ska kunna anses som gärningsmän till nu aktuella brott som begås av underlydande. Dessutom föreslås ett särskilt straffansvar för militära och civila förmän som har brustit i kontrollen av underlydande eller som har underlåtit att anmäla de brott som tas upp i propositionen. Straffskalan föreslås vara fängelse i högst fyra år.

Folkmord, brott mot mänskligheten och grov krigsförbrytelse liksom försök till dessa brott ska enligt förslaget inte kunna preskriberas. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Herr talman Vi socialdemokrater har ett särskilt yttrande över förslaget till ny lag. Där för vi ett resonemang och problematiserar vissa frågor. Bland annat pekar vi på att den nya lagen har fått en utformning som innebär en uttömmande kodifiering av sedvanerätten. Man kan säga att regeringen låter sig styras av legalitets- och rättssäkerhetsskäl som i sin tur kanske leder till ett mer dualistiskt synsätt.

I en debattartikel i Dagens Juridik den 14 februari 2014 menar chefen för straffrättsenheten vid Justitiedepartementet att med den lagstiftning som regeringen nu presenterar upphör införlivandemöjligheterna i stort sett utanför lagstiftningsprocessen. Enligt henne kan reglerna i lagen i viss utsträckning anpassas till den internationella utvecklingen, men någon möjlighet att utan lagändring införa helt nya gärningstyper finns inte.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslår att riksdagen ska besluta att införa två portalparagrafer som partierna menar ger de svenska domstolarna en fortsatt dynamisk roll i den internationella rättsutvecklingen. Det är i stort sett samma paragrafer som fanns med i utredningen som kom 2002 och som nu ligger till grund för regeringens förslag.

Vi delar uppfattningen att Sverige har en viktig roll att spela när det gäller att driva på och förändra den internationella lagstiftningen, men – som vi skriver i vårt yttrande – vi är tveksamma till att den innebörd som Miljöpartiet och Vänsterpartiet förordar skulle ha något slags verkan. Vi har därför valt att inte ställa oss bakom förslaget om införande av paragraferna.

Vi anser att frågan om att kunna införliva den allmänna folkrätten som utvecklas är angelägen. Vi tänker därför följa den sedvanerättsliga utvecklingen noga.

Ett konkret exempel gäller möjligheten att förbjuda rekrytering av barnsoldater som inte fyllt 18 år. Den frågan har ju faktiskt behandlas i fakultativa protokollet till barnkonventionen som också har godkänts av Sverige. I nuläget accepterar vi regeringens bedömning att straffansvar endast bör omfatta gärningar som riktar sig mot barn som inte har fyllt 15 år. Eftersom vi vet att det ständigt pågår en utveckling av sedvanerätten är vår bedömning att läget när det gäller en 18-årsgräns för rekrytering av barnsoldater kommer att förändras ganska snart. Vi kommer att verka för att så sker så fort som möjligt. Vid ett eventuellt regeringsskifte kommer vi givetvis att låta göra en översyn av lagen. Om inte annat så kommer vi att följa utvecklingen.

Herr talman! Avslutningsvis står vi bakom propositionen så här långt, men vi har tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet en reservation, nr 5, som jag yrkar bifall till. Det är en fråga som inte finns med i regeringens proposition, och det gäller ett särskilt straffstadgande om tortyr.

Sverige är bundet av FN:s tortyrkonvention sedan 1986. Konventionen kräver att staterna definierar tortyr som ett brott i nationell rätt – detta för att man ska kunna lagföra personer som misstänks för tortyr och som befinner sig i landet, om de inte utlämnas.

Sverige har inte kriminaliserat tortyr. Många former av tortyr är kriminaliserade som andra brott. Vi tycker att det är mycket otillfredsställande att ett så allvarligt brott som tortyr i svensk rättstillämpning rubriceras som till exempel misshandel, olaga tvång, människorov eller våldtäkt.

Även om dessa brott naturligtvis är mycket allvarliga har de inte samma tyngd eller samma symbolvärde som brottet tortyr. Ett tortyrbrott skulle enligt vår uppfattning inte heller preskriberas. Det är viktigt att Sverige inte blir en fristad för torterare. Sverige måste ta sitt internationella ansvar och ställa sådana personer inför rätta. Detta har vi påpekat under lång tid. Det är därför beklagligt att frågan inte behandlas i propositionen.

Nu vet vi att det pågår ett arbete vid Justitiedepartementet med att ta fram ett direktiv till utredning i frågan. Men efter så många års arbete med den proposition som vi i dag debatterar hade det hunnits med att även ha med ett särskilt straffstadgande om tortyr.

(Applåder)

Anf. 44 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Sedan andra världskriget har det funnits en allt större vilja i världen att inte bara åtala stater utan också enskilda individer för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Ett utslag av denna utveckling har varit de kända och tillfälligt inrättade krigsbrottsribunalerna i Rwanda och det forna Jugoslavien som åtalat enskilda för krigsbrott begångna i början av 1990-talet.

Som ett ytterligare steg i denna utveckling antogs den så kallade Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, även kallad bara Romstadgan, vid en diplomatkonferens i Rom 1998. Genom stadgan inrättades den så kallade Internationella brottmålsdomstolen eller ICC som den också ofta kallas. ICC är en permanent brottmålsdomstol med syfte just att åtala enskilda för krigsförbrytelser, oavsett var de begåtts i världen. Det är en utveckling som mänskligheten ska vara stolt över. Det går inte längre att begå folkmord och endast hänvisa till att man följde order.

För att ICC ska kunna fungera har de stater som tillträtt stadgan vissa resursmässiga och praktiska förpliktelser mot domstolen. Dessa har Sverige redan uppfyllt, bland annat genom lagen om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen. Utöver dessa förpliktelser finns enligt stadgan också uppmaningar att frivilligt anpassa medlemsländernas nationella rätt efter stadgan. Eftersom stadgan, när den infördes, baserades på vedertagna uppfattningar inom världssamfundet om vad som utgör brott mot mänskligheten var och är Sveriges lagstiftning i stort sett redan anpassad efter stadgan. Exempelvis har vi brottsbalkens 22 kap. 6 § som

*Straffansvar för
folkmord, brott
mot mänskligheten
och krigsförbrytelser*

bland annat gör det olagligt att begå folkrättsbrott. Nämnas kan förbud mot att använda förbjudna stridsmedel, att anfälla civilpersoner och att inleda anfall mot militär som kommer att förorsaka synnerligen svåra civila dödsfall och så vidare.

Vi har också lagen om straff för folkmord. I 1 § står följande att läsa: ”Den som begår en gärning, för vilken det enligt lag är föreskrivet fängelse i fyra år eller mer, mot en nationell, etnisk, rasnämsigt bestämd eller religiös folkgrupp med avsikt att förgöra gruppen helt eller delvis, döms för folkmord till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid.”

Vad gäller de så kallade brotten mot mänskligheten som exempelvis mord, våldtäkt, förslavning och tortyr gäller brottsbalkens allmänna paragrafer om exempelvis våldtäkt och mord som återspeglar vår svenska rättsuppfattning om dessa handlingar. Den som gör sig skyldig till någon av alla dessa handlingar jag räknat upp – oavsett var de begås i världen – kan redan i dag, vid sidan av Internationella brottmålsdomstolen, alltså också dömas i Sverige.

Jag tänker nu lyfta fram några synpunkter från några av remissinstanserna. För det första påpekar Domstolsverket att det helt saknas adekvat bedömning av eventuella kostnader för domstolsväsendet.

För det andra påpekar Kriminalvårdsstyrelsen att de dömda kommer att uppta plats inom den svenska kriminalvården, vilket kommer att medföra kostnader som inte ens är förutsägbara eftersom krigsförbrytare kommer att kräva speciell särbehandling säkerhetsmässigt.

För det tredje påpekar Riksrevisionen att eftersom förslagen rör brott, oberoende av var i världen de begåtts eller av vem, kan inte de möjliga kostnaderna för förslagen anses vara försumbara.

Domstolsverket, Kriminalvårdsstyrelsen och Riksrevisionen – tre tunga remissinstanser – säger alltså alla att förslagen kommer att medföra oförutsägbara och inte försumbara kostnader.

Jag vill också påpeka att regeringen föreslår att preskriptionstiden ska avskaffas för nästan samtliga av dessa brott. Det betyder att Sverige blir skyldigt att utreda krigsbrott begångna av vem som helst, var som helst och för hur länge sedan som helst. Låt mig exempelvis säga att en tamilsk invandrare från Sri Lanka om 20 år anmäler en lankesisk invandrare i Sverige för krigsförbrytelser. Då ska Sverige utreda och åtala den personen för ett krigsbrott som har skett mer än 20 år tidigare på andra sidan jordklotet. Det är mycket svårt och kostsamt att utreda sådana brott enligt Krigsbrottskommissionen vid Rikskriminalpolisen. Det saknas ofta teknisk bevisning; ibland finns inte ens brottsplatserna kvar. Men det är vad regeringen föreslår i propositionen.

Herr talman! Bara det så kallade Södertäljemålet mot maffian i Södertälje kostade skattebetalarna 200 miljoner kronor i första rundan. Tänk då vad alla förundersökningar, rättegångar och kriminalvård skulle kosta Sverige om vi skulle utreda de hundratals eller kanske tusentals krigsförbrytare som finns i Sverige i dag. Hur ska regeringen kunna förutse sådana kostnader när regeringen inte ens vet hur många krigsförbrytare det finns i Sverige till följd av den ansvarslösa massinvandringspolitik som förts och som fortfarande förs?

Vi ska vara stolta och glada över att vi redan i dag har en väl fungerande internationell brottmålsdomstol, ICC, vars syfte är att särskilt fånga upp alla krigsförbrytare, ge dem en rättssäker rättegång och döma dem – allt i enlighet med världssamfundets samlade värdegrund.

ICC har sammanlagt 160 länder som samarbetar för att driva och finansiera den, däribland Sverige. Sveriges bidrag till ICC:s budget uppgår under bara 2014 redan till 15 miljoner kronor. Under 2013–2015 bidrar Sverige dessutom med 36 miljoner kronor till ICC:s brottsofferfond.

Herr talman! Det är Internationella brottmålsdomstolen, ICC, som har kompetensen, resurserna och uppgiften att åtala krigsförbrytare. Låt det då också vara Internationella brottmålsdomstolens uppgift att åtala och döma internationella krigsförbrytare.

Jag vill med detta sagt härmed yrka bifall till reservation 1 i betänkandet.

Anf. 45 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Vi diskuterar nu betänkandet *Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser*. Vi i Vänsterpartiet har under lång tid påtalat behovet av ny lagstiftning som grundar sig på Internationella straffutredningens förslag. Vi har i många år motionerat om de här frågorna. Därför välkomnar vi att regeringen nu presenterar en ny lag om straff för folkmord, brott mot mänskliga rättigheter och krigsförbrytelser.

Den föreslagna lagen innebär en klar förbättring och modernisering av regelverket. Så långt är det bra jobbat, måste jag säga. Tyvärr anser vi att man samtidigt reducerar den viktiga roll som folkrätten traditionellt har haft inom svensk straffrätt. Detta beklagar vi. Vänsterpartiet anser att Sverige även i fortsättningen ska ligga i framkant och vara pådrivande i den internationella rättsutvecklingen.

Det lagförslag vi nu har att ta ställning till innebär att den roll som folkrätten traditionellt har haft reduceras. I stället för att inkorporera hundratals internationellt överenskomna artiklar har en mindre box av svensk rätt i 16 paragrafer konstruerats. Boxen återspeglar visserligen regler i Romstadgan, men all folkrätt som faller utanför boxen exkluderas från den svenska rättsordningen.

Ett konkret exempel: Om Sverige ansluter sig, vilket också har skett, till ett tilläggsprotokoll till barnkonventionen som stärker förbudet mot att rekrytera barnsoldater genom att omfatta en ny åldersgrupp, då kan vi inte använda oss av denna nya norm i vår egen straffrätt, eftersom normen i fråga liksom dess straffrättsliga uppföljning ännu inte har uppnått status av allmän folkrätt.

Vi anser också att det är ett misstag att exkludera del tre i Romstadgan, eftersom dess regler är nära förknippade med de folkrättsliga brottsbeskrivningar som återfinns såväl i Romstadgan som i det aktuella lagförslaget. I utredningens betänkande från 2002 gjordes visserligen bedömningen att internationellt överenskomna allmänna principer varken behövde eller skulle tillämpas av svensk domstol. Men det har förflutit en hel del tid, och det har utvecklats internationell rättspraxis på ett sätt som stärker rättssäkerheten för den som anklagas för brott. Det är av stor vikt att denna normbildning ska kunna beaktas i svensk rätt, vilket inte blir fallet med regeringens förslag.

*Straffansvar för
folkmord, brott
mot mänskligheten
och krigsförbrytelser*

För att folkrätten ska få behålla sin dynamiska roll inom svensk straffrätt vill vi att de två inledande bestämmelser som fanns med i den internationella straffutredningens förslag i något modifierad form införs i den föreslagna lagen. Därmed yrkar jag bifall till reservation nr 2.

Jag skulle vilja fråga regeringspartierna: Är det inte av stor vikt att vi har en framskjuten roll när det gäller folkrätten? Av vilken anledning backar man? Det här är någonting som man har varit stolt över och som vi också fortsättningsvis vill vara stolta över. Jag skulle vilja veta: Vilken är orsaken till att man inte vill ha kvar denna framträdande roll?

Sedan har vi också det här med rekrytering av barn till väpnade styrkor. Alltsedan barnkonventionen antogs har det funnits en strävan att höja åldern från 15 till 18 år. Sverige har varit en av de stater som drivit på mest för att genomföra en 18-årsgräns för soldater. Det är både förvånande och väldigt olyckligt att regeringen nu accepterar en så låg åldersgräns som 15 år. Vi anser att Sverige även framdeles bör och ska bidra till den folkrättsliga utvecklingen på området.

Regeringen motiverar 15-årsgränsen bland annat med att en 18-årsgräns inte har stöd i internationell sedvanerätt. Då vill vi påpeka att 153 länder av FN:s 194 medlemsländer har tillträtt det fakultativa protokollet. Det här är på gång. Här vill jag ställa frågan: Varför har vi inte en 18-årsgräns? Därmed yrkar jag bifall till reservation nr 4.

Precis som Kerstin Haglö och Socialdemokraterna tycker Vänsterpartiet att det är viktigt att Sverige inte blir en fristad för torterare. Därför måste vi också ta ansvar och ställa sådana personer inför rätta. Det här har vi i Vänsterpartiet motionerat om i många år. Det är verkligen beklagligt att regeringen inte har med ett särskilt straffstadgande för tortyr och att det inte behandlas i det här förslaget.

Nu skriver man i betänkandet: "Justitiedepartementet har informerat om att det pågår ett arbete vid departementet med att ta fram direktiv till en utredning av frågan." Jag måste bara säga: Hur många gånger har inte vi i interpellationsdebatter och motioner tagit upp att man måste kriminalisera tortyr här i Sverige? Vi har fått svaret: Ja, men de specifika brotten är ju straffbara. Vi har också fått svaret att det här skulle vara på gång.

Nu håller man på att ta fram direktiv. Varför har denna fråga dröjt så länge? Det är det tredje ämnet jag frågar om. Vi skulle gärna vilja ha svar på våra frågor. Angående det här med tortyren kommer det att ta en hiskelig tid innan vi har ett sådant lagförslag på bordet.

Anf. 46 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Det finns vissa brott som är så avskyvärda att vem som än begått dem och var de än begåtts måste man kunna ställas inför rätta för dem. Med Romstadgan följer vissa förpliktelser, såväl folkrättsliga förpliktelser i det rättsliga samarbetet med Internationella brottmålsdomstolen som straffrättsliga. Syftet är att man ska kunna lagföras i Sverige för brott i samma utsträckning som vid Internationella brottmålsdomstolen. I ingressen till Romstadgan understryks att den internationella domstolen ska kompletteras av en nationell jurisdiktion. Syftet är alltså att förmå staterna att själva se till att de allvarliga brott som angår hela det internationella samfundet inte förblir ostraffade. Genom lagen införs också nya straffbestämmelser gällande brott mot mänskligheten. En straffbestämmelse gällande folkmord införs också.

Romstadgan är ett resultat av förhandlingar mellan 160 länder. Avsikten har varit att kodifiera gällande sedvanerätt, som ska vara bindande för alla länder. Romstadgan speglar alltså den syn som fanns när stadgan antogs, men sedvanerätt kan och ska utvecklas, och en viss utveckling har skett sedan den antogs. För den svenska regeringen har det funnits ett intresse av att nationell lagstiftning ska möjliggöra lagföring vid dessa allvarliga brott på motsvarande sätt och i minst samma utsträckning som enligt den internationella ordning som Sverige varit med och verkat för. Därför har regeringen sett det som önskvärt att reformera regelverket på området. Regelverket kan utformas på olika sätt, och det avgörande är inte uppdelningen i olika brottstyper utan i vilket sammanhang brotten begåtts.

Jag tror att detta är ett av de mest komplicerade betänkanden vi debatterat, om inte det allra mest komplicerade. Då är jag ändå jurist och har läst en hel del folkrätt. Jag tror att det är viktigt att se att regeringen har haft i fokus att de straffrättsliga bestämmelserna så långt som möjligt ska vara förenliga med internationella åtaganden och tolkas i så fördragsvänlig anda som möjligt. Därför är det kanske inte alltid nödvändigt med uttryckliga regleringar. De kan göras utifrån fördragskonforma tolkningar.

Remissinstanserna har utöver det här yttrandet också ombetts yttra sig över ett antal andra områden. Alliansregeringen ville se om det fanns stöd för att gå längre gällande exempelvis barnsoldater, så att det skulle gälla för barn upp till 18 år. Remissinstanserna har svarat att det är på väg åt det hållet och att det är en god ambition och målsättning, men flera av dem sade att vi inte riktigt är där i dag. Det behövs en samsyn i hela världen, och i dag finns bara stöd upp till 15 år. Det är viktigt att ta upp frågan när tillfälle ges och markera från svenskt håll vid konferenser, till exempel när det gäller bistånd till länder som inte uppfyller 18-årsgränsen, men det är också viktigt att man inte slår hål på systemet, vilket sker om man inte håller sig inom de juridiska ramarna.

Andra steg kan som sagt tas för att föra folkrätten framåt. Här måste vi markera vilken vår ambition är, vilket också har gjorts av barnministern vid ett flertal tillfällen. Precis som sagts av andra i dag är det viktigt att hela tiden följa sedvanerätten, men också för svensk del att fortsätta spela en viktig roll och driva på för att förändra den internationella lagstiftningen. Därför kommer självklart förändringar att ske. Socialdemokraterna är tydliga i sitt särskilt yttrande. Det här ska självklart följas upp och utvärderas. Vi måste se att det får den effekt och verkan som var tänkt.

Vi ska ha och kommer fortsatt att ha en framträdande roll inom folkrätten. Vi vet att människor förföljs och dödas. Vi vet att barn i dag svälter och att kvinnor våldtas, och vi vet att det händer igen och igen.

Vi har en röst, och vi måste föra fram detta. Vi måste vara nageln i ögat på alla de hemskheter som utförs. Vi måste ge en röst åt dem som i dag inte har en röst. Vi måste ge hopp åt dem som har slutat tro. Vi måste ge stöd åt dem som vill fortsätta att kämpa.

Vi måste säga stopp, och vi måste visa att vi fördömer alla former av kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Ett steg i fördömandet är att man ställer de ansvariga inför rätta för sådana bestialiska handlingar som skett.

Med det sagt vill jag återkoppla till den låga debattnivå som var här tidigare i kammaren. Det talades om tusentals krigsförbrytare i Sverige. För min del vill jag säga att den debattnivån är under all kritik.

Sverige ska vara och är en väldigt viktig aktör i det internationella samfundet. Det ska vi fortsätta att vara. Vi ska se till att människor under 18 år ses som barn inom en snar framtid. De ska inte vara barnsoldater innan dess. Det ska vi se till i alla sammanhang.

Vet vi att några bor här i Sverige som har deltagit i bestialiska handlingar ska de personerna ställas inför rätta. Det handlar inte om tusentals personer. Däremot finns det väldigt många runt om i världen som har varit med om fruktansvärda handlingar. Kan Sverige ta ett ansvar ska vi också göra det.

När det gäller tortyr har vi i Kristdemokraterna ett rikstingsbeslut. Däremot är det en väldigt komplex fråga. I dag kan det falla in under grov misshandel. Nackdelen med det är, som sades tidigare, att preskriptionstiden då är mycket kortare. Det finns också ett förbud gällande tortyr i regeringsformen.

Justitiedepartementet har varit tydligt, och direktiv har tagits fram. Det finns svårigheter med att definiera tortyr. Men att det finns svårigheter gör inte att det inte ska finnas en lagstiftning. Den kommer, och som kristdemokrat hoppas jag att den kommer väldigt snart. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 47 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! Caroline Szyber från Kristdemokraterna tar upp frågan om tortyr. Svaren vi fått i denna kammare är att det är komplicerade frågor och att vi redan har lagstiftning för misshandel och våldtäkt. Det resonemanget har vi hört i flera år. Man har haft lite tid på sig, och ändå är kommittédirektiven på gång först nu. Det är väl bra att de är på gång. Men jag hade hellre velat att vi hade haft med även detta förslag. Det är av yttersta vikt att man kan döma någon i detta land för tortyr.

Jag sade i mitt anförande att vi i Vänsterpartiet är väldigt glada. Vi har många gånger motionerat om krigsförbrytelser, brott mot mänskliga rättigheter och så vidare. Vi menar att i och med att man gör en viss brottskatalog begränsar det den framskjutna position vi haft när det gäller folkrätten eftersom flera saker hamnar utanför.

Det var det jag ville ställa min fråga om. Vår framskjutna roll blir mindre. Varför kan man inte ha med de inledande meningar som Vänstern och Miljöpartiet föreslår? Det är som ett tillägg. Då skulle vi behålla och också få en mer framskjuten position när det gäller folkrätten.

Anf. 48 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Frågan om tortyr har behandlats. Det man sade var att det underlag som finns inte är tillräckligt gott för att stifta en lag som är så bra som vi vill att den ska vara.

Som jag sade i mitt anförande finns det en svårighet med definitionen av tortyr. Som du själv också sade kan det falla under andra brott. Om det ska vara ett eget brott är det viktigt att definitionen är så tydlig att den kommer åt de fall som vi vill ska vara tortyr.

Där har man tittat på hur det ser ut i andra länder. I vissa fall har man gjort om lagen flera gånger. Den här gången kanske det är bra att man tar lite försiktiga steg i rätt riktning, även om jag instämmer i att det har tagit tid. Det handlar någonstans om att vi ska hamna rätt.

Det finns inte ett krav på att man måste ha tortyr som ett brott. Men ska man vara så tydlig som Sverige har varit är det en fördel om vi själva ser till att det är olagligt och kanske är ett eget brott och att det inte faller in under lagstiftningen om misshandel, grov misshandel, olaga tvång med mera, vilket det gör i dag.

Det är väldigt viktigt att man tittar på detta och får en helhet. När det gäller definitionen av tortyr är det de direktiv som tagits fram som man kommer att fokusera på. Om man ser det internationellt finns det inte en sådan tydlighet att man kan kopiera det rakt av. Det måste passa in i den gällande rättsordningen på ett tillfredsställande sätt.

Din andra fråga som gäller portalparagraferna återkommer jag till i nästa inlägg eftersom jag nu bara har några sekunders talartid kvar.

Anf. 49 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! Jag ställer återigen frågan om de inledande bestämmelserna. Vad är det som säger att man inte kan ha med det? Enligt vårt sätt att se kan man ha med det så att vi har den framskjutna placeringen inom folkrätten.

Jag kan lite kommentera det du tog upp om barnsoldater. Det är 153 medlemsländer av 194 som står bakom detta. Du menar, Caroline, att om vi driver det för hårt så stälper vi hela lasset. Jag skulle vilja ha en förklaring. Om vi ställer det kravet, hur kan vi då stälpa alltihop?

Anf. 50 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Jag börjar med den sista frågan. När det gäller folkrätten och sedvanerätt ska det finnas en samsyn gällande de frågorna. Man kan ta steg själv. Men ofta kan man inte ställa dessa personer inför rätta. Då har man några vackra ord på ett papper. Problemet är att vi vill få med alla 160. Vi vill se till att alla under 18 år ska ses som barn. Vi vill ha den samsynen.

Justitiedepartementet tyckte att det var en så viktig fråga att det specifikt i remissrundan bad remissinstanserna att uttala sig om detta och svara på: Hur ser ni på detta? Vad tror ni? Jag vet att det har gjorts ett eget arbete på Justitiedepartementet där man har talat med Röda Korset och Barnombudsmannen och frågat: Hur ser ni på detta? De har sagt att de har förståelse för att det är juridiskt komplext.

Det är självklart att det är önskvärt att Sverige ska gå framåt, men frågan är på vilket sätt man går fram. Kanske är det inte alltid så att man har en egen nationell lagstiftning. Ska man stå upp för sedvanerätten gäller det att se till att det finns en större samsyn. Det viktigaste är att vi har ett golv som vi hela tiden försöker höja. Att själv bygga ett helt nytt kan stälpa den samsyn som finns. Man ska i stället ställa krav på konferenser, och när man ger bistånd ska man tala om dessa viktiga frågor.

Jag ska gå tillbaka och svara på frågan om de inledande texterna. Där gör vi samma bedömning som Socialdemokraterna har gjort i sitt särskilda yttrande. Vi tror inte att det skulle få den avsedda verkan och effekt som ni säger att det skulle ha. När det är sådana svåra frågor litar jag

på de jurister och experter som har tittat på det så att vi hamnar rätt. Sverige vill vara ett föredöme. Vi vill inte ta ett steg tillbaka. Hade man trott på att detta skulle behövas så hade man också skrivit det så från början.

Anf. 51 ANTI AVSAN (M):

Herr talman! Det ärende vi debatterar i kammaren i dag handlar om hur vi på nationell nivå ska hantera de kanske mest avskyvärda brott som förekommer i världen. I många fall rapporteras det från olika oroshärdar i världen, från krig och från olika typer av händelser där det begås övergrepp mot civilbefolkning och enskilda civilpersoner. Det görs ofta i en stor omfattning och på ett sätt som upprör andra människor. Därför är det särskilt angeläget att denna typ av brottslighet straffas. Det är grundtanken i folkrätten – samsynen om att vissa saker är så avskyvärda att världssamfundet typiskt sett inte accepterar sådant någonstans i världen.

Hur ska då den typen av till exempel krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord hanteras? Grundansvaret ligger på varje enskild stat. Till att börja med ska denna typ av brott naturligtvis helst inte begås, vare sig man för krig mot någon annan stat – vilket förhoppningsvis med krigets lagar ska ske under ordnade former men ändå inte alltid gör det – eller begår brott mot sin egen civilbefolkning.

Därför införs också bestämmelser som innebär att den militära disciplinen får en roll i sammanhanget genom att både militära och civila förmän under vissa förutsättningar ska kunna anses vara gärningsmän för den brottslighet som underlydande begår. Det gäller till exempel när de har brustit i kontrollen över sina underlydande. Det kan också vara så att de underlåter att anmäla den typ av brott som har begåtts, om det ändå skulle ha förekommit.

Mot denna bakgrund måste man se den här typen av brott och angelägenheten av att alla stater ingriper, vilket inte alla stater i världen gör. Om man inte lägger det nationella ansvaret i botten blir det svårt att kräva att Internationella brottmålsdomstolen ska lösa allting. Därför vill jag påstå att det som Sverigedemokraterna framför här är en verklighetsfrånvänd inställning. Jag har för övrigt sällan hört någon med sådan emfas argumentera om sin oro för ökade kostnader inom kriminalvården och över huvud taget när det gäller rättsväsendets myndigheter och domstolar.

Svårigheterna att utreda brott finns i alla sammanhang där människor har begått brott. Det är klart att det är svårare att utreda den här typen av brott, särskilt om det finns en universell jurisdiktion med en skyldighet att antingen döma själv eller utlämna. Det är då denna situation kan övervägas – om man ska utlämna i stället för att döma nationellt – därför att man inte har förmåga. Men om man inte har någon ambition alls kommer varken egen lagföring eller utlämnande till Internationella brottmålsdomstolen till stånd.

Där har vi från Sveriges sida också drivit på i andra internationella sammanhang för att få länder att tillträda Romstadgan. Parlamentarikerna har en skyldighet när det gäller att länder tillträder Romstadgan så att det internationella systemet fungerar. Jag har själv medverkat till att den typen av skrivningar har kommit fram i resolutionstexter inom Interparlamentariska unionen.

Om vi i någon mån ska fokusera på de frågeställningar som finns här – det vill säga oron för att detta inte ska fungera – tror jag kanske inte att man behöver vara så orolig. De som ska tillämpa reglerna och regelverket är ofta kunniga på området. Det är en mängd olika rättsprinciper som ska smältas samman både nationellt och med den internationella rätten. Det handlar om sådant som till exempel legalitetsprincipen. Den gamla regleringen av folkrättsbrottet kan knappast sägas ha uppfyllt legalitetsprincipens krav fullt ut. Men det är en balansgång. Därför är det viktigt för en nationell rättstillämpare att finna lösningen på vad som är straffbara gärningar och inte i nationell rätt i stället för att varje gång tvingas söka i sedvanerätten över hela världen. Då är det möjligen en bättre metod att göra ändringar i lagstiftningen om sedvanerätten förändras i tillräcklig omfattning.

Jag tror inte en sekund på att Sverige inte skulle vara ett framträdande land när det gäller att driva på den internationella utvecklingen på detta område och andra områden som gäller internationell rätt och mänskliga rättigheter i grunden. Det kommer att fortgå med samma styrka som tidigare. Sverige är en liten men viktig aktör på den internationella arenan, men då måste man också ha respekt för hur systemen ser ut och hur man ska förena dem på olika sätt.

Den kanske mest angelägna frågan, som vi inte har någon direkt avvikande uppfattning om i grunden, är frågan om barnsoldater. I dag kan man inte med säkerhet säga att rekrytering av barnsoldater i åldern mellan 15 och 18 år omfattas av sedvanerätten. Då höjs det röster, till exempel från Vänsterpartiet, om att Sverige ska ta ett steg och gå före. Det är många gånger vällovligt att gå före och att ta ett steg, men det är inte säkert att det leder till avsett resultat. Om många olika länder vill ta ett steg ut från sedvanerätten och gå längre, och gör det i olika riktningar, får det mycket mindre genomslag. Det kanske inte ens blir sedvanerätt på det sätt som det blir om man gemensamt tar ett större steg på ett visst område. Just i detta fall är det dessutom aktuellt; mycket talar för att det som betraktas som sedvanerätt på det här området kommer att innefatta också rekrytering av barn mellan 15 och 18 år till krigshandlingar.

Jag delar inte heller uppfattningen att det skulle vara bättre att ha en annan utformning av två portalparagrafer till förslaget, vilket också har framförts. Det är precis den uppfattning regeringen har. Att göra dömandet beroende av att det i den internationella sedvanerätten finns en skyldighet för Sverige att döma är kanske en sämre reglering än att vi själva preciserar exakt vilka gärningar som är straffbara.

Det talas om att den ena bestämmelsen skulle hänvisa till skyldigheten att beakta vad som är rättspraxis i internationella avgöranden. Det är helt onödigt, för det följer man i alla fall. Den svenska lagstiftningen anknyter ju till den internationella rätten. Där finns just exemplet med Europadomstolens utfyllande betydelse i förhållande till Europakonventionen med någonting som är ännu mer självklart – EU-domstolens avgöranden. I många fall påverkar det direkt det som är nationell rätt i Sverige när det handlar om den del av EU-rätten som EU har kompetens att lagstifta om.

Sammantaget kan jag säga någonting om tortyr. Det viktiga enligt tortyrkonventionen är att gärningar som enligt konventionen utgör tortyr är straffbara. Jag har svårt att omedelbart kunna se någon gärning som inte skulle vara straffbar som skulle kunna vara tortyr. Men om det skulle vara så är det precis detta som utredningen ska titta på, och den kommer möjligen att presentera förslag till lagstiftning. Detta är inte en etikettsfråga utan en innehållsfråga. Därför är det inte så illa som en del vill göra gällande. Man kan inte säga att tortyr inte är straffbart i Sverige. Det är visst straffbart, men det finns andra brottsrubriceringar.

Sammantaget är detta ett viktigt lagförslag. Det är viktiga frågor. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 52 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Som liberal och företrädare för Folkpartiet liberalerna är det lätt att känna glädje över att vi i dag har denna lagstiftning på bordet här i riksdagen. Jag tycker att det är ett bevis för hur vi i olika internationella sammanhang driver den internationella rätten framåt.

För oss liberaler är det självklart att jobba på absolut internationell nivå och att delta i arbetet med att utveckla en internationell rättsordning som bland annat – som i det här fallet – ska se till att vi inte skapar några trygga platser för folkmördare, despoter och allsköns galningar som ägnar sig åt att ta livet av folk och kanske förstöra nationers och generationers framtid.

Det är viktigt att man driver det på absolut internationell nivå, som vi här ser en konsekvens av. Nu får det effekt – det blir direkt svensk lag. Vi kommer mycket lättare att kunna döma mördare som försöker gömma sig i Sverige och som har brutit mot Romstadgan. Det är utmärkt.

Man måste också lyfta upp, herr talman, att det inte bara är ett arbete som sker på absolut internationell nivå. Det är samma snack som vi har när vi pratar om EU-samarbetet, när vi försöker stifta lagar för att på europeisk nivå, i vår del av världen, se till att vi har en effektiv rättsordning för att upprätthålla trygghet, kunna skydda människor och upprätthålla de värden om mänskliga rättigheter som EU-samarbetet vilar på och som vi tycker är så viktiga.

Därför är det lite speciellt att detta diskuteras i kammaren i dag, dagen efter Europaparlamentsvalet. Det blir trots allt lite av ett bakslag för oss som tror på just mänskliga rättigheter, öppenhet och tolerans när allsköns protektionister, isolationister, rasister och hatare i största allmänhet har gjort ganska stora framsteg runt om i Europa, där människor väljer att återigen rösta fram personer som tänker rulla i gång cementblandarna och bygga murar. Vad de vill bygga mer med cementen vågar jag inte ens tänka på.

Jag tycker att debatten här inne så långt har varit bra, herr talman. Innehållet är riktigt och viktigt, och det är skarpt. Det leder till att vi kodifierar sedvanerätten, som det blir mer rimligt att tillämpa. Den legalitetsprincip som nyss nämndes från talarstolen är central. Man ska kunna veta att man inte går trygg här och att man inte ska ta sig till Sverige om man tror att man ska komma undan folkmord till exempel. Det är mycket viktigt.

I debatten om tortyr ser vi för Folkpartiet liberalernas del gärna att utredningen kommer fram till att vi får ett specifikt brott om detta så att vi kan pricka av frågan. Men det är klart att människor inte kan ägna sig åt att tortera folk och komma undan straff i Sverige – det här görs av andra skäl. Det är inte innehållet som är problemet, som någon sade tidigare, utan etiketten.

Som medlem i Amnesty tycker jag att det är ganska lätt att stå bakom tanken att det underlättar att vi markerar att det finns en samlad paragraf för att tortyr ska vara straffbart, eftersom det finns med i internationella avtal och i internationell rätt. Hur det ska se ut får vi dock återkomma till när utredningen efter dessa direktiv är klar.

Herr talman! Vi i Folkpartiet liberalerna står bakom betänkandet, och jag yrkar bifall till förslaget och avslag på reservationerna.

Som sagt, är det en glädjens dag för oss som tror på internationellt samarbete. Det här är ett steg framåt. Det sker dock i ljuset av en morgon när vi vaknar upp och otäcka krafter försöker ta greppet över Europa. Låt oss se till att vi fortsätter på den här vägen med avtal, där vi främjar mänskliga rättigheter och sätter stopp för de mörka krafter som vill driva Europa och världen tillbaka till medeltiden.

(Applåder)

Anf. 53 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! I dagens debatt ska jag försöka hålla mig till framför allt tre frågor: Internationella brottmålsdomstolen, barnsoldater och tortyr. Men först ska jag göra en liten sammanfattning av vad vi faktiskt beslutar här i dag.

Vi inför nu en ny lag om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Det är oerhört allvarliga brott, som givetvis även sedan tidigare är kriminaliserade på olika sätt, men nu får vi en samlad strafflagstiftning med just dessa brottsrubriceringar. Straffskalan blir 4–18 års fängelse eller fängelse på livstid.

Vi beslutar också att dessa brott inte ska kunna preskriberas. Det är viktigt, för man ska inte kunna komma undan. Vi beslutar att svenska domstolar ska ha universell jurisdiktion för brotten. Det betyder att svenska domstolar ska kunna döma oavsett om brottet, gärningsmannen eller brottsoffret har någon direkt koppling till Sverige eller inte.

Ett av syftena är att brotten ska kunna lagföras i Sverige i minst samma utsträckning som vid Internationella brottmålsdomstolen.

Då ställer man sig frågan: Varför kan inte ICC, Internationella brottmålsdomstolen i Haag, ta hand om det här och döma i stället för att svenska domstolar ska kunna göra det, såsom Sverigedemokraterna föreslår?

Svaret är ganska enkelt. Långt ifrån alla världens länder har skrivit under Romstadgan, som styr ICC. Några andra siffror har nämnts, men senast jag tittade var det 122 av världens 195 länder som hade skrivit under. De flesta i Europa, hela Sydamerika, ungefär hälften av Afrikas stater men ganska få i Asien har anslutit sig. Det stora problemet är att tre av FN:s säkerhetsråds permanenta medlemmar inte har gjort det – USA, Ryssland och Kina.

ICC är det bästa verktyget som vi har i dag för att skapa internationell rättvisa när någon har begått den här typen av mycket grova brott, som till exempel folkmord, men det är långt ifrån fullständigt. Skulle vi göra som Sverigedemokraterna vill skulle alltså personer från över 70 av världens länder inte kunna dömas för till exempel brott mot mänskligheten eftersom deras länder inte lyder under ICC.

FN:s säkerhetsråd kan besluta att överlämna ett mål till Internationella brottmålsdomstolen även när det gäller länder som inte har anslutit sig till Romstadgan, men eftersom tre av de permanenta medlemmarna inte själva erkänner ICC som brottmålsdomstol för brott mot mänskligheten i hela världen fungerar det inte.

Resultatet av Sverigedemokraternas förslag, så som det läggs fram, skulle bli att mycket grova brottslingar kan gå fria. Är det verkligen det ni vill? Vill ni skydda de värsta krigsförbrytarna, till exempel de som har begått folkmord? Att i det läget tala om pengar – är det en fråga om ekonomi huruvida någon som har begått några av de värsta brott man kan tänka sig ska kunna utredas och dömas? Det känns mycket avlägset i min värld.

Herr talman! När det gäller barnsoldater tycker jag och Centerpartiet givetvis att inga barn ska vara soldater. Det borde vara en 18-årsgräns för att rekryteras till militären. Så ser det tyvärr inte ut i världen i dag. Det finns många länder som inte delar den synen, och det handlar inte bara om diktaturer eller länder som vi inte förknippar med en fungerande demokrati och skydd av barns rättigheter.

Även om det i dessa fall inte handlar om tvångsrekrytering, att man blir inkallad, ska vi komma ihåg att i länder som Tyskland, Frankrike, Irland, Österrike och Australien kan barn som har fyllt 17 år frivilligt rekryteras till försvaret. Man kan alltså som barn gå in i försvaret. I länder som vi inte heller tycker är speciellt främmande för att ta hand om barns rättigheter, som Storbritannien och Kanada, behöver barnet bara ha fyllt 16 år för att kunna gå in i det militära.

Det finns alltså länder som har en annan syn på när en person ska kunna vara med i militären, även om det i de fall som jag nämner handlar om frivillig rekrytering. Det finns andra länder som använder samma åldersgräns, men då för att kalla in barn till militärtjänstgöring. Det är givetvis ännu mycket allvarligare.

Detta visar att det finns olika syn i världen på när det är lämpligt att någon deltar i militära aktiviteter. För min del tycker jag givetvis att det borde vara en 18-årsgräns, eftersom man är barn tills man fyller 18 år.

Herr talman! När det gäller tortyrbrott tycks de rödgröna partierna vara överens med Centerpartiet. Vi behöver ett särskilt tortyrbrott i svensk strafflag, även om alla de gärningar som man kan tänka sig kan ingå i tortyr redan i dag är kriminaliserade på andra sätt under andra brottsrubriceringar.

Som i alla andra frågor måste det finnas ett ordentligt underlag innan vi fattar beslut. Det underlaget ska tas fram, och utredningen ska tillsättas. Sedan kan vi säkert komma överens över partigränserna och över blockgränserna om att införa ett tortyrbrott även i svensk lagstiftning.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Herr talman! Vi debatterar ju justitieutskottets betänkande 10, *Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser*. Det är regeringens proposition med lagförslag och en lång rad motionsyrkanden – några daterar sig så långt tillbaka som 2011.

Miljöpartiet har länge påtalat behovet av en ny lagstiftning som grundar sig på Internationella straffrättsutredningens förslag. Det är oerhört viktigt om vi som nation även i fortsättningen ska finnas med i framkant när det gäller internationell rätt. Vi välkomnar därför att regeringen nu presenterar en ny lag om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Den föreslagna lagen innebär en klar förbättring och modernisering av regelverket. Med det sagt har vi dock flera förslag till förbättringar och även fyra reservationer i betänkandet som samtliga skulle förbättra och se till att Sverige även fortsättningsvis kan ha hög internationell status som rättsstat.

Jag står givetvis bakom samtliga av våra reservationer men vill för tids vinnande enbart yrka på den gemensamma reservationen 5, *Ett särskilt straffstadgande om tortyr*. Kerstin Haglö har talat en hel del om detta och stött det. Vi ser också att det kommer att komma en utredning. Det är alltså på gång, men jag vill ändå peka på att det här är någonting vi har lyft fram under lång tid och att det är viktigt att vi snabbar på processen.

När det gäller reservation 2 om de två portalparagraferna har Lena Olsson tidigare motiverat det. Vad jag förstår är det flera andra partier som egentligen står bakom detta, men de vill inte gå lika långt. Socialdemokraterna är dock beredda att göra en översyn, och det välkomnar jag starkt. Jag tror att det här är någonting man kommer att behöva se över i fortsättningen så att vi får den här dynamiska rollen inom svensk straffrätt.

När det gäller reservation 3 menar vi att det är viktigt att regeringen återkommer med ett förslag som innebär att den som begår försök, förberedelse, stämpling och medverkan till folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelse ska dömas till ansvar enligt allmän folkrätt på det sätt som följer av Romstadgans del 3. Vi avvaktar förstas det som regeringen föreslår men tycker ändå att man ska göra det här i en kommande utredning, titta på det och gå vidare.

Vidare till det som många har talat om redan. Vi märker att det egentligen finns en bred acceptans här i Sveriges riksdag för att barn ska få vara barn upp tills de är 18 år och att barnsoldater ska räknas som barnsoldater upp tills de är 18 år. Ända sedan barnkonventionen antogs har Sverige haft en gemensam strävan att höja åldern. Vi menar att det är dags att göra det tydligare här i kammaren redan i dag. Därför har vi också lagt reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)

*Straffansvar för
folkmord, brott
mot mänskligheten
och krigsförbrytelser*

11 § En ny organisation för polisen

Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU23
En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 55 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Då ska vi påbörja debatten om den proposition som innehåller alla lagändringar som behöver göras för att genomföra den stora omorganisering inom polisen som man är på väg att göra. Vi tar ett historiskt grepp och lägger ihop 21 polismyndigheter och Rikspolisstyrelsen i en och samma organisation. Det ska vara genomfört den 1 januari 2015.

Låt mig först yrka bifall till den reservation som vi socialdemokrater har, en reservation som rör hur detta stora projekt ska utvärderas och följas upp. Det är bra att Statskontoret har fått ett sådant uppdrag. Vi tycker att uppdraget skulle ha varit lite vidare – att man också borde titta på frågeställningar som gäller vad som händer med offentlighetsprincipen, allmänna handlingars offentlighet, sekretess och integritetsfrågor. Vi vill också att utvärderingen ska återrapporteras till riksdagen. Det är alltså en reservation som vi har, men på det stora hela får man säga att det finns en mycket stark uppslutning kring hela projektet i riksdagen för att genomföra omorganisationen av polisen.

Vi socialdemokrater står bakom omorganisationen. Vi tror att den är nödvändig för att få en effektivare polis. Men vi är samtidigt väldigt noga med att säga att vi tror att man inte ska överdriva betydelsen av den. Vi tror nämligen att det behövs mycket mer än bara detta för att vi ska få en mer effektiv polis och få rätsida på svensk polis.

Man får väl konstatera att efter åtta år av borgerligt styre befinner sig svensk polis i en djupt bekymmersam situation. Först och främst faller andelen uppklarade brott. Förra året var det bara 15 procent av de anmälda brotten som över huvud taget klarades upp och som man kunde knyta en gärningsman till. Det är den lägsta siffran på över tio år. Samtidigt har under de här åren resurserna ökat. Antalet poliser har ökat, och antalet anställda har ökat. Ändå klarar man inte av att öka också andelen brott som klaras upp.

Vi socialdemokrater inledde utvecklingen i fråga om att se till att få fram fler poliser. Vi öppnade två nya polisutbildningar, en i Umeå och en i Växjö, i början av 2000-talet. Det är kullarna från de utbildningarna som har gått ut under här åren. Vi formulerade också det mål som de borgerliga sedan tog över, nämligen att ha 20 000 poliser i landet.

Men vi trodde aldrig att det skulle räcka med bara det. Vi sade också hela tiden att utöver dessa satsningar, utöver fler poliser, måste man titta på vilka befogenheter, vilka metoder, vilken utbildning och inte minst vilken organisation polisen har. Det är där den sittande regeringen har misslyckats. Hade den inte bara stirrat sig blind på antalet poliser utan också tittat på hur man leder organisationen och utvecklar metoderna, då hade resultatet blivit ett annat.

Det är till och med så att det inte bara är andelen uppklarade brott som faller. Det är till och med så att *antalet* uppklarade brott föll 2013.

För det andra är resultatet av åtta års borgerlig regering ett mycket stort missnöje i poliskåren. Vi har sett många tecken på att landets poliser är djupt missnöjda med sin arbetssituation. De får inte de möjligheter att utvecklas i yrket som de skulle behöva, och det är lågt i tak i organisationen. De drar sig för att föra fram kritik eftersom de upplever att det ändå inte leder någonstans.

Ovanpå det har vi pågående löneförhandlingar i polisorganisationen som vad jag förstår tog en ännu allvarligare vändning i förra veckan. Man hade en uppgörelse mellan Rikspolisstyrelsen och Polisförbundet som tydligen kördes över av Arbetsgivarverket.

Just nu har vi alltså en poliskår där man känner ganska stor frustration över sin arbetssituation.

Men det mest uppseendeväckande på senare tid – utöver uppklaringsandelen och utöver frustrationen i poliskåren – är att justitieminister Beatrice Ask trampade i klaveret rejält för några veckor sedan. Då skrev hon nämligen en artikel i Expressen som var tänkt som något slags påhopp på mig i en fråga som rör civilanställdas befogenheter. Men beskrivningen av hur regeringen ser på polisyrket i framtiden var så uppseendeväckande att det fick Polisförbundet att reagera mycket starkt.

Några dagar efter Beatrice Asks artikel skrev Polisförbundets ordförande Lena Nitz så här: "Oförskämt okunnigt, Ask". Så skriver hon: "I artikeln beskriver Ask polisyrket som att det mest handlar om att hålla ordning på stan under lönehelger, använda våld och tvång och agera mot ordningsstörningar. Detta är en grovt förenklad, okunnig och oförsämd skildring av polisyrket." Detta säger alltså ordföranden i Polisförbundet, den högste företrädaren för landets poliser. Jag undrar om det någonsin har funnits en justitieminister som har blivit så sågad av de högsta företrädarna för landets poliser.

Sakfrågan handlar om att Moderaterna och regeringen vägrar att ge landets poliser en modern polisutbildning. Regeringen har sagt till de civilanställda att de kan få utvecklas i sina yrken, men man har samtidigt sagt till landets poliser: För er stänger vi dörren! Ni ska inte längre få växa och utvecklas i era yrken, utan er roll som poliser i framtiden är att släpa fyllon på stan.

Det är klart att det blir konflikt när man gör som regeringen nu har gjort. Man ställer två yrkesgrupper tydligt mot varandra. Det är rent destruktivt. Det har öppnats en stor förtroendeklyfta mellan landets poliser och regeringen – eller man kanske snarare ska säga en avgrund. Detta är utomordentligt illa skött.

Vi socialdemokrater har hela tiden sagt att både civilanställda och poliser ska kunna utvecklas i sina yrken, och för det krävs en högskoleutbildning för poliser. Jag träffade Polisförbundets styrelse bara några dagar efter artiklarna. Då sade jag: Nu finns det bara ett sätt att få till stånd en reformerad polisutbildning, och det är att det blir regerings-skifte. Jag tror att stödet för Moderaterna i svensk poliskår nu är på väg att smälta bort nästan i samma takt som vi såg det smälta bort i går kväll när det gällde Europafrågor.

Vi ser minskande brottsuppkläring, stort missnöje i kåren, konflikt mellan justitieministern och landets poliser, strandade förhandlingar, och

ovanpå detta pågående nedskärningar. Förra året räknade ju regeringen fel när det gällde hur mycket polisen skulle få kosta, och därför har man nu fått dra i panikbromsen och skär ned överallt.

Allmänheten har ett mycket stort förtroende för svensk polis. Det är viktigt att det finns. Men allmänhetens förtroende för regeringens sätt att sköta brottsbekämpningen faller som en sten. Det gäller särskilt förtroendet för Moderaterna. Brottsbekämpning är helt enkelt inte längre er hemmaplan, och det kan ni lika gärna vänja er vid.

Nu behöver svensk polis en omstart. Vi socialdemokrater har under åren lagt fram ett antal förslag på hur man skulle kunna förbättra och effektivisera polisen.

För det första har vi den omorganisering som nu äntligen sker. Den tror jag är viktig, men den ska inte överdrivas. Vi får se vad som kommer ut av den. Själv har jag en fundering om vad detta egentligen innebär när det gäller allmänhetens inflytande och insyn över polisen. I den kommande utvärdering som ska göras ska man titta speciellt på den frågan. För att allmänheten ska kunna känna fortsatt förtroende för polisen är det viktigt att det finns förtroendevalda som har denna insyn över polisens organisation. Vi har insynsråden, och vi får se om det upplägget räcker.

För det andra behöver vi en reformerad polisutbildning. Brottsligheten blir alltmer komplex. Den flyttar ut på nätet och blir också mer organiserad. Det behövs en ordentlig högskoleutbildning för poliser. Att de borgerliga motsätter sig detta vittnar inte bara om en gammaldags syn på polis och brottsbekämpning utan också om en gammaldags syn på högskoleutbildning.

Som vi återkommande har fått höra i debatterna menar de borgerliga att en högskoleutbildning skulle göra poliserna teoretiska. Då skulle de inte vilja jobba i glesbygd, har vi fått höra.

Skulle en högskoleutbildning innebära att landets poliser skulle bli förlästa bokmalar som dessutom bara vill jobba i stan? Det är den bild man får. Detta har i alla fall inte hänt i de länder som har högskoleutbildning för poliser. Det räcker med att se på Norge. Danmark har också en bättre utbildning. Eller jämför med ett annat yrkesområde: Varenda förskollärare har en högskoleutbildning, och nog har vi förskollärare i glesbygd. Och de har inte hand om barnen på ett teoretiskt sätt utan på ett ytterst handfast sätt. Det är en gammaldags syn på högskoleutbildning som ligger till grund för ert motstånd mot att ge poliserna den här möjligheten.

Detta sätt att se på landets poliser menar jag är fördomsfullt, och jag förstår varför man blir så upprörd i Polisförbundet. Polisyrket är ett ytterst komplext yrke, och det kräver därför en högre utbildning som grund. Det kommer vi att få med en socialdemokratiskt ledd regering.

För det tredje kräver en alltmer komplex brottslighet en bättre metodutveckling inom polisen. Till detta ska det finnas knutet forskningsverk samhet, vilket vi också har lagt fram förslag om.

För det fjärde måste vi komma till rätta med arbetsklimatet inom polisen, som nu verkar vara mycket dåligt. Det är många poliser som inte kan eller vill föra fram kritiska synpunkter. Det är ett symtom på att organisationen inte mår bra.

För det femte måste vi våga stå upp för sådant som kan vara lite besvärligt, till exempel de hemliga tvångsmedel som polisen har. Det hand-

lar om hemlig teleövervakning, buggning och telefonavlyssning. Naturligtvis måste sådana åtgärder bara användas när de behövs, och det finns tunga integritetsargument att ta hänsyn till när man tar beslut om det, men de behövs för att kunna möta en alltmer organiserad brottslighet. Hur viktigt detta kan vara ser vi efter EU-domstolens dom när det gäller datalagringsdirektivet. Den har redan fått till följd att grova brott inte längre kan klaras upp.

I utskottet hade vi besök av en företrädare för Rikskriminalen, som ställde frågan: Hur ska man nu kunna klara upp barnpornografibrott, när teleoperatörerna kan slänga all digital bevisning, så att vi inte längre kan spåra pedofilerna? Man kan inte längre med hjälp av telefontrafik klara upp mord och grova narkotikabrott, människohandel eller grova rån. Detta har redan blivit effekten av EU-domstolens dom. Situationen är akut, och den måste lösas.

Utskottet kommer att ha en offentlig hearing i den här frågan den 24 juni. Då får vi kanske veta lite mer om hur den här frågan ska lösas. Men lösas måste den.

Till sist, herr talman: Svensk polis står inför väldigt stora utmaningar. Det görs oerhört mycket bra polisarbete runt om i vårt land varenda dag. Jag följer en del poliser på Twitter och besöker polismyndigheter i landet så ofta jag kan. Man blir ofta varm i hjärtat av det engagemang som finns. Det finns en kraft här, bland alla poliser och civilanställda, som man kan bygga på, men som hittills inte har fått komma till sin rätt. Låt oss släppa loss den kraften.

(Applåder)

Anf. 56 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet välkomnar också den nya organisationen och att det blir en myndighet i stället för 21 myndigheter. Det har vi drivit på för länge. Det är också kul att vi är överens om hur vi ska jobba i fortsättningen.

Jag kan hålla med om mycket av det som Morgan Johansson tar upp. Vi har ju alla varit med i debatter där effektiviteten hos polisen har diskuterats. Det handlar om alla de miljarder man har fått i tillskott och att man ändå inte presterar bättre. Sammanlagt har jag haft åtta budgetdebatter i den här kammaren. Jag har varje gång tagit upp att polisen måste bli mer effektiv och att det kanske inte bara är att stoppa in pengar och tro att det löser alla problem. Bevisligen löser det inte alla problem, utan mer måste göras.

Jag säger samma sak som Morgan Johansson när det gäller hur polisen ska bli effektivare och bättre. Ja, det här är ett steg, men det är nog inte lösningen på alla problem som vi har inom polisen.

Högskoleutbildning har vi motionerat om i många år för att polisen ska få en bättre utbildning som baseras på forskning. Det handlar om att polisen ska bli en lärande organisation och ta fram egna arbetsredskap. Det är väldigt viktigt. Jag kan inte förstå det motstånd som man möter i den här frågan. Det finns ju många andra yrkesgrupper som har högskoleutbildning för sitt jobb. Här handlar det om dem som har våldsmonopol i samhället och som möter oerhört många problem. De möter människor i olika situationer. Det är människor som är chockade, som är rädda och som många gånger har blivit utsatta för våld. Att då komma och säga att

det inte skulle vara befogat med en högskoleutbildning är för mig helt främmande. Det behövs absolut.

Sedan tycker jag att man ska titta mycket på förebyggande åtgärder inom polisen. Det har man varit dålig på. Man kan lösa en hel del, så att brott över huvud taget inte begås, med att titta på åtgärder som i många stycken kan vara förebyggande. Det är inte bara polisens uppgift. Det finns många förebyggande åtgärder man kan göra i samhället. Polisen ska inte ta ansvar för alltihop.

Jag har krav på att arbetsmiljön måste bli bättre. Polisförbundet tog fram en rapport. Det finns ställen där det är väldigt lågt i tak. Poliser som är ute på fältet och som jobbar praktiskt med människor har inte rätt att kritisera sin ledning, komma med förslag, nytänkande och så vidare. Då bestraffas de på ett eller annat sätt av sina överordnade, vilket är oacceptabelt.

Vi har i vanlig ordning en reservation om en fristående myndighet – den har vi tillsammans med Miljöpartiet. Vi har kört med den i många år.

I och med det nya förslaget ska det inrättas en fristående avdelning, kan jag säga. Den kommer att finnas hos polisen, men den ska ha en egen chef och egen ekonomi. Så tycker inte vi. Förtroendet för polisen är högt, men det har naggats i kanten under några år, eftersom man har varit i blåsväder – det är ärligt att säga det. Därför tycker vi att det är viktigt att det ska vara en alldeles fristående myndighet som utreder brottsmisstankar mot poliser i tjänst. Det är viktigt, för allmänheten ska alltid känna att man från samhällets sida har gjort allt man kan för att det ska gå riktigt till. Man ska aldrig behöva misstänka att en kollega håller någon annan bakom ryggen.

Det är inte på något sätt konstigt att vi tycker så här, för det gör också Sveriges advokatsamfund och Justitiekanslern. Det här är för allas bästa – det gäller även i den här kammaren. Allmänhetens förtroende för rättsväsendet måste väga tyngre än de eventuella nackdelar som inrättandet av en fristående myndighet för hantering av brottsmisstankar mot poliser och åklagare skulle kunna innebära.

Polisen är den av staten utsedda ordningsmakten, med våldsmonopol. Och allmänhetens förtroende måste i allra högsta grad, så långt det är möjligt, vara grundmurat. Därför yrkar jag bifall till reservation nr 1.
(Applåder)

Anf. 57 JAN R ANDERSSON (M):

Herr talman! Det vi har att debattera i kammaren i dag är en ny organisation för polisen. Det var kanske lite otydligt när man lyssnade på tidigare talare.

Låt mig börja med att säga att Alliansen de senaste två mandatperioderna har gjort stora satsningar och haft ett tydligt fokus på hela rättsstatens funktion. Förutom tusentals nya poliser och andra historiska satsningar har vår ambition varit att rättskedjan inte ska ha någon svag länk. Men vi vet att vi, trots detta, har mycket kvar att göra.

Det räcker inte alltid med att satsa stora resurser, även om vi har många tusen fler poliser som jobbar. Det behövs en organisation som inte motarbetar eller tar kraft och stjälar resurser, vilket fallet alltför många gånger är. Därför är dagens debatt och kommande beslut viktiga för att vi ska komma vidare med en ny organisation för polisen, som då ska få

förutsättningar att göra ett effektivt arbete. Det viktigaste är att den nya organisationen byggs nedifrån och upp.

Det är ingen hemlighet att lokalt förankrat polisarbete är bättre när det gäller att förebygga och klara upp brott. Det är också det som är grunden för denna omorganisation. Vi vet att det har förekommit situationer då polisen inte till fullest har kunnat fullgöra sina uppgifter på grund av att man har saknat nationell beslutskraft eller att man har gränsdragningsproblem som har gjort att man inte har kunnat samordna sina insatser på ett effektivt sätt. Med en samordnad svensk polis tror vi att många sådana situationer kan undvikas. Men vi vill ändå poängtera att det är det lokala polisarbetet som är viktigt.

Det här är en av de större omorganisationer som har gjorts på många år. 23 fristående myndigheter ska bli en. Det är givetvis en grannliga uppgift att tillse att vi får en effektiv lagstiftning i alla dessa delar. Man kan se på alla de hundratals lagstiftningsändringarna vilket omfattande arbete som legat till grund för det betänkande som vi debatterar i dag.

Vi tror – och det är vi i många meningar positiva till – att en modernisering och harmonisering av språkbruket i lagstiftningen gör lagen mer tillgänglig och kanske också mer effektiv.

Jag vill säga att beredningen av detta ärende har skett i stor enighet, vilket möjligen är en förutsättning för genomförandet. En stor oenighet om hur polisen skulle organisera sig skulle givetvis göra det väldigt svårt för polisen att genomföra en sådan här stor organisationsförändring. Man har dock inte förändrat polisens ansvarsområden eller arbetsuppgifter.

Ambitionen med den nya lagstiftningen har inte varit att i detalj peka på vilken organisatorisk uppbyggnad som myndigheten ska ha. Tvärtom minskar den typen av reglering, vilket vi tror är sunt. Några delar regleras dock i lagen.

Nationellt forensiskt centrum, tidigare Statens kriminaltekniska laboratorium, blir en del av den nya polismyndigheten. Rikskriminalpolisen byter namn till Nationella operativa avdelningen. Vi får en avdelning för särskilda utredningar, som ska utreda brott som begåtts inom myndigheten. Till sist blir Säkerhetspolisen en egen myndighet och skiljs från Polismyndigheten.

Vi kommer också att ha en del mindre förändringar. Exempelvis kommer förbudet att förordna ordningsvakter som fyllt 65 år att avskaffas, då vi menar att det kan stå i strid med lagen om åldersdiskriminering.

Vi skapar en helt ny lagstiftning kring elimineringsdatabasen – detta för att systematiskt kunna upptäcka kontaminering då medarbetare har varit inblandade i dna-prövning.

Det finns några saker som jag särskilt vill ta upp. Det gäller exempelvis brottsmisstankar mot poliser. Sedan 2011 har vi en ny organisation. Tidigare låg detta på länspolismyndigheter, men nu ligger det på en särskild avdelning inom Rikspolisstyrelsen. Vi vill att det som kommer att kallas Avdelningen för särskilda utredningar ska få en mer fristående roll i den kommande organisationen. Vi vill att ett insynsråd ska kunna följa den verksamheten, så att det finns en publik insyn i hur de här frågorna hanteras. Vi tycker också, även om vi inte reglerar det i detta beslut, att tillsynen av polisen ska göras av en myndighet som är fristående från polisen i framtiden. Vi kommer att återkomma med sådana förslag.

Det är viktigt att kommentera att även om vi här i kammaren är hyfsat eniga var Polisorganisationskommittén enig, så som i många andra utredningar. Man har sagt att det är svårt att flytta den typen av utredningar utanför myndigheten.

Offentlighet, insyn och sekretess har också diskuterats en hel del. Det finns många kloka resonemang i utredningen som går till botten med många av problemen. Både regeringens bedömning och utredningens bedömning är att allmänhetens möjlighet till insyn i polisverksamheten inte kommer att påverkas i någon större utsträckning med de beslut vi föreslår.

Den redan beslutade uppföljningen som Statskontoret ska genomföra är ett uppdrag att granska hur den nya organisationen bättre kan skapa tillgänglighet och kontakt med medborgarna. Därmed omfattas redan i dag Statskontorets utredning av de punkter som täcks in av den reservation som de tre rödgröna partierna har skrivit under.

Däremot finns en viss oklarhet i hur Polismyndigheten i framtiden kommer att organisera sig och hur lagen därmed kommer att tillämpas när det gäller insyn, sekretess och offentliga handlingar. Det finns givetvis anledning att återkomma.

När det gäller insynsfrågan kommer länspolisstyrelserna att ersättas av regionpolisråd med en publik insyn. Polismyndigheten är en sådan myndighet där möjligheten till insyn är mycket bättre än i många andra statliga myndigheter.

En närvarande polis är viktig. Att polisen finns i människors vardag är givetvis en självklarhet. Grunden för hela omorganisationen är att det lokala brottsförebyggande arbetet är i fokus och att den nya organisationen ska verka nedifrån och upp. Vi vet att lokalt förankrad polis är bättre på att ta fast bovar och förebygga brott än vad en central dito skulle vara.

När man tittar på större förändringar är det viktigt att inte bli för detaljerad. Man ska låta Polismyndigheten själv utforma sin organisation. Det är viktigt för att få en effektiv och funktionell organisation. Det är också viktigt att Polismyndigheten ges goda förutsättningar att samarbeta med andra myndigheter. Vi ser inte minst att sociala insatsgrupper, som under många år har varit verksamma på flera ställen runt om i landet, har varit effektiva på att fånga upp och förebygga problem samt ge hopp och möjligheter till många människor.

Det kommer att ske en utvärdering. Statskontoret har redan i tidigare beslut fått ett uppdrag att utvärdera. Det är egentligen fyra punkter de fokuserar sin utvärdering på. Det handlar om hur den nya organisationen fungerar i fråga om att ingripa och lagföra ordningsstörningar och brott, tydligare och enhetligare ledning, effektivare resursutnyttjande samt bättre tillgänglighet och kontakt med medborgarna.

När vi nu gör en så stor organisationsförändring kommer det att finnas anledning att återkomma till riksdagen och titta på om alla lagar verkligen blev så effektiva som de var tänkta. Givetvis utgår vi i detta fall liksom i andra fall från att regeringen kommer att följa upp den nya organisationen och att den blir ändamålsenlig i alla delar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

När Morgan Johansson säger att han är djupt bekymrad över polisens situation i Sverige måste jag ändå få framföra några funderingar. Tryggheten ökar, brotten minskar och förtroendet för polisen har ökat. Jag har

svårt att se att det råder en katastrof. Vi kan vara eniga om att det finns många saker i fråga om polisens effektivitet som behöver förbättras, och precis som Morgan Johansson säger ska vi inte överdriva effekten av organisationsförändringen. Det kan till och med vara så att denna organisationsförändring bidrar till att minska polisens effektivitet. Vi vet alla att i övergångsskedet i bytet från en organisation till en annan uppstår en viss nervositet på arbetsplatsen. Jag tycker inte heller att Morgan Johansson ska överdriva sina egna insatser för att vi har fått ett antal tusen nya poliser i landet. Det vill alliansregeringen gärna ta ansvaret för.
(Applåder)

Anf. 58 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! En sak lärde jag mig under de tio år jag jobbade med Regeringskansliet, nämligen att den dag man slutar att lyssna på kritiken och ta till sig av kritiken, försöker skjuta bort kritiken och låtsas som att den inte finns, har regeringen suttit för länge. Det är precis det som har inträffat nu. Regeringskansliet och regeringsföreträdarna vill inte erkänna de problem som finns i svensk polis.

Uppklaringsandelen minskar. 15 procent av de anmälda brotten klaras upp. Det är den sämsta siffran på tio år, trots de ökade resurserna som det inte har varit någon partipolitisk strid om.

Det råder ett stort missnöje i kåren. Det räcker att lägga örat mot marken och lyssna på landets poliser och höra hur de resonerar. Det råder en skarp konflikt mellan landets poliser och justitieministern i en omfattning som jag faktiskt inte trodde att jag skulle se. Det är en totalsågning av justitieministern från Polisförbundets sida.

Detta är resultatet efter åtta år med moderat ledning på Justitiedepartementet. Jag har bara ett par frågor till Jan Andersson: Varför ska ni sitta kvar? Kan ni ge ett enda skäl till varför ni ska vara kvar?

Anf. 59 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag nämnde inledningsvis tre anledningar till att vi ska sitta kvar. Det finns fler.

Den första anledningen är att brottsligheten har minskat. Den andra är att tryggheten har ökat. Den tredje är att förtroendet för polisen har ökat. Till detta kan jag säga att vi inom Alliansen också är eniga om vad vi vill göra. Det är något som ni inom de rödgröna verkar ha svårt att komma underfund med.

Låt mig kort kommentera. Givetvis kan vi lyssna på olika personer och få olika synpunkter. En tidning undrade i veckan varför Jan R Andersson åker med poliser så mycket. Borde han inte sitta i riksdagen och fatta kloka beslut? Det är klart att jag gör både och.

Jag talar med många poliser, bland annat i frågan om akademisering av polisutbildningen. Poliserna säger att utbildningen är delvis akademiserad i dag, och de tycker att det är bra. Men mycket av vad poliserna saknar i polisutbildningen är sådant som har mer med det praktiska att göra. Många av dem som är 18–20 år vill bli bättre på att köra bil i besvärliga situationer och träna på att hantera vapen. Det är många saker som inte alltid inryms i de akademiska utbildningarna.

Morgan Johansson refererade till Polisförbundet. Polisförbundet har motsatt sig mycket av det vi politiker har velat ha i form av större mångfald i poliskåren. Det ska vara möjligt att ta in poliser från utsidan. Om det finns en duktig it-tekniker ska han kunna gå in och bli it-forensiker. Det motsatte sig Polisförbundet.

Om Morgan Johansson ska bli bättre på att rikta kritik mot regeringen borde han kanske lyssna på andra än Polisförbundet och höra direkt vad polismännen säger. Jag har talat med många polismän, och jag har upplevt mycket lite av den kritik du tar upp här.

Anf. 60 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är märkligt. Jan R Andersson säger i praktiken att Polisförbundet inte företräder poliserna. Jag tror faktiskt att förbundet gör det. Alla poliser som jag har talat med är bekymrade över situationen för svensk polis. Det gäller inte bara den minskande uppklaringsandelen, problemen i organisationen eller missnöjet i kåren i allmänhet. Det är också en fråga om neddragningarna på polisen till följd av att ni räknade fel i höstas i budgeten.

Jag menar nog att Polisförbundet faktiskt företräder sina medlemmar. Det är uppseendeväckande om Jan Andersson har en annan uppfattning.

Detta funkar logiskt. Utvecklingen nu är att brottsligheten blir alltmer komplex, mer organiserad och flyttar ut på nätet. Polisyrket som sådant blir alltmer komplext. Det är klart att polisen ska ha en grundläggande utbildning att stå på, som gör att man sedan kan vidareutvecklas i yrket. Problemet med den linje som regeringen har valt är att regeringen säger att de civilanställda kan utvecklas i sina yrken. Det har vi ingenting emot från Socialdemokraternas sida. Tvärtom! Så ska det vara. Sedan säger ni till landets poliser att dörren stängs för dem. De får inte växa. De ska bara klara upp oroligheter på stan.

Då missar regeringen allt det andra viktiga polisarbetet. Det gäller bland annat de kvalificerade utredningarna. De blir allt viktigare i ett läge när den organiserade kriminaliteten växer. Vidare gäller det allt det förebyggande arbetet som polisen ägnar dagar, timmar, minut efter minut och år efter år åt att göra. Ni har en snäv syn på vad poliser ska göra och vad polisyrket innebär.

Signalen till landets poliser är, som jag uppfattar debatten, att regeringen sätter all sin tilltro till en organisationsförändring men att ni kommer att kväva utvecklingsmöjligheterna för den svenska poliskåren.

Anf. 61 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Herr talman! I en del företräder Polisförbundet helt och fullt alla poliser, och det gäller lönefrågan. Tyvärr är det en fråga som vi i riksdagen har väldigt lite att göra med. Det finns givetvis vissa möjligheter, men den rådande situationen är ingenting som vi har någonting med att göra eller som jag tycker att vi ska ha någonting att göra med. Jag tror egentligen inte att Morgan Johansson eller någon annan har en annan uppfattning i den frågan.

Om vi som politiker bara skulle lyssna till Polisförbundet och vad de refererar till skulle vi aldrig ha öppnat upp för mångfalden inom polisen. Då hade personer som har en god akademisk utbildning och som kan tillföra någonting viktigt till polisen inte fått möjligheten att komma in,

för Polisförbundet sade nej till det. De tyckte att alla som skulle jobba inom polisverksamheten, utom möjligtvis höga chefer, ska ha en fullständig polisutbildning.

Vi har öppnat för den möjligheten, och vi har sett att det har gett mycket goda resultat. Vi har sett att många personer som har kommit in med externa kompetenser har i väldigt hög grad bidragit till att minska utredningsobalanser. Det tror jag är en del som kan göra att vi får större mångsidighet och mångfald inom polisen och att vi kan minska de stora obalanser som finns när det gäller utredningar och minska utredningstiden.

Jag säger inte att polisen saknar problem, men man kan beskriva det på olika sätt. Man kan beskriva det, som Morgan gjorde, som att det är djupt bekymmersamt. Ja, vi kan väl hitta många saker där vi har problem inom polisen. Det kan både du, Morgan, och jag hålla med om. Men när tryggheten ökar, när brotten minskar och förtroendet för polisen ökar – även jämfört med andra rättsvårdande instanser ligger polisen väldigt högt när det gäller förtroende – ser inte jag att situationen är djupt bekymmersam, även om det finns anledning att göra mer.

Anf. 62 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Vi har att diskutera konsekvensändringar till följd av att vi just nu är på väg att genomföra den största förändringen av den svenska polisens organisation på mycket länge. Jag vill understryka att Folkpartiet liberalerna välkomnar detta. Vi är helt säkra på att detta är en avgörande förutsättning för en bättre fungerande polis, men det är naturligtvis inte lösningen på alla de omfattande utmaningar som rättsväsendet i allmänhet står inför och som svensk polis står inför i synnerhet.

Jag tycker att man ska börja denna lite allmänna debatt om tillståndet i svensk polis med en utblick och en nulägesbeskrivning. Vi kan titta på hur vi ligger till internationellt, herr talman. Vi ligger rätt bra till enligt The World Justice Projects index över rättsstater, där polisen är en central del. Jag tycker att vi ska komma ihåg det när vi ser hur det ser ut på andra håll i världen. Mycket är gjort, men det finns som sagt mer att göra.

Vi vet att det vid trygghetsundersökningarna har gått framåt på polisens område, det vill säga att medborgarna upplever att polisen har blivit bättre. Man känner sig tryggare. Förtroendet hos medborgarna för polisen är mycket stort. Det beror naturligtvis på att vi har många fler poliser i dag som mycket mer offensivt, ännu otillräckligt, vill jag understryka, men ändå bättre kan möta medborgarna i deras vardag. Polisen kan åka ut på larm och kan se till att ägna sig en del åt det förebyggande och viktiga arbetet som lokalpoliser i att möta medborgarna och öka deras trygghet.

Vi vet att det till exempel bland ungdomar har varit kraftfulla nedgångar i brottslighet de senaste 25 åren. Jag ser ungdomar på läktaren. Ni ungdomar är väldigt skötsamma jämfört med hur det var när jag gick i nionde klass. Enligt mätningarna har brottsligheten gått ned rejält. Det beror delvis på polisarbetet, som är mer inriktat på att hjälpa och stödja ungdomar och få dem att inte hålla på med droger och begå brott. Föräldrautbildningen har blivit bättre. Socialtjänsten har blivit bättre, skolan är bättre, ideella föreningar och idrottsföreningar är bättre.

Prot. 2013/14:114
26 maj

*En ny organisation för
polisen*

Detta sociala progressiva arbete, herr talman, har lett till att brottsligheten minskat bland ungdomarna. Vet ni vad, mina vänner här inne: Det är ni alla som är här som har bidragit till det. Här sitter duktiga vänsterpartister, duktiga socialdemokrater, centerpartister, moderater och andra, ingen nämnd, ingen glömd, som har bidragit till detta i olika omfattningar.

Vi utvecklar Sverige, och det har blivit mycket bättre på det här området. Men fortfarande finns det för många ungdomar som hamnar i brottslighet. Det finns för många ungdomar som förstör sitt eget och andras liv. Det är centralt att vi fortsätter även inom den nya polisorganisationen att utveckla arbetet lokalt för polisen i att möta ungdomar för att minska brottsligheten och öka tryggheten ännu mer.

När några ringer i alla klockor och säger att läget är katastrofalt är det inte riktigt så illa som det låter. Låt oss ta den valrörelse som vi just har genomfört. Den har trots ganska stora påfrestningar gått att genomföra. Polisens resurser – om någon undrar vart de tar vägen – går bland annat till att hålla ordning på möten där olika grupper skriker åt varandra. Extremister till höger och extremister till vänster skriker, protesterar och vandaliserar, hotar och begår en hel del obehagliga brott i Sverige. Det måste svensk polis ägna sig åt. Det kostar resurser och tar tid och gör att det blir färre poliser som kan ägna sig åt att göra andra viktiga saker för att minska inbrott eller våld i nära relationer eller vad det nu kan vara.

Läget kan bli bättre. Vi tror att den här organisationsförändringen i grunden handlar om att det ska bli lättare att styra svensk polis och få ett mer effektivt ledarskap. Det var inte så länge sedan, under en annan regering, som huvuddevisen var att tusen blommor ska blomma. Polisen ska styras lite hur som helst överallt där det passar bäst. Det var helt omöjligt att styra. Det var det som ledde till att vi till ganska nyligen fortfarande hade 700 olika pågående utvecklingsprojekt inom svensk polis, vilket naturligtvis visar hur otroligt ineffektiv verksamheten har varit.

Nu är vi på väg bort från detta, och det råder en mycket bred samsämmighet om att detta är vägen framåt. Men som sagt, herr talman, är det inte tillräckligt.

Jag vill lyfta fram några saker som jag tror att vi behöver titta vidare på än mer. Det är naturligtvis ledarskapsfrågorna. Vi har nu en situation där ledarskapet hos polisen blir lättare att utöva. Vi tar bort en del mellanchefer. Ambitionen är att mycket mer ansvar kommer att kunna vara placerat ute i polisområdena, ett hundratal. Det kan bli anpassat till medborgarnas krav, inte minst vad gäller att samarbeta med skola och socialtjänst och det omkringliggande samhället för en mer effektiv lokalpolis. Detta är viktigt.

Vi har en ledarskapsutbildning på plats i svensk polis igen. Den har vi saknat under många år när den i praktiken var helt borttagen.

Ledarskapet måste bygga på någon sorts långsiktigt ledarskap, en lärande organisation för att se till att vi hela tiden utvecklar polisen för förbättrad effektivitet eftersom brottsligheten ändrar sig. Mycket av den kritik som Morgan Johansson och Socialdemokraterna för fram, att polisen är för ineffektiv, är korrekt. Men det måste ses i ljuset av att brottsligheten väldigt snabbt ändrar karaktär. Ta bara alla dessa brott som begås på nätet. Hur ska polisen utreda dem? Människor ringer, är förtvivlade och säger att de har lämnat ut alla sina koder till någon människa ute

på nätet och blivit av med alla pengar. Detta ska svensk polis utreda. Vi har haft en enorm utveckling av bedrägerier med internethandeln. Det är extremt svåra fall att utreda, och det är klart att det blir en liten uppklärringsprocent.

En lärande organisation alltså, men det handlar också om känslighet vid genomförandet. Det har också med ledarskapet att göra som måste vara det bästa. Vi är försiktiga under det närmaste halvåret fram tills organisationen är på plats i januari.

Jag träffade polisens hundenheter nyligen. Mitt i Europaparlamentsvalsrörelsen träffade jag polishundförare. De känner en oro för hur de ska få sin plats i den nya organisationen och bevara kvalitet och kompetens. Där ser det olika ut i dag i länsmyndigheterna. Några har samlad kompetens med en rejäl träning, en rejäl utbildning, har de bästa blodspårshundarna, de bästa narkotikahundarna och så vidare. Andra myndigheter har mycket sämre förutsättningar, för där ligger hundenheter i linjeorganisationer i vanliga patruller. Det ger inte möjlighet till den träning och den kvalitetssäkring som är nödvändiga. Det här är någonting som åtminstone Folkpartiet kommer att följa noga. Hundenheter är en central del av många i svensk polis, inte minst för att få fram bra bevis i domstol.

Jag menar att rekryteringen är central när det gäller ledarskapet. Jag förstår verkligen de argument som förs fram om att man ska ändra utbildningen inom svensk polis. Vi har dock ändrat den ganska rejält. Nu har vi utbildning på tre platser på svenska universitet och högskolor. Utbildningen är mycket akademiskt inriktad. Det underlättar så att man ska kunna omvandla sina poäng under den tid som man har läst till akademiska poäng.

Jag möter också många poliser. Alla tycker inte att detta är det viktigaste. Däremot är det solklart att polisfacket tycker att detta är den absolut viktigaste frågan och att man ska göra om utbildningen formellt sett. Det ska vara exakt samma utbildning på exakt samma plats, men den ska få en annan inramning och bli akademisk formellt sett. Nu ska vi komma ihåg att flera moment är akademiska. Men det som många saknar är möjligheter till god handledning och praktiska övningar i skjutning och inte minst bilkörning, som nämndes tidigare. Det är också viktiga delar i ett bra polisarbete.

Det centrala är ändå rekryteringsfrågan. När polisutbildningen fortsätter att vara en av de absolut mest populära utbildningarna i hela Sverige är det konstigt om det är som Socialdemokraterna säger, nämligen att det är en så extremt dålig utbildning att den måste göras om från grunden. Då har alla de människor som söker sig till svensk polis fel, och jag tror inte att det är på det sättet. Men rekryteringen är alltså central.

Från Socialdemokraterna togs nyss lönefrågan upp, och det är känsligt att bestämma från riksdagen. Vi måste lösa frågan om rekryteringen och den långsiktiga förankringen av poliser i hela Sverige eftersom personalomsättningen i dag är alldeles för hög. Ska man vara lokalpolis i Strömstad, ska man vara lokalpolis i Sollefteå eller ska man vara lokalpolis i Laxå, Morgan Johansson, krävs det att man är där ett tag. Oavsett om man har tio års akademisk utbildning eller om man har gått dagens polisutbildning krävs det att man är på plats ett år innan man börjar kunna fungera maximalt. Det är då man har lärt känna lokalbefolkningen

och lokalortens förutsättningar och kan agera som en bra polis. I dag vet vi att efter kanske ett år söker sig poliser ofta vidare och vill lämna sin första postering för att gå vidare i sin karriär. Det är önskvärt. Men vi måste hitta ett sätt, med antingen distansutbildningar, lönepåslag eller andra anställningsformer, för att se till att svensk polis också blir lokalt förankrad ute i lokalpolisområdena. Annars får vi ingen effektivitet och inget förebyggande arbete av kvalitet.

Rekryteringsfrågan är alltså central. Men jag säger också det som Socialdemokraterna var inne på här. För Folkpartiet är det fullt relevant att se allt detta med polisens effektivitet och rättssystemet som en helhet. Det handlar om relevanta straffrågor och relevanta straffprocessuella tvångsmedel. Polisen måste kunna ta i med hårdhandskarna mot grovt kriminella om man verkligen vill bekämpa brottslighet, annars spelar det ingen roll hur många poliser vi har eller vilken utbildning de har. Har man inga verktyg som står sig mot grovt kriminella är man chanslös.

Jag tror att vi kommer att behöva återkomma till detta under den mandatperiod som kommer. Inte minst ur ett internationellt brottslighetsperspektiv står svensk polis lite för svag för att kunna slå till mot den grova internationella brottsligheten som drabbar också Sverige.

Svensk polis behöver bli bättre. Detta är en förutsättning. Vi kommer att få återkomma. Jag hoppas att vi inför det kommande valet kommer att diskutera det som har varit uppe här tidigare, nämligen dugligheten och förmågan att driva svenskt trygghetsarbete framåt i dess breda perspektiv. Det handlar om vad andra myndigheter kan göra men inte minst om vad polisen gör för att kunna förebygga brottslighet, klara upp brottslighet och se till att vi får ett tryggare Sverige, för det är en central fråga. Det finns inga andra frågor som är så socialt viktiga som att ge människor hyggliga livschanser så att de kan känna att de kan leva i frihet från brott. Brott förstör nämligen livet för människor mer än något annat. Det finns inga bidrag, inga ersättningar och inga andra insatser som kan ta bort detta. Att kunna gå till jobbet och att kunna gå till skolan och ha en vardag där man känner att man inte utsätts för brott är centralt. Det är vad det handlar om. Detta är en ny organisation för polisen. Det är rätt väg, men det är inte det enda som krävs.

(Applåder)

Anf. 63 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är ofta rätt underhållande att höra Johan Pehrson i talarstolen, för han svävar från ämne till ämne, och ibland även med olika inriktningar i samma inlägg. Han säger att det å ena sidan är si och å andra sidan är så. Jag antar att det är en del av att vara folkpartist.

Nu fick vi höra att det inte är så farligt och inte så dåligt. Häromkvällen stod Johan Pehrson i en debatt och sade att resultatet av vad som finns nu efter dessa år är katastrofdåligt. Det sade du då i debatten, Johan Pehrson, när du ställdes mot uppgiften att det nu är bara 15 procent av brotten som klaras upp – den sämsta siffran på tio år. Det är inte bara andelen brott som klaras upp som minskar utan faktiskt även antalet brott.

Johan Pehrson talar sig varm för att det nog ändå behövs utbildning på något sätt. Framför allt är det ett bekymmer om man ska kunna klara av brott i samband med internethandel samt att brottsligheten blir mer

komplex. Det är precis därför som vi vill ge polisen en ordentlig högskoleutbildning.

Jag har aldrig sagt att dagens utbildning är dålig. Det har jag faktiskt inte sagt. Jag har sagt att man med den inte kommer att kunna klara framtidens behov. Det kanske går under några år. Men dagens utbildning kommer framför allt inte att klara av att vara en bra grund för de poliser som går ut från utbildningen för att sedan kunna utvecklas i styrkor. Det är detta perspektiv som man ska ha och inte bara det som gäller i morgon, i övermorgon eller nästa år. Man måste ha ett perspektiv på vad som kommer att hända inom svensk kriminalpolitik och brottslighetsutveckling om kanske 10 eller 15 år.

Den syn som ni har att högskoleutbildning bara är något teoretiskt och akademiskt är en gammaldags syn på polisutbildning eller på högskoleutbildning över huvud taget. Det finns ingen motsättning mellan att ge poliserna en bra teoretisk grund att stå på och att lära dem att köra bil eller att lära dem att skjuta med pistol. Det finns ingen motsättning i detta. Det är ni som skapar den motsättningen.

Anf. 64 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Jag ska inte definiera hur det är att vara sosse, men det är väl att flyta med strömmen.

Frågan var om det är katastrofalt. Jag var på en debatt där även Morgan Johansson i huvudsak var närvarande, verkar det som. Det som vi då sade var att genomförandet av svensk polis datorisering var katastrofalt. Det tycker jag. Det har pågått i 25 år, och det har ännu inte lyckats tillräckligt bra. Det tycker jag att man kan beteckna som ett katastrofalt genomförande med stora effekter på effektiviteten inom svensk polis. Det betyder inte alls att allt annat är helt värdelöst inom svensk polis. Det tycker jag är väldigt grovt att påstå. Det görs enorma insatser av svensk polis varje dag. Men datoriseringen har varit dålig. Ytterst är det ett ansvar för oss här i riksdagen, som naturligtvis inte har lyckats detaljstyra genomförandet och upphandlingen av datorsystem på ett tillräckligt bra sätt. Här har Statskontoret och andra gjort hur många utredningar som helst. Vi kan hoppas att det blir en nystart på datorområdet när det gäller den nya polisorganisationen. Det är både nödvändigt och extremt efterlängtat inom svensk polis.

Uppklaringen ligger på en alldeles för låg nivå för de allra flesta brott. I fråga om en hel del brott ligger uppklaringen på en hög nivå. Men i fråga om bostadsinbrott och andra tillgreppsbrott är uppklaringen på en katastrofalt låg nivå. Man ska dock inte ha för stora förhoppningar om att man kan nå upp till 90-procentiga nivåer och till och med över det, som vi gör i fråga om vissa andra brott beroende på brottets karaktär.

Morgan Johansson och jag deltog i en debatt med Brottsförebyggande rådets generaldirektör och diskuterade detta. Generaldirektören fick upplysa Morgan Johansson lite grann om att hans grova retorik skjuter över målet ibland när det gäller vilka förväntningar man kan ha.

Vi kan konstatera att vi under för lång tid har haft låg uppklaring men att vi nu förhoppningsvis, tycker jag, ser ut att vara på rätt väg.

Anf. 65 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Vad jag minns av den diskussion som vi hade på Folk och Försvar, där Brottsförebyggande rådets generaldirektör deltog, var att Brå, förmodligen på regeringens uppdrag, lanserade en idé om att det i stället för att man mäter uppklaringsandelen vid ett beslut om åtal eller strafföreläggande, skulle räcka att ha en misstänkt person, det vill säga att man skulle börja tricksa med siffrorna för att på det sättet öka den låga nivån för uppklaringen. Det markerade jag direkt emot och sade att vi inte kan göra på det sättet. Det är uppkläring i fråga om personer som vi alltid har mätt, och det måste faktiskt gälla. Nu ligger den på 15 procent. Det är den sämsta siffran på tio år. Jag säger inte att den ska ligga på 90, men jag säger att vi i alla fall borde ha sett en ökning av andelen uppklarade brott under de åtta år som ni, Johan Pehrson, suttit vid makten. Det säger jag med tanke på de satsningar som har gjorts och som det inte har funnits någon partipolitisk strid om.

Sanningen är att det inte räckte med att bara titta på antalet poliser. Det räckte inte att bara se på hur mycket pengar man satte in. Man måste också se hur organisationen fungerar, vilka metoder man använder sig av och vilken utbildning man har.

Därmed är vi inne på utbildningsfrågan igen. Sätt inte de praktiska delarna i utbildningen mot de teoretiska delarna på det sätt som ni gör. Det är, som sagt, en gammaldags syn på högskoleutbildning. Om det nu är sådan liten skillnad mellan den utbildning som finns och en ordentlig högskoleutbildning, som du försökte förespegla allmänheten i ditt inlägg, kan jag för mitt liv inte förstå varför ni i så fall inte genomför den. Det krävs ju också en förlängning av utbildningen.

Vad är den egentliga orsaken till att ni inte vill ha en högskoleutbildning för polisen? Är det för att ni tror att folk ska flytta från glesbygden? Vem ska då jobba i Laxå, var ett uttalande av en folktopist för något år sedan. Är det det som är felet eller är det tron att de blir förlästa bokmålare som inte längre vill ut och jaga bovar? Är det den fördömen som ligger bakom ert motstånd?

Anf. 66 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Förlästa bokmålare, säger Morgan Johansson. Vi var på ett möte där det fanns en person som är ganska mycket mer beläst än både Morgan Johansson och jag och som dissade Morgan Johansson ganska ordentligt. Det var generaldirektören för Brottsförebyggande rådet. Han försökte på ett intellektuellt akademiskt sätt förhålla sig till frågan om uppklaringsprocent och effektivitet hos svensk polis och sade att det inte går att mäta på ett statistiskt sätt. Det är snarare Morgan Johanssons kunskapsförakt och intellektuella förakt som i så fall lyser igenom.

Jag tycker att Morgan Johansson helt har fastnat i frågan om akademisering. Den största och absolut svåraste utmaningen för svensk polis är att få långsiktiga placeringar, oavsett om vi talar om Stockholms innerstad eller Laxå, att få personer att söka sig till dessa orter och vilja jobba långsiktigt som lokalt förankrade poliser för att förebygga och klara upp brott. Det är där vi har den absolut största utmaningen i dag, och därför tycker jag att vi ska fokusera på det.

Vi har nu gjort om polisutbildningen. Vi har ändrat den från den gamla tiden då Socialdemokraterna styrde till att i dag ha den förlagd till

tre universitet. Vi breddar förutsättningarna för vidareutbildning, och vi gör den så akademiskt lik som möjligt. Jag förstår poängen med att man har straffrättsprofessorer, som kanske läser om straffrätt, och att man på andra områden alltmör inkluderar sig i den akademiska utbildningen. Det här är en specifik utbildning som kräver specifika förutsättningar, och jag tycker att vi har nått väldigt långt.

Grunden för det hela är att vi löpande ska ha en bra vidareutbildning av alla svenska poliser. Tiden i polisutbildningen ska inte vara den sista tiden i utbildning. Polisen måste vara en lärande organisation, och polisen måste kontinuerligt vidareutbilda sig. Det är ett krav som jag definitivt hör när jag möter poliser, och det är också ett krav från polisfacket.

Anf. 67 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Det här blev en konstig debatt. Tidigare har vi hört att justitiekottets ordförande vill ha möjlighet att avsätta domare i Högsta domstolen, och nu ska han tydligen också ha hand om löneförhandlingarna.

Den som tror att svensk polis skulle må bättre med en vänsterledd regering måste snabbt vakna upp och komma ihåg hur det såg ut före 2006. Då minskade antalet poliser i landet, resurserna drogs ned, poliser för-tidspensionerades för att kunna göra besparingar, polisstationer lades ned över hela landet, polisen centraliserades. Nu går vi i rakt motsatt riktning, något som Centerpartiet länge slagits för. Med den nya organisationen kommer vi att få en mer lokalt förankrad polis. Det är där jag tror att jobbet verkligen behöver göras. Debatten blev, som sagt, lite märklig.

Många har hållit långa anföranden. Morgan Johansson talade i 14 minuter, och minst 13 av dem handlade om helt andra saker än det som vi ska debattera i dag, nämligen den nya polisorganisationen. Den proposition jag håller upp för kammaren är förmodligen den tjockaste proposition vi haft att hantera under den innevarande mandatperioden, och när man inte har någonting emot det som regeringen föreslår måste man tydligen hitta på något annat att debattera. Till den proposition som regeringen lagt fram finns inte ett enda förslag till ändring, och därför lyfter oppositionen fram en mängd andra frågor som vi tidigare debatterat.

Det är ett minst sagt uppseendeväckande påstående när det sägs att dagens poliser har för dålig utbildning och inte klarar upp komplicerade utredningar. Vad är det för något? Jag håller verkligen inte med om det. Jag menar att vi har kompetenta poliser som klarar av de allra mest komplicerade utredningarna. Det förakt mot icke-akademiker som visas ställer jag mig definitivt inte bakom.

Det är viktigt att betona att vi nu går in i en ny organisation för polisen, en organisation som alla partier gemensamt tagit fram förslag till. Vi har varit helt eniga om hur den nya polisorganisationen ska se ut. Då ska vi inte spela att vi är oeniga, för det är jätteviktigt när vi går in i den nya organisationen att vi visar att det är den som kommer att gälla. Oavsett hur resultatet blir i höstens val är vi politiskt eniga om den polisorganisationen. Den ska genomföras från den 1 januari 2015.

Det finns ett antal reservationer. När det gäller propositioner kan man alltid väcka motioner. Man kan väcka motioner även om sådant som inte behandlas i propositionen. Därför finns det ett antal reservationer i justitiekottets betänkande. Märkligast av reservationerna är nog Vänster-

Prot. 2013/14:114
26 maj

*En ny organisation för
polisen*

partiets och Miljöpartiets hantering av frågan om särskilda utredningar när poliser, eller för den delen åklagare, domare eller riksdagsledamöter, misstänks ha begått brott.

Under lång tid drev både Vänsterpartiet och Miljöpartiet att särskilda utredningar skulle läggas i en egen myndighet. Frågan utreddes i den parlamentariska Polisorganisationskommittén där Vänsterpartiet och Miljöpartiet hela tiden fanns med. När vi verkligen gick på djupet med frågan insåg både Vänsterpartiets och Miljöpartiets ledamöter i kommittén att det inte fanns någon anledning att ändra på dagens särskilda utredningar och skapa en ny myndighet. Tvärtom finns det goda skäl att göra förändringar inom befintlig organisation, till exempel för att få bort rena klagomål som inte handlar om brottsmisstanke. Därför har vi föreslagit ett polisens kontaktcenter där vi kan ta hand om den typen av klagomål, följa upp dem och om det är samma polis som får många klagomål faktiskt göra något åt det.

Vi utredde frågan. Då fanns chansen att påverka hur de särskilda utredningarna skulle vara organiserade. Alla partier var eniga. Det fanns inte en enda reservation om att skapa en ny myndighet. Det fanns ingen reservation från Vänsterpartiet och ingen reservation från Miljöpartiet. Nu när frågan är utredd, när det är klart hur det ska vara – det är ju knappast aktuellt att genast göra en ny utredning – ja, då ändrar sig plötsligt Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Lena Olsson och Agneta Börjesson kör över sina partivänner som satt i Polisorganisationskommittén.

Jag vet inte hur ni i Vänsterpartiet och Miljöpartiet brukar hantera frågor, men när man tillsätter en parlamentarisk utredning är det högst lämpligt att partierna där säger vad de tycker. Det gjorde ni också. Ni sade att ni ville ha kvar den organisation som fanns. Vi lade fram ett enligt förslag. Nu sätter ni fingret i luften, känner efter vartåt det blåser, ändrar er och tycker det rakt motsatta. Det är inte seriöst. Ni är inte trovärdiga.

Herr talman! När det gäller det som vi egentligen ska fatta beslut om, den nya polisorganisationen, är vi alldeles eniga. Det finns inte ett enda förslag till ändring av det som Alliansen har lagt fram, och det är jättebra. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 68 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! Johan Linander säger att vi är helt eniga om den lunta som handlar om en ny organisation för polisen. Ja, det kan vi väl säga, men det finns en sak som vi i Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte är eniga om, och det är att skapa en särskild myndighet för att hantera brottsmisstankar mot poliser, sådant som poliser gjort i tjänsten. Det där stämde alltså inte riktigt, Johan. Även den saken ingår i utredningen. Det är glasklart så.

Vi har motionerat om en fristående myndighet ett otal gånger. Bara för att det sitter en utredare i en utredning som tycker att det här kan man köpa är det ingenting som säger att riksdagsgruppen ska godta det som den som sitter i utredningen tycker. Det har väl också hänt att det har varit en utredning där någon centerpartist har suttit och tyckt något men riksdagsgruppen sedan har tyckt någonting annat. Så himla ovanligt är

det inte att det finns en sådan oenighet, men det har ni gjort stor sak av så många gånger.

Det här förslaget innebär en egen avdelning med egen ekonomi och en egen chef inom polisen. Vi vill ha en organisation som är helt fristående, därför att det är väldigt viktigt för allmänhetens förtroende för polisen. Vi vill nämligen att polisen ska ha ett högt förtroende. Därför föreslår vi en fristående organisation i reservationen, och det ingår i det förslag som du har lagt bredvid dig på bordet.

Anf. 69 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Den här typen av proposition är ganska unik. Talmanen kan säkert sådant här bättre, men det är förändringar i över 200 lagar med anledning av att vi förändrar organisationen. Nästan allt i propositionen, som är väldigt tjock, är redaktionella förändringar. Det är inga förändringar i sak. I propositionen ligger inte frågan om särskilda utredningar.

Däremot motionerar ni om särskilda utredningar. Och ni får givetvis tycka vad ni vill, men det är oerhört svårt att komma överens i viktiga frågor om de personer som ert parti sätter i parlamentariska utredningar inte har någon förankring i partiet och inte går tillbaka till partiet och frågar: Hur ska jag tycka i den här frågan?

I vår riksdagsgrupp tar vi ständigt upp sådana frågor under utredningens gång för att den som sitter som ledamot i en utredning ska veta vad vi tycker. Man sitter inte där som enskild person.

Det skulle aldrig fungera på det sättet i Socialdemokraterna. Deras ledamöter i utredningar får hela tiden besked från partiet om vad de ska säga i utredningarna. Man kan inte sitta där och själv tycka lite si och så som person. Så kanske det fungerar i Vänsterpartiet och också i Miljöpartiet, men det gör att ni aldrig får igenom någonting som ni vill.

Om era ledamöter sitter och utreder frågorna och det inte är förankrat med vad partiet egentligen tycker är det klart att ni aldrig får igenom någonting. Ta bara detta som ett tips: Vill ni få igenom er politik är det bra om den förs fram till den som sitter i utredningen och verkligen utreder frågan i grunden.

Anf. 70 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! Det är fantastiskt att höra att vi inte får igenom någonting. Jag har till och med fått igenom motioner som Centerpartiet har sagt ja till under mandatperioden. Det är alltså inte så omöjligt. Att en ledamot sitter i en utredning och partiet tar en annan ställning under resans gång är inte så förvånansvärt och ovanligt, Johan Linander.

Nu fick jag rätt – det känns jätteskönt – för som du själv sade är det här en fråga som ingår i utredningen. Vi är helt överens om de stora dragen. Och jag är jätteglad att alla partier står bakom en ny organisation för polisen, för vi kan inte ha 21 fristående myndigheter. Det har vi motionerat om under flera år. Vi är glada för att regeringspartierna nu är så enade att de kan lägga fram förslaget. Det var ju ganska länge vissa som inte var med på det, men till slut gav man med sig och tyckte att det var rätt tillvägagångssätt.

Eftersom allmänhetens förtroende för polisen står väldigt högt i kurs, att polisen ska kunna åtnjuta högsta förtroende, ska vi ha en särskild fristående myndighet. Det har vi också motionerat om i många år.

Det är inte förvånande att du, Johan, gör det här till något konstigt. Vi har debatterat det här många gånger, och du kommer alltid med konstigheter och påståenden som sedan visar sig inte stämma.

Anf. 71 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Nu kom det några påhopp och generaliseringar här. Jag har ingen aning om vad Lena Olsson menar, så jag kan inte svara på det.

Polisen har ett högt förtroende, och det tycker jag är bra. Det är fullt möjligt att förtroendet för polisen inte är lika högt bland Vänsterpartiets medlemmar. Vi kan ju se hur man vid en och annan demonstration hantlar frågor och agerar mot polisen.

Polisorganisationskommittén har utrett frågan om särskilda utredningar. Vi var helt eniga om att den organisation som finns i dag inte ska förändras på ett sådant sätt att den blir en egen myndighet. Däremot får den en egen budget. Regeringen, alltså inte rikspolischefen, ska själva utse chef för särskilda utredningar, men de ska ligga kvar inom organisationen. Det är där det finns poliser som faktiskt kan utreda alla typer av brott, för poliser, domare, åklagare och riksdagsledamöter kan ju faktiskt bli misstänkta för alla typer av brott, till och med grova våldtäkter. Skulle det då finnas en liten egen myndighet, en egen enhet, som skulle utreda det skulle det helt enkelt inte fungera. Det har också visat sig i Norge, där man har prövat den variant som Lena Olsson förespråkar.

Som sagt var vi överens när vi utredde frågan. När vi under många timmar hade gått igenom frågan och hur andra länder har gjort var vi överens. Det är klart att om det sedan blåser andra vindar i partiet kanske man tror att man kan vinna väljare genom att sätta upp fingret i luften för att känna hur det blåser och sedan följa det, men det är inte den typen av politik jag tror på. Det är inte den typen av politik Sverige behöver.

Anf. 72 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Till att börja med blir man förvånad över vilka kunskaper om socialdemokratins inre liv som Johan Linander alldeles nyss visade upp.

Det var en bra och rättvisande bild av att våra ledamöter i kommittéerna alltid rapporterar tillbaka och förankrar hos oss. Centern angriper Miljöpartiet och Vänsterpartiet, men ni svajar också i stora frågor. Vad är dagsnoteringen just nu när det till exempel gäller datalagringsdirektivet inom Centern? Är ni för eller emot? Det beror nästan på vilken tid på dygnet man frågar ledande centerpartister om ni är för eller emot.

Ju mer stressade ni borgerliga blir, desto fulare i munnen blir ni. Nyss fick jag höra i ett inlägg att jag står för kunskapsförakt, och nu säger Johan Linander i sitt inlägg att jag står för ett förakt för icke-akademiker. Ni måste väl rimligen kunna ena er om att jag antingen föraktar dem som har kunskaper eller att jag föraktar dem som inte har kunskaper. Ni måste väl rimligen kunna ena er i något slags gemensam linje om ni nu ska hoppa på mig. Jag står icke för något förakt för icke-akademiker. Jag är en av de första i min släkt som har en akademisk utbildning. Skulle jag

stå och förakta dem som inte har akademisk utbildning? Det är löjligt att säga något sådant.

Prot. 2013/14:114
26 maj

Vad jag har sagt i den här debatten är att jag tror att polisen, för att kunna klara av de alltmer komplexa situationerna när det gäller att lösa svåra brott, behöver ha en bättre utbildning att stå på. Jag tror inte att det förslag om utbildning som ni har lagt fram kommer att klara framtidens behov. Så enkelt är det. Och det är inte bara jag som har sagt det, och det är inte bara Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som har denna åsikt. Polisförbundet har samma åsikt. Det är dessutom utrett av en statlig utredare som sagt att vi måste ställa polisen på en bättre kunskapsgrund för att man ska kunna klara framtidens utmaningar.

Då återkommer jag till min fråga: Vad är den egentliga orsaken till att ni inte vill att polisen ska kunna utvecklas på detta sätt i sitt yrke?

Anf. 73 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Jag kan till att börja med säga att om Morgan Johansson vill ha en debatt på högre nivå kanske han själv borde fundera på hur han inledde den här debatten.

Det är uppenbart att Socialdemokraterna är livrädda för att debattera den riktiga rättspolitik. Hur skulle rättspolitik se ut med en rödgrön regering? Nästan det enda som ni kan komma överens om är just att polisutbildningen ska vara en högskoleutbildning, och sedan kör ni det stenhårt i debatt efter debatt.

Men vet ni vad? Det kommer inte att förändra utredningens resultat. De 15 procent Morgan Johansson ständigt tar upp kommer inte att förändras över natten för att vi får en högskoleutbildning, inte ens på längre sikt. Det är andra frågor som avgör huruvida polisen kommer att vara effektiv eller inte, till exempel vilka hemliga tvångsmedel polisen får använda. Hur ska ni lösa det i en rödgrön regering? Ni tycker totalt olika om vilka metoder och befogenheter polisen ska ha.

Jag tror att väljarna vill veta innan de går till vallokalerna i höst vilken rättspolitik det skulle bli med en rödgrön regering. Svara på det! Ge besked om något mer än högskoleutbildningen! Det har vi hört vid det här laget.

Centerpartiet har alls ingenting emot att poliser som läser inom polisutbildning får högskoleutbildning, tvärtom. De kurser som är poänggrundande ska ge högskolepoäng. Vi vill ha forskning och att man ska kunna doktorera efter polishögskolan. Vi vill ha mer polisforskning och metodutveckling. Vilka metoder fungerar, och hur ska polisen jobba?

Jag tror att vi på längre sikt behöver olika sorters utbildning för olika poliser. Jag tror inte att vi i framtiden kommer att kunna ha poliser som ska kunna allt, utan de behöver specialinriktning. Precis som läkarna blir allmänpraktiserande eller specialister och lär sig olika delar av sitt yrke tror jag att poliser behöver lära sig olika delar av sitt yrke.

Anf. 74 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är klassiskt. När Johan Linander inte tycker att han kan debattera mot mig och Socialdemokraterna försöker han debattera mot Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Men det är jag och socialdemokratin som står i talarstolen nu. Det är mot mig och våra förslag du debatterar.

I mitt huvudinlägg lade jag fram sex förslag på vad vi vill göra när det gäller organisation, utbildning, metodutveckling, arbetsklimat och en lång rad andra saker. Johan Linander vet att vi har drivit de förslagen i årtal.

Däremot finns det, precis som Johan Linander påpekar, frågor som man ibland måste enas om över blockgränserna. Just därför måste vi ibland göra uppgörelser. Vi gjorde det till exempel när det gäller FRA-lagstiftningen. Jag tycker att det är bra när man kan göra det. Men stå inte här och försök spela spel! Ägna dig åt den sakfråga vi har diskuterat i inläggen, nämligen polisutbildningen!

Johan Linander säger: Det är det enda ni kan enas om. Han försöker låtsas att det är en liten fråga. Men det är en helt central fråga, inte bara när det gäller polisutbildningen utan också när det gäller vilken kompetensutveckling, forskning och metodutveckling som kommer att följa om man vågar göra en sådan satsning. Det är helt centralt för att få upp de 15 procent som är vad Johan Linander nu har att visa upp för allmänheten.

Hans regering har suttit i åtta år. Polisen klarar upp en fallande andel av brotten – 15 procent. Det är den sämsta siffran på tio år.

Vi säger: Låt oss ge poliserna, både de civilanställda och de i polisorganisationen, möjlighet att utvecklas på ett annat sätt. Det gör man med bland annat utbildning. Johan Linander säger: Man måste kunna få en specialinriktning. Det kan man få också inom ramen för en högskoleutbildning. Det finns ingen motsättning där.

I denna debatt griper ni hela tiden efter olika halmstrån i diskussionen: De vill inte jobba i glesbygd. Det blir bara teori av det. Kom till saken! Varför vill ni inte ge poliser denna möjlighet?

Anf. 75 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Frågan är vad vi debatterar här. Jag strök över och skrev ”Den nya polisutbildningen”. Men så stod det faktiskt inte, utan det stod ”Den nya polisorganisationen”. Morgan Johansson har från första början i dag missuppfattat vad denna debatt skulle handla om.

Är Socialdemokraterna inte en del av en eventuellt blivande rödgrön regering? Eller vill ni inte tänka er in i den situationen? Vi ska bara kunna debattera vad Socialdemokraterna föreslår. Eller räknar du, Morgan Johansson, med att Vänsterpartiet och Miljöpartiet bara ska köpa allt ni föreslår utan att ni behöver förhandla någonting?

Morgan Johansson pratade tidigare om valresultatet i går. Jag kan påminna om att med det rekorddåliga resultat Socialdemokraterna gjorde är de andra tre vänsterpartierna – Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ – tillsammans större än Socialdemokraterna.

Vilken politik skulle föras i en rödgrön regering? Ge bara något litet svar! Det skulle vara intressant att få höra. Då hade vi kunnat debattera på riktigt, inte bara om påhittade saker.

Tyvärr, herr talman, hittar Morgan Johansson på en massa saker, till och med när tiden är ute och den röda lampan lyser. Jag har aldrig påstått att vi inte skulle få poliser till glesbygden för att vi gjorde en högskoleutbildning av Polishögskolan. Däremot har vi redan i dag problemet att poliser inte stannar kvar.

Morgan Johansson ingick själv i den regering som såg till att polisstationer lades ned i hela Sverige. Då var det riktigt illa för svensk polis. Den blev mer och mer centraliserad för varje år som Morgan Johansson tillsammans med Tomas Bodström och några till fick styra svensk polis.

Dit vill jag inte igen. Jag och Centerpartiet vill ha en lokalt förankrad polis som finns nära och tillgänglig för medborgarna. Det är den polisen Sverige ska ha. Den polisen får man med Alliansen och Centerpartiet även efter valet i höst.

Anf. 76 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Dagens debatt har handlat om mycket men borde handla om vilken sorts polis vi vill ha. Det innefattar ekonomi, kvalitet, utbildning, hur kompetens kan tillvaratas, utveckling, värdegrund med mera.

Frågan om kärnverksamhet diskuteras en hel del nu, vilket är bra och behövs. Det pågår en debatt inte bara här i kammaren utan även utanför. Hur ska polisen organiseras för att kunna arbeta så effektivt som möjligt? Vilka verktyg behövs?

Jag är glad att regeringen tillsatte en parlamentarisk utredning som skulle analysera om den tidigare organisationen utgjorde ett hinder och att det är en så pass stor bredd som tycker att vi behöver ta ett omtag. Som har sagts här tidigare tror jag inte att man ska ha en övertro på en omorganisering. Jag tror att resultatet kanske till och med går ned lite under en period när man står inför en så stor omorganisering som polisen nu gör.

Om man pratar med poliser märker man att många tycker att de inte har blivit lyssnade på inför den stora omorganiseringen. Det tar jag med mig. Som flera här har nämnt tror jag att om vi vill ha en synlig och lokal polis som jobbar nära medborgarna och med bemötandefrågor och större effektivitet gäller det att de som jobbar längst ned och hela vägen upp känner att de blir lyssnade på, även i förhållande till sin närmsta chef.

Ibland är det lite för mycket nivåer inom polisen. I den nya omorganiseringen hoppas jag att det lokala tillförs resurser så att det kan vara så starkt som vi vill att det ska vara. Då tror jag att polisen skulle kunna jobba mycket bättre.

Ledarskapet måste förbättras, organisationen måste kunna användas mer effektivt, fler måste frigöras från pappersarbete och jobba närmare medborgarna och polisen måste kunna ta fler initiativ. Mycket av detta är på gång, men vi får inte glömma att allt handlar om förtroende.

Polisen är en viktig del av vårt rättssamhälle. Deras vardag är tuff, och det som poliser får uppleva under ett arbetspass är saker som vi inte vill och förhoppningsvis inte behöver möta. Därför är det viktigt att polisen känner att vi medborgare tror på och har ett stort förtroende för dem och känner trygghet. Men då måste de ha rätt redskap.

Brottslighet ska alltid bekämpas på två fronter. Vi kristdemokrater lyfter ofta fram vikten av det brottsförebyggande arbetet, som börjar i familjen, förskolan och skolan. Om vi inte lyckas överföra rätt normer till morgondagens generation behövs ett robust rättssamhälle. Det tror jag alltid kommer att behövas. I den delen har polisen en väldigt viktig roll.

Vi kristdemokrater kommer att följa omorganiseringen väldigt nära. Vi tror att det är viktigt att se till att det finns ekonomiska resurser hela vägen för dessa förändringar. Det går inte att bara luta sig tillbaka och tro att allt ska sköta sig självt.

Polisen står i dag inför en helt ny brottslighet. Vi vill att de ska prioritera vardagsbrotten, för de handlar mycket om trygghetsfrågor. Sedan finns stora utmaningar: gränsöverskridande brottslighet, terrorism, ekonomisk brottslighet, brott med rasistisk bakgrund, ökande barnpornografibrott och andra brott på nätet. Då behöver polisen få resurser och möjligheter att bli experter på detta, så att man ska kunna förebygga men också självklart utreda alla de brott som kommer in.

Det viktigaste för att man ska kunna känna sig trygg med polisen är att man möter polisen i vardagen, ute på gatan, i skolan, på fritidsgården i centrum och utanför restaurangen. Det är då man känner sig trygg. Det är så många människor upplever det. Jag tycker aldrig att man ska underskatta känslan av trygghet i förhållande till reell trygghet.

Polisen måste självklart få välja hur de vill lägga sina resurser. När man lyssnar på vissa partiföreträdare här i dag hör man att vissa frestas att gå in i detalj och avgöra hur resursfördelningen ska se ut. Men polisen måste själv få handha sina medel. Däremot ska vi vara tydliga med vad som förväntas.

Det som är viktigt för oss kristdemokrater och det vi absolut är mest stolta över i det betänkande som vi debatterar i dag är de tydliga skrivningarna gällande lokal förankring. Vi tror att det är de som kan lägga grunden för en bra polis som har direktkontakt med medborgarna.

Kort sagt skulle jag vilja säga: Svensk polis i dag gör ett otroligt bra arbete, framför allt utifrån de förutsättningar som finns. Jag tror att vi måste följa detta nära och inte hela tiden bara förvänta oss att saker och ting ska förändras över en natt. Det är 21 myndigheter som ska bli en. Det kommer att tid, och det krävs ett nytt tänk, en ny struktur på olika plan.

Med det vill jag säga att jag har förtroende för svensk polis, och jag hoppas också att de känner att de kan ha förtroende för politiker, så att vi kan samarbeta. Det är så man ska se det, inte att vi bara ställer upp krav och sedan vänder oss bort, utan att vi hela tiden lyssnar och för en dialog om hur detta ska kunna bli så bra som möjligt. Annars kommer vi inte att ha en omorganisering som ger de resultat som många hoppas på.

Jag yrkar bifall till betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 77 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! När det gäller det allra sista håller jag med Caroline Szyber. Jag har också stort förtroende för svensk polis. Men när det gäller själva helheten menar vi i Miljöpartiet, i likhet med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, att det är tre oerhört viktiga ben som behöver komma på plats.

Det handlar om detta med högskoleutbildning, som flera debattörer har pratat om. Det gäller vikten av att få en bra utbildning som kan hålla inte bara för dagens polis utan också för dem som vi utbildar för att vara på plats om 10, 20 eller 30 år – de behöver en högskoleutbildning.

Polisen behöver också ha redskap, fungerande it-system, fungerande länkar runt omkring – det som egentligen är naturligt i alla andra organisationer. Det behöver komma på plats för svensk polis.

Det tredje benet är en sammanhållen polisorganisation. Det är egentligen det vi pratar om just nu. De tre benen är vi tre partier helt eniga om, och vi menar att de är centrala för en framtida poliskår.

När det gäller den här efterlängtna propositionen, som handlar om ett gigantiskt arbete för att strama upp alla de olikheter som finns ute i de olika organisationerna – ett arbete som påverkar ca 30 000 anställda – finns det en stor enighet mellan alla partier.

Vi i Miljöpartiet har ändå fyra reservationer, och jag vill yrka bifall till reservation 1, som handlar om att inrätta en fristående myndighet för hantering av brottsmisstankar.

Vi har haft en stor och bred diskussion om detta. Det är en fråga som vi har lagt motioner om i många år. När vi hade vår representant i polisorganisationsutredningen hade vi en stor diskussion med henne. Hon förde tydligt fram många av förslagen kring varför de i slutändan ville ha det inom polisen. Det gällde just detta att man skulle kunna hitta utredare, att man behövde en rad olika kompetenser som i dag finns hos polisen.

Vi lyssnade på henne och sade: Vi tror egentligen inte riktigt på detta, men okej, fullfölj det, så får vi lite ytterligare tid på oss att göra en ordentlig genomlysning i partiet med alla dem vi har ute i olika polismyndigheter. Det gjorde vi parallellt. Vi landade ändå på att vi ville stå fast vid en fristående myndighet, och det är därför som vi fullföljer med en motion och en reservation.

Det vi menar är vi verkligen inte ensamma om. Det är Advokatsamfundet och flera andra, som Justitiekanslern, som menar att man för att kunna ha starkt förtroende för svensk polis i framtiden måste ha en fristående myndighet att kunna vända sig till. Därför lägger vi en reservation om detta.

Vi menar också att det är viktigt att göra något när det gäller den lokala förankringen. Därför har vi lagt två reservationer, reservation 3 och 4, som just handlar om vad som ska komma i stället för de regionala polismyndigheterna. Det handlar om att ge ett uppdrag om att titta på hur man ska kunna tillgodose att det även i fortsättningen blir en lokal förankring. I reservation 4 tar vi upp att man bör få dialogprojekt alldeles särskilt i miljonprogramsområdena.

Till sist vill jag ta upp reservation 5, som handlar om att särskilt titta på konsekvenser i fråga om allmänna handlingar, sedan man nu ändrar många sekretessbestämmelser.

Som sagt yrkar jag här i kammaren för tids vinnande bifall enbart till reservation 1.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)

12 § Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor

Prot. 2013/14:114
26 maj

Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU30

Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor (prop. 2013/14:208) föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 78 ARHE HAMEDNACA (S):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till vår och Miljöpartiets reservation 2.

I dag ska vi debattera betänkandet *Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor*.

För oss som tror på demokrati och mänskliga rättigheter är det självklart att människor och framför allt barn inte ska tvingas till oönskat äktenskap. Men på många håll i världen lever barn och ungdomar i sociala miljöer med helt andra normer, traditioner och religiösa tolkningar. I många samhällen styr gamla traditioner som har förts vidare från generation till generation, och föräldrarna är inte alltid medvetna om de negativa konsekvenserna. Därför tvingas flera miljoner unga kvinnor och barn att ingå i ofrivilliga äktenskap i de länder där demokratin och de mänskliga rättigheterna inte respekteras.

Problemet med barn- och tvångsäktenskap är högst relevant i dagsläget. För några månader sedan lades det ett förslag i Irak gällande barnäktenskap, där man argumenterade för att 9-åriga flickor är tillräckligt gamla för att gifta sig.

Även i Nigeria, herr talman, är denna fråga relevant. Det är en terrororganisation, Boko Haram, som har kidnappat flera hundra flickor och har hotat att sälja bort dem som fruar eller slavar. Detta fortgick under en lång period utan att omvärlden reagerade. Sena reaktioner på händelser som detta är inte acceptabelt. Hade dessa flickor varit förmögna affärsmän eller journalister från västvärlden hade reaktionerna med all säkerhet sett annorlunda ut.

För att förhindra barn- och tvångsäktenskap krävs det ett brett samarbete och ett engagemang mellan länder och organisationer världen över för att förändra attityder, påverka lagstiftning och se till att unga flickor får gå i skolan, får äga sin kropp och kan forma sin framtid själva.

Kvinno- och människorättsorganisationer i de länder där barn- och tvångsäktenskap är utbredda kämpar och sätter sina liv i fara för att kriminalisera barn- och tvångsäktenskap. Att det satsas hundratals miljarder dollar för att bekämpa terrorismen tycker jag är bra – men hur mycket satsas det för att bekämpa våld mot kvinnor och barn i jämförelse med terrorismen? Tänk om omvärlden kunde satsa en tiondel av den summan för att förhindra våld mot kvinnor och tvångsäktenskap. Med ökade satsningar hade kvinno- och människorättsrörelserna förstärkts och tusentals unga flickors liv kunnat räddas.

Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor

Därför måste Sverige spela en aktiv och stor roll på den internationella arenan för att motverka barn- och tvångsäktenskap.

Herr talman! Barn- och tvångsäktenskap har även funnits i Sverige, och jag träffade några av de utsatta när jag jobbade på Elektra-Fryshuset. Den här frågan har engagerat mig i flera år och under min tid på Fryshuset. Jag har mött många unga flickor, till och med killar, som mot sin vilja har tvingats ingå äktenskap. En av dem ringde mig förra veckan och sade: Äntligen! Sverige kunde inte skydda och rädda mig, men Sverige kommer att rädda mina systrar och kusiner. De här ungdomarna var också så besvikna på det svenska samhället, eftersom det svenska samhället inte gav dem det skydd de behövde.

Om några veckor är det skolavslutningar, och många unga flickor är oroliga och går till skolan med ont i magen. Det enda skälet är detta: Vad kommer att hända under sommaren? Vart ska vi åka på semester? Vad är det som är planerat för mig?

Därför är jag glad att stå här i dag och föra den här debatten när vi äntligen är eniga om att kriminalisera detta. Vi kan ändå rädda 10–12, kanske till och med 112, unga flickor och killar.

Herr talman! Barnäktenskap och tvångsäktenskap har varit en uppmärksammas fråga under många år, inte minst på den internationella arenan. År 2004 genomförde den socialdemokratiska regeringen olika lagändringar i syfte att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Bland annat gjordes förändringar i reglerna om erkännande av utländska äktenskap i syfte att förtydliga och utöka möjligheterna att vägra erkännande av ett utländskt äktenskap som har ingåtts under tvång eller av underåriga.

Det har emellertid blivit uppenbart att det krävs ytterligare åtgärder för att motverka barn- och tvångsäktenskap. En självklar utgångspunkt för oss socialdemokrater är att ingen ska behöva ingå äktenskap mot sin vilja. Barn måste även skyddas mot att ingå tidiga äktenskap, det vill säga innan de har fyllt 18 år.

I propositionen föreslår regeringen civilrättsliga och straffrättsliga lagändringar för att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Vi socialdemokrater delar regeringens synpunkter och menar att lagförslagen ska genomföras. Vi anser att detta är ett enormt kliv åt rätt håll i jämförelse med dagens lagstiftning.

Herr talman! För att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap ytterligare har regeringen lagt fram ett antal förslag som innebär både civilrättsliga och straffrättsliga lagändringar.

Regeringen skriver i propositionen att om en person med hemvist i Sverige ingår barnäktenskap eller tvångsäktenskap utomlands bör det i praktiken inte finnas något utrymme för att sedan erkänna äktenskapet i Sverige. Vi tycker att detta är bra.

Enbart det faktum att det förflutit lång tid efter vigseln är inte tillräckligt för ett erkännande, inte heller det faktum att paret har barn eller att det finns en graviditet. Många unga flickor pressas till graviditet i syfte att få ett äktenskap erkänt. Det är oerhört viktigt att det med all tydlighet framgår att detta skäl inte är tillräckligt för ett erkännande. Det är bra att man tar bort dispensen, och det är jättebra att kraven på religiösa samfund blir tydligare.

Ett av de skäl som dock tas upp och som skulle kunna utgöra en möjlighet att erkänna ett äktenskap är om en av parterna inte är bosatt i Sverige, och ett nekat erkännande av äktenskapet skulle få till följd att personen inte kan beviljas uppehållstillstånd och det får allvarliga konsekvenser för parterna och deras barn.

Vi menar att reglerna måste vara så pass tydliga att de inte ger utrymme för någon typ av kringgående eller utnyttjande. Det är naturligtvis en svår balansgång.

Tyvärr är effekterna av att ta bort alla ventiler för erkännande inte särskilt väl beskrivna. Att inte erkänna ett äktenskap kan få konsekvenser i familjerättsliga frågor, arvsfrågor och rätten till familjeåterförening enligt utlänningslagen.

Med hänsyn till vad som beskrivits här är vi inte beredda att gå längre än vad regeringen föreslår. Däremot krävs det en noggrann uppföljning och utvärdering av de föreslagna reglerna eftersom regeringen lämnar öppet för praxis att avgöra rättstillämpningen inom ett ganska svårt område utan någon större vägledning.

Herr talman! Andra åtgärder för att förhindra barnäktenskap och tvångsäktenskap är det förebyggande arbetet. Även om lagstiftningen har såväl direkt effekt som normerande effekt är kanske de viktigaste åtgärderna för att förhindra barn- och tvångsäktenskap ändå det förebyggande arbetet.

Att socialtjänst och skola med flera behöver kompetensstärkande åtgärder för att kunna upptäcka och hjälpa de flickor och killar som riskerar att bli utsatta för barnäktenskap eller tvångsäktenskap är oerhört viktigt. Det krävs resurser för att kunna jobba effektivt med det förebyggande arbetet.

Herr talman! Slutligen vill jag säga några ord om mina gamla kollegor i de frivilliga organisationerna – de riktiga eldsjälarna, som kämpat i flera år mot barn- och tvångsäktenskap. Det är tack vare deras oändliga kamp och opinionsbildande som vi står här i dag och debatterar ett förslag om förbud mot barn- och tvångsäktenskap. Några av dem kan vara lite besvikna för att vi inte kunde gå hela vägen, men många av dem är jätteglada för att deras kamp har gett resultat. Kampen mot barn- och tvångsäktenskap kommer att fortsätta så länge unga flickor och pojkar tvingas till oönskade äktenskap. Ni är värda ett stort tack!

(Applåder)

Anf. 79 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Hederskulturers hot och våld syftar oftast till att kontrollera familjemedlemmars sexualitet och sexuella relationer till andra människor. Det kan handla om val av klädstil, fördömande attityder gentemot avvikande sexuella läggningar, synpunkter på pojkars och flickors relationer men också arrangerade äktenskap.

I det senare fallet kan man tala om så kallade tvångsäktenskap när det arrangerade äktenskapet skett utan båda parterens fria vilja och med explicita eller implicita hot om sanktioner.

Även om det redan i dag är förbjudet att tvinga någon att ingå äktenskap i Sverige är det mycket positivt att regeringen nu stramar upp lagstiftningen för att motverka ytterligare tvångsäktenskap och barnäktenskap.

Men trots de förändringar vi fattar beslut om här i dag kommer det att vara svårt för Sverige som land att skydda sig mot tvångsäktenskap som ingås utomlands under utländsk lagstiftning. Hedersförtrycket utmärker sig nämligen genom att det ofta är en hel familj, ibland hela den sociala sfären, som utövar påtryckningar mot en enskild individ. I en sådan situation är det inte lätt att till exempel vända sig till polisen.

I ett försök att stävja problemet med tvångsäktenskap införde vårt grannland Danmark en så kallad 24-årsregel år 2002. Denna regel innebär bland annat att båda parter måste vara 24 år fyllda för att en boende i Danmark ska kunna gifta sig med en medborgare utanför EU. Resonemanget bakom regeln är att det generellt sett bör vara svårare att tvinga en 24-åring – som kanske hunnit utbilda sig, flyttat hemifrån och blivit ekonomiskt självständig – till äktenskap jämfört med en 18-åring som kanske lever ett liv helt styrt av släkt och familj.

Erfarenheterna från Danmarks nu mer än 10 år gamla reform visar att 24-årsregeln har haft effekt. Den har förändrat migrationen till Danmark på så sätt att giftermål som skäl till anhöriginvandring minskat bland mycket unga.

För att ytterligare motverka tvångsäktenskap och stärka kvinnans ställning anser Sverigedemokraterna att en 24-årsregel lik den i Danmark bör införas även här i Sverige. Jag vill därför yrka bifall till reservation 4 i betänkandet.

Det kom många kloka ord från föregående talare. Om jag förstår det hela rätt tog Arhe upp problemet med giftermål under sommarmånaderna.

Det finns något som heter Rockwoolfondens forskningsenhet. Den har tittat på 24-årsregeln och kommit fram till att den har haft stor inverkan på giftermålsmönstren för personer med utländsk bakgrund i Danmark. Framför allt har fenomenet med så kallade sommarbrudar, alltså att man åker på semester någonstans och gifter bort till exempel sin unga dotter, kraftigt begränsats. Regeln har alltså haft effekt; den har minskat förekomsten av den formen av äktenskap.

Därför är det beklagligt att inte fler partier kan ställa sig bakom den regel som finns i Danmark. Jag tror att det hade varit väldigt bra för Sverige om vi hade kunnat göra någonting liknande här.

Anf. 80 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! Tidigare i dag har vi diskuterat till exempel barnsoldater, att det skulle finnas en 18-årsgräns för det. Det är det väl många av oss som tycker, och då bör det också gälla tvångs- och barnäktenskap. Något annat är inte acceptabelt. Ca 39 000 barn runt omkring i världen gifts bort mot sin vilja varje dag. Det är horribelt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 i detta betänkande.

När det gäller tvångsäktenskap, barnäktenskap och för den delen också fullmaktsäktenskap som regeringen också tar upp finns det vissa saker som är positiva. Men det räcker inte på långa vägar – vi måste kunna stänga den dörren för gott.

Vad som är bra är att man i det här landet numera inte kan gifta sig innan man är 18 år. Dispensen är alltså borttagen. Det tycker jag är jättebra och ett välkommet beslut.

Det har införts ett nytt brott, äktenskapstvång. Det är också bra. Äktenskapstvång är att genom olaga tvång eller utnyttjande påtvinga en annan person att gifta sig mot sin vilja. Att det kriminaliseras är bra och ett steg i rätt riktning.

Men som jag sade, herr talman, räcker det inte att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap när ni i regeringen samtidigt godkänner att det finns kryphål. Det är inte konsekvent av er att göra så.

Vänsterpartiet anser att det över huvud taget inte ska få förekomma barnäktenskap, tvångsäktenskap eller fullmaktsäktenskap. Barn är barn och ska så förbli. Det ska inte finnas några undantagsregler. Jag kan inte förstå att vi är ensamma om den åsikten i Sveriges riksdag och att ni tillåter att det finns kryphål. Jag undrar: Vad är ”synnerliga skäl”? Jag kanske kan få svar på det när någon annan debattör kommer upp.

Vår lagstiftning ska fungera som ett skydd för människor som riskerar att få sina mänskliga rättigheter kränkta. Vi måste våga visa att vi står upp för de värderingarna. Vi måste tydligt visa att vi står upp för barnen och att vi står upp för de mest utsatta, som till största delen är flickor och kvinnor.

Rätten till mitt liv, rätten till min kropp, den rätten äger jag och ingen annan. Så varför inte stänga till ordentligt? Varför hålla en liten glipa öppen? Jag förstår inte det. Jag förstår inte att ni skriver ”synnerliga skäl”. Tycker ni att det över huvud taget finns synnerliga skäl när det gäller tvångsäktenskap eller barnäktenskap?

För mig finns det definitivt inga synnerliga skäl. Vi måste vara konsekventa och inte erkänna dessa äktenskap – dels för att få en klar och tydlig lagstiftning och för att den normerande effekten inte ska undermineras, dels för att sådana äktenskap strider mot grundläggande värderingar om mänskliga rättigheter.

I Europakonventionen artikel 12 och i FN:s konvention artikel 23 kan vi läsa följande:

1. Fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor ska ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.
2. Äktenskap får endast ingås med de blivande makarnas fria och fulla samtycke.

Vidare betonas det i FN-stadgan att barns trolovning och giftermål inte ska ha någon rättslig verkan och att alla nödvändiga åtgärder inklusive lagstiftning ska vidtas.

Om det nu är så att vi står upp för barn och många kvinnor som tvingas till äktenskap, ska vi då inte följa FN-stadgan och Europakonventionen? Då är det enda rätta i dag att rösta för Vänsterpartiets reservation 1 som inte lämnar något utrymme för erkännande av barnäktenskap, tvångsäktenskap eller fullmaktsäktenskap.

Slopad undantagsmöjlighet som Vänsterpartiet förespråkar innebär att vi stärker barns rätt att vara barn och står upp för kvinnors och mäns rätt att själva välja partner. Samtidigt ger lagen en tydlig signal om att tvångsäktenskap, utländska barnäktenskap och fullmaktsäktenskap inte är

*Stärkt skydd mot
tvångsäktenskap
och barnäktenskap
samt tillträde till
Europarådets kon-
vention om våld
mot kvinnor*

acceptabla och att kvinnor och barn framöver förhoppningsvis inte tvingas bli gravida eller utsätts för hot för att ingå äktenskap mot sin vilja.

Mänskliga rättigheter, herr talman, ska gälla alla på vår jord. Det måste vi här hemma arbeta för, och vi måste se till att andra runt omkring i världen också får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda.

Det är otroligt viktigt att vi lägger ned mycket arbete på de här frågorna. Vi ser att världen förändras. Många mörka krafter dyker upp här och där, både i Europa och i världen. När de krafterna får råda är det barn, kvinnor, hbt-personer och människor med annan etnisk bakgrund som alltid kommer sist och alltid sätts längst bak.

År 2009 kom Ungdomsstyrelsens rapport *Gift mot sin vilja*. Det är skrämmande läsning, kan jag säga. I Sverige upplevde då, för några år sedan, 70 000 unga mellan 16 och 25 år att de inte hade möjlighet att fritt välja vem de skulle gifta sig med.

Flera tusen av dessa ungdomar oroar sig för sin livssituation. Tänk er att ständigt gå med oro i kroppen för att möta framtiden! Dessa ungdomar måste vi stötta och se till att de fritt kan välja hur deras liv ska se ut. Något annat kan inte vara acceptabelt.

Vi ska se till att dessa ungdomars liv blir som de själva har valt. Därför måste vi se till att inga kryphål finns. Man ska inte kunna giftas bort mot sin vilja. Det ska inte gå att bli bortgift som barn. Vi måste se till att alla barn får sina rättigheter var i världen de än må leva och bo. Vi måste gå i bräsch för dessa barn.

Därför ska det inte finnas några ”synnerliga skäl”. Vi talar om barn och om utsatta kvinnor. Det ska inte finnas några kryphål och ventiler.

Herr talman! Om inte Vänsterpartiets reservation, som jag har yrkat bifall till, går igenom vid voteringen – hoppet finns ju alltid, för människor kan ändra sig – anser jag att regeringen i alla fall inom en snar framtid ska tillsätta en utredning för att utvärdera konsekvenserna av de föreslagna lagändringarna.

Herr talman! Jag vill avsluta med att läsa upp en beskrivning av en situation som kan inträffa när det gäller fullmaktsäktenskap som har tillkommit genom tvång:

M., 32 år, från Syrien har lämnat in en ansökan vid svenska ambassaden i Damaskus om uppehållstillstånd och har återopat anknytning till sin hustru S., 28 år, som är bosatt i Stockholm. De är gifta genom fullmakt. S. kommer till den muntliga utredningen tillsammans med sin far. Handläggaren ber att få tala med S. ensam, det vill säga med kvinnan. När S. blir ensam med handläggaren börjar hon gråta. Hon vill inte alls att M. ska komma till Sverige. Hon vill leva sitt liv, utbilda sig och träffa sin blivande partner själv. Hon säger också att hon kommer att ta livet av sig om mannen kommer till Sverige. Antingen tar hon livet av sig nu, eller så kommer det fram att hon inte vill att M. ska komma hit, och då blir hon dödad av sin familj. Handläggaren informerar S. om möjligheten att blanda in polis och kvinnojourer. S. är mycket rädd och vågar inte ta det steget. Enligt S. skulle ett avslag på mannens ansökan med säkerhet medföra att hon skulle bli dödad av sin familj.

I detta fall menade Migrationsverket att enligt gällande lagstiftning bör ansökan bifallas eftersom parterna är gifta och man inte behöver göra någon seriositetsprövning. Dock framkommer det i situationen att kvin-

nan inte har ingått äktenskap av egen fri vilja, vilket skulle kunna utgöra grund för att avslå ansökan. Problemet är att kvinnan inte vågar stå för dessa uppgifter om vad hon har varit utsatt för, och då blir det inget avslag på ansökan. Mannen får komma hit.

Detta lilla exempel illustrerar på ett tydligt sätt vilken vanskelig situation för mestadels kvinnor som nu riskerar att fortsätta om vi behåller möjligheten att erkänna tvångsäktenskap.

Samma sak aktualiseras när tvångsäktenskap erkänns på grund av en graviditet eller på grund av att partnern redan har barn. Det är kontraproduktivt att ange exempelvis graviditeter som undantagsskäl, eftersom de konkret innebär att en kvinna, ett barn, inte bara riskerar att ingå äktenskap med tvång utan även att bli gravid.

Herr talman! Jag yrkar som sagt bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 81 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Den här debatten känns extra bra. Jag och Centerpartiet har, liksom många andra, naturligtvis, i ett antal år kämpat mot barnäktenskap och tvångsäktenskap. Barn ska inte gifta sig. Ingen ska tvingas att gifta sig mot sin vilja. Det är oerhört viktigt, och därför är det bra att vi här i dag har denna lag att besluta om.

Jag kan hålla med om nästan allt som Arhe Hamednaca sade i sitt inledande anförande. Ibland kan vi vara överens mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet, även om det inte lät så i den förra debatten.

Vad är det då vi ska fatta beslut om? I 4 kap. 4 c § brottsbalken införs det nya brottet äktenskapstvång. Det innebär att någon som genom olaga tvång eller genom att utnyttja en persons utsatta belägenhet förmår en person att ingå äktenskap ska kunna dömas för äktenskapstvång till fängelse i som mest fyra år. Samma sak kommer att gälla äktenskapsliknande förbindelser, där parterna betraktas som äkta makar även om de formellt inte har ingått äktenskap. Detta är viktigt för att man inte ska kunna kringgå lagen genom att undvika det formella äktenskapet och i stället tvinga in flickan eller pojken i en äktenskapsliknande förbindelse.

Vid sidan om detta införs också det nya brottet vilseledande till tvångsäktenskapsresa. Det är kanske den konstigaste brottsrubricering vi har. Den som genom vilseledande förmår en person att åka till ett land för att där tvingas in i äktenskap eller ett äktenskapsliknande förhållande kan dömas för vilseledande till tvångsäktenskapsresa till fängelse i högst två år.

En annan mycket viktig del av den nya lagen är att barn aldrig ska kunna få dispens att gifta sig. I dag finns det en undantagsregel, så att par där båda eller en av dem är under 18 år ska kunna få gifta sig. Den undantagsregeln i svensk lagstiftning tar vi nu bort, för barn ska inte gifta sig. Är man inte myndig ska man inte binda sig på det sätt som ett äktenskap innebär. Det är klart att man kan vara förälskad upp över öronen även innan man är 18 år, men man ska vänta med att ingå äktenskap tills man är myndig.

Herr talman! Huvudregeln är att ett äktenskap som har ingåtts i Sverige också ska gälla i alla andra länder. På samma sätt är huvudregeln att ett äktenskap som man har ingått i något annat land också ska gälla i Sverige. Det är ganska logiskt. Det vore väldigt opraktiskt om man skulle

Prot. 2013/14:114
26 maj

*Stärkt skydd mot
tvångsäktenskap
och barnäktenskap
samt tillträde till
Europarådets kon-
vention om våld
mot kvinnor*

tvingas gifta om sig bara för att man flyttar till ett annat land. Så ska det inte fungera.

Från denna huvudregel har vi sedan tio år ett undantag som gör att svenskar eller andra med nära anknytning till Sverige inte ska kunna åka utomlands för att kringgå ett äktenskapshinder som finns i Sverige. Nu utökar vi detta undantag ytterligare. Vi utökar undantaget, och det blir mindre utrymme för att kringgå lagstiftningen. Vi ändrar ”särskilda skäl” till ”synnerliga skäl”, vilket i den juridiska begreppssfären är ett väldigt vanligt uttryck, och det är ett uttryck för en väldigt snäv inskränkning. Men vi behåller ändå en liten öppning för att till exempel barnäktenskap och fullmaktsäktenskap ska kunna godkännas i Sverige i efterhand.

Vänsterpartiet har, som enda parti, föreslagit att denna lilla öppning också ska stängas, och det kan vid en första anblick verka bra. Men när man tänker efter inser man att det finns situationer där det skulle bli helt orimliga konsekvenser om ett utländskt äktenskap inte skulle godkännas i Sverige.

Jag ska ge ett exempel. Två 17-åringar har ingått äktenskap i sitt land, låt oss säga i Costa Rica. Först 30 år senare flyttar de till Sverige. Paret fortsätter att leva tillsammans här. När maken avlider upptäcker man att de ingått sitt äktenskap innan de var 18 år.

Enligt Vänsterpartiet ska makarna inte kunna ses som gifta enligt svensk lagstiftning, eftersom de ingick äktenskapet i sitt hemland som minderåriga. I det här fallet skulle det innebära att ärvdabalkens regler om arv mellan makar inte skulle tillämpas. Är det rimligt? Kan Marianne Berg verkligen mena att Sverige ska ha så stelbenta regler att det aldrig ska kunna göras undantag så att ett äktenskap erkänns i Sverige även om det inte skulle ha varit lagligt att ingå det här?

Jag förstår definitivt Vänsterpartiets vilja att visa att barnäktenskap, tvångsäktenskap och fullmaktsäktenskap är fel. Och jag håller med. Men när man kommer till verkliga situationer finns det fall där det skulle bli orimliga konsekvenser om det inte skulle finnas någon möjlighet att göra undantag. Denna lilla, lilla öppning heter synnerliga skäl. Synnerliga skäl är en av de vanligaste bedömningsnivåerna i svensk domsrätt. Det är något som domstolarna tar ställning till varje dag i Sverige. Det är verkligen inget konstigt att använda begreppet synnerliga skäl i lagtexten.

Herr talman! Jag känner att jag måste säga något om Sverigedemokraternas förslag om att införa Danmarks mycket kritiserade 24-årsgräns för familjeåterförening. I Danmark infördes regeln år 2002. Den fick till följd att färre danskar som gift sig med en utländsk medborgare kunde flytta till Danmark tillsammans med sin partner. I stället valde många av dem att flytta till Skåne, som jag kommer från. Deras kärlek var inte accepterad i Danmark, eftersom någon av dem var under 24 år. Då fick de i stället bosätta sig i Sverige.

Någon undersökning som visar att detta har lett till färre tvångsäktenskap, som sades vara anledningen till 24-årsregeln, finns inte. Däremot finns det många fall som visar hur fel lagstiftningen kan slå.

En kille som läste en utbildning i Australien blev förälskad. Han gifte sig. Men sedan kunde han inte flytta hem till Danmark eftersom hans fru inte hade fyllt 24 år. Han kunde flytta tillbaka till Danmark, men frun fick inte följa med. Varför? Det är fullständigt galet. Kan man inte vara förälskad i Sverigedemokraternas värld om man är under 24 år, eller är

det fel att gifta sig om man är under 24 år? I sådana fall borde de väl föreslå en åldersgräns för alla som innebär att man måste vara 24 år för att få gifta sig. Det här är bara en ursäkt för att färre ska flytta till Sverige. Sverigedemokraterna vill inte att utlänningar ska flytta till Sverige. Då använder de Danmarks dåliga 24-årsregel som ursäkt för detta.

Herr talman! Vi fattar också beslut senare i veckan om att godkänna Europakonventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. Det är ganska okomplicerat eftersom vi i princip redan har all nödvändig lagstiftning i Sverige. Men vi ska ändå godkänna denna konvention. Det är viktigt.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 82 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Jag sade i mitt anförande att det finns vissa saker som jag tycker är bra, men ni har inte lyckats fullt ut.

Det enda exempel du kunde ge mig, när det gäller synnerliga skäl, var det om två 17-åringar från Costa Rica. De kommer hit, och 30 år senare skulle de inte ses som gifta.

Det är så här, Johan: När vi går i bräsch för detta – det gäller barnäktenskap och att kvinnor blir tvingade in i äktenskap – har vi också en skyldighet att informera. Det ska vara normgivande. Vi ska visa vad vi tycker och vill i det här landet. Vi tror på demokrati och rättvisa och på alla människors lika värde.

När två 17-åringar kommer hit undrar jag om det inte är min skyldighet att informera: Tyvärr, detta gäller inte här. Ni får gifta om er här när ni har fyllt 18 år.

Är det inget som man skulle kunna tänka sig i stället för att öppna de här gläntorna för att det fortfarande ska kunna förekomma barnäktenskap och tvångsäktenskap i Sverige?

Min fråga är: Var paret från Costa Rica det enda du kunde komma med när det gäller synnerliga skäl? Skulle jag kunna få lite mer på benen, för i propositionen och betänkandet finns det ingenting som riktigt skulle kunna peka ut det?

Nej, alla dörrar för barnäktenskap bör stängas med omedelbar verkan.

Anf. 83 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Det finns visst beskrivet i propositionen vad synnerliga skäl är. I mitt exempel – du kanske inte lyssnade ordentligt – var paret inte alls 17 när de kom till Sverige. De hade gift sig vid 17 års ålder och 30 år senare flyttat till Sverige. De var alltså i 50-årsåldern. När de kom till Sverige var det ingen som kontrollerade när de gift sig. De lever här som gifta, och sedan upptäcker man: Oj, de gifte sig tydligen när de var 17 år.

Vänsterpartiet menar att vi inte i något enda fall ska kunna godkänna detta och se de här två personerna som gifta. I just mitt fall, som jag såklart har hårdragit, har maken dessutom avlidit, så de har inte ens chansen att gifta sig. Då får det till följd att ärvdabalkens regler inte kan användas eftersom dessa personer inte skulle vara gifta.

Det är såklart ett fullkomligt påhittat exempel. Det här har säkert aldrig hänt. Men jag vill visa på att saker och ting kan hända i verkligheten som gör att man behöver den lilla, lilla öppning som synnerliga skäl innebär. När verkligheten kommer i fatt teorin måste man kunna säga: Okej, vi tycker att det är fullkomligt fel med barnäktenskap. Ni borde inte ha gift er när ni var 17 år. Men nu 30 år senare får vi väl ändå säga att det är okej. Eftersom ni har levt som gifta så här länge är det klart att vi enligt vår lagstiftning också ska se er som gifta.

Därför finns synnerliga skäl. Det är en mycket snäv öppning, men den behöver finnas. Det kan nämligen hända saker som gör att det är fullkomligt orimligt att inte erkänna makar som gifta långt i efterhand. Men detta får inte användas för att flickor eller pojkar under 18 år ska kunna giftas bort. Det är inte synnerliga skäl.

Anf. 84 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! De har då kommit hit och levt här i 30 år. De hade gift sig när de var 17.

När vi stänger till alla kryphål som finns – det har inte ni gjort i det här betänkandet, för ni har det fortfarande på glänt – måste vi naturligtvis också informera om vad det är som gäller här när människor kommer hit.

Många kanske känner till det. Det skulle vara underbart om Sverige går i bräsch för att säga nej till barnäktenskap, tvångsäktenskap och fullmaktsäktenskap. Då handlar det också om att vi har en informativ del att ta tag i när vi träffar människor som kommer hit på det viset.

Ni vill inte gå i bräsch för detta och visa att Sverige är ett föregångsland som säger nej till barnäktenskap och tvångsäktenskap. Varje dag är det 39 000 barn i världen – det har FN räknat ut – som gifter sig mot sin vilja. Är det då inte vår plikt att gå i bräsch för detta? Varför är det alltid så här när man ska stänga någonting, som skulle kunna hjälpa barn och kvinnor, som är mest utsatta? Det ska alltid finnas ett kryphål. Det är jag väldigt trött på med den borgerliga politiken. Jag är även väldigt besviken på Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som inte ställer upp för barns rättigheter i denna fråga.

Anf. 85 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Jag förstår inte varför Marianne Berg inte har läst propositionen ordentligt. Om du hade gjort det hade du inte behövt vara så upprörd. Det finns inget kryphål. Det finns inget hål som personer kan välja att krypa igenom.

Man kan, genom synnerliga skäl, få ett äktenskap godkänt även i Sverige. Men det är inget hål som man själv kan krypa igenom. Man kan inte bestämma sig för att ett barnäktenskap ska räknas som ett äktenskap också i Sverige.

Sedan måste jag säga att det här i Sverige i dag finns personer som lever som gifta och som har gift sig innan de var 18 år. Det finns ledamöter i Sveriges riksdag som har gift sig innan de var 18 år gamla. Vad menar Vänsterpartiet? Ska inte deras äktenskap heller godkännas, trots att de tidigare haft rätten att gifta sig i Sverige före 18 års ålder? Deras äktenskap ska, enligt Vänsterpartiets retorik, inte heller erkännas. De skulle vara tvungna att gifta om sig, eftersom inga äktenskap som ingåtts av personer under 18 år ska godkännas, även om det var lagligt i Sverige.

Det blir väldigt konstigt att i efterhand säga: Visserligen var det lagligt när ni gifte er, men nu får det inte vara det. Jag tycker inte att den typen av lagstiftning är speciellt bra.

Självklart är vi precis lika mycket emot barnäktenskap, tvångsäktenskap och fullmaktsäktenskap som ni är i Vänsterpartiet. Säg inget annat! Men när verkligheten kommer i fatt oss, när vi måste släppa teorierna och den ideologiska övertygelsen, kan vi se att just i de här fallen blir det fullkomligt orimligt om inte Sverige skulle säga: Okej, ni gifte er visserligen innan 18 års ålder – och det är inte bra – men som det nu har blivit måste Sverige godkänna äktenskapet. Annars blir det orimliga konsekvenser.

Då måste vi ha den lilla öppningen som kallas synnerliga skäl. Det är verkligen inget konstigt. Det konstiga är att Vänsterpartiet inte har läst propositionen. Då hade Marianne Berg inte behövt bli besviken på de rödgröna kollegerna i Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Anf. 86 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Den dag man gifter sig ska självklart vara den lyckligaste dagen i ens liv. När man gifter sig enligt svensk lag står två vuxna personer mitt emot varandra, eller bredvid varandra, och säger ja till äktenskap. Precis som FN:s deklaration om mänskliga rättigheter slår fast är det självklart med makarnas fria och fulla samtycke. Det är precis vad svensk lag föreskriver.

Tyvärr vet vi i dag att runt om i vår värld, och även i Sverige, förekommer barnäktenskap, eller äktenskapsliknande ceremonier. Vi vet att äktenskap också tillkommer genom tvång. I grunden är detta redan i dag förbjudet, men det finns olika vägar att slinka igenom. Barnäktenskap och tvångsäktenskap är naturligtvis helt oacceptabelt och något som vi inte ska tolerera.

När det gäller barnäktenskap har vi i Sverige haft möjlighet till dispens. Det har getts dispenser genom åren, men möjligheterna har blivit snävare och snävare. Den möjligheten tas nu helt bort. Det tycker jag är alldeles utmärkt. För att få bort tvångsäktenskapen och barnäktenskapen kommer först och främst ett äktenskap som har ingåtts under tvång eller med ett barn inte att godkännas i Sverige. Man kommer enligt svensk lag inte att räknas som gift om man till exempel har gift sig utomlands. Har äktenskapet ingåtts i Sverige kommer det formellt att innebära att en make har rätt till äktenskapsskillnad utan någon sorts betänketid.

Vidare införs nya brott i brottsbalken. Äktenskapstvång gäller både tvång till äktenskap eller äktenskapsliknande förbindelse. Det kommer att ge fängelse i högst fyra år – om det inte är ett grovt brott. Vid grovt brott kan utdömas sex års fängelse.

Vilseledande till tvångsäktenskapsresa, också för äktenskap eller äktenskapsliknande förbindelse, kommer att ge fängelse i högst två år. Även försök eller förberedelse till äktenskapstvång kommer att ge fängelse. Det är viktiga signaler att skicka ut.

Rekvisiten för brotten kommer att vara inte bara olaga tvång, som det är i dag, utan också utnyttjande av någons utsatta belägenhet. Det kan gälla till exempel om man befinner sig i beroendeställning i fråga om försörjning eller om man lever i en familjekonstellation, och så vidare.

Prot. 2013/14:114
26 maj

*Stärkt skydd mot
tvångsäktenskap
och barnäktenskap
samt tillträde till
Europarådets kon-
vention om våld
mot kvinnor*

Jag har stora förhoppningar om att denna lag kommer att skärpa synen på frågan och även stärka en och annan förälder. Föräldern kan tydligt signalera ut i världen: Sorry, i Sverige får jag krypa in i fängelse i fyra år om jag godkänner äktenskapet. Det tycker jag är bra.

I dagsläget finns undantagsfall när det gäller utländska barn och tvångsäktenskap, som vid särskilda skäl kan godkännas i Sverige. Grundregeln är den som Johan Linander tog upp, nämligen att ett äktenskap som ingås i Sverige eller i ett annat land ska räknas också i andra länder. Det är rimligt. Jag är gift med min man, och om jag reser till ett annat land för att bo där är det rimligt att äktenskapet räknas.

Vi har konstaterat sedan lagändringen 2004 att särskilda skäl faktiskt inte räcker. Därför införs nu synnerliga skäl. Jag tycker att det är mycket tydligt i propositionen att det ska vara en otroligt restriktiv tillämpning. Det är nästan bara av det skäl som Johan Linander lyfte fram som öppningen kan finnas. Sedan får vi naturligtvis se hur domstolar dömer. Jag ser inget annat alternativ. Skrivningarna är noga med att poängtera att det inte hjälper att man är gravid eller att man har barn, är ung eller att man har varit tillsammans länge. Det synnerliga skälet handlar om när det i det enskilda fallet får orimliga konsekvenser.

Detta är en avvägning som måste göras utifrån att det kan uppstå situationer som för den enskilda individen blir helt orimliga. Men som jag ser det är det i princip bara i det fall som Johan Linander tar upp som ett exempel. Det finns säkert något mer, men det är grunden.

Jag ska också lyfta fram att vi ställer hårdare krav på trossamfund och vigselförrättare. Det är en viktig signal. Ett trossamfund som man på goda grunder kan anta genomför äktenskapsliknande ceremonier där någon av parterna är under 18 år eller inte samtycker till äktenskap kommer inte att få vigselförstånd. Det gäller också en enskild befattningshavare inom ett samfund. Den personen kommer inte att förordnas som vigselförrättare.

Kammarkollegiet kommer att få starkare möjligheter att utöva tillsyn. Skatteverket kommer att få krav på sig att kontrollera en eventuell anmälan mot Kammarkollegiets register. Detta är en liten bit. Jag vet att vi inte kommer att komma åt alla så kallade äktenskapliga ceremonier eftersom det tyvärr finns en hel del ställen som inte har vigselförstånd. Där är det viktigt för myndigheten som lämnar statsbidrag att vara oerhört tydlig i att svensk lag gäller i Sverige. Vi gifter oss inte av tvång, och vi gifter oss inte när vi är barn.

Att gifta sig ska vara en av de absolut största dagarna i ens liv. Vi ska verkligen se till att det blir så för samtliga.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 87 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Jag har bara några korta frågor. När man gifter sig är det den lyckligaste dagen i ens liv, sägs det här. Förhoppningsvis är det så. Men för 39 000 barn är det inte den lyckligaste dagen – och detta sker varje dag året runt.

Jag fick höra att jag inte hade läst. Jo, jag har läst allt material, alla propositioner och alltihop som hör till betänkandet. Jag tror att det är precis tvärtom – att ni inte har fattat. Det finns fortfarande kryphål. Om det är så som du sade, Ewa Thalén Finné – att det bara skulle handla om det exempel från Costa Rica som Johan Linander tog upp – undrar jag om det bara är det som man kan tänka sig som synnerliga skäl. Då fattar jag ingenting. Varför har man inte stängt igen alltihop? Paret från Costa Rica är väl det lilla, i så fall.

Vi talar om andra äktenskapliga ceremonier och så vidare som vi vet förekommer i det här landet. Vi är inte befriade från barnäktenskap här. Vi måste vara väldigt tydliga och gå i bräsch för dessa barn, dessa kvinnor och naturligtvis även en del grabbar som blir tvingade till detta. Men om det här är det enda synnerliga skälet förstår jag inte varför man inte stängde igen.

Anf. 88 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Är paret från Costa Rica det enda synnerliga skälet? Nej, de kan nog komma från andra länder också! Jag kan inte se så många; det finns säkert någonting ytterligare. Men för att vara glasklart tydlig, för jag tror att det är viktigt att vi signalerar detta också i vårt svenska samhälle, är det så att om man genomför ett tvångsäktenskap eller barnäktenskap döms man till fängelse – punkt slut. Jag tycker att det är oerhört viktigt.

Sedan finns det mänskliga fall. Vi kan ta paret som gifte sig innan de var 18 år, för över 20 år sedan, och nu har kommit hit. Då kan det någonstans bli helt orimligt att detta äktenskap inte gäller när de kommer till Sverige. Men det ska bedömas oerhört restriktivt, och det gläder mig mycket att man i propositionen verkligen lyfter fram detta: Barn är inget skäl. Graviditet är definitivt inget skäl. Att man är 19 år är inget skäl. Det gläder mig, och jag tycker att det är bra. Jag kan egentligen bara se detta, men det finns säkert någonting mer.

Vi har problem med andra äktenskapliga ceremonier. Där måste vi jobba stenhårt. Många av dessa människor har i dag inte vigselrätt, och det är viktigt att vi gemensamt jobbar mot dem. Vi är många som har ett ansvar för detta. Vi får återkomma till det i nästa replikväxling.

Anf. 89 MARIANNE BERG (V) replik:

Herr talman! Då har jag fått ett synnerligt skäl. Det får väl räcka; det lär inte komma fram något mer.

Jag tycker att det är bra att vissa saker nu har stramats upp och blivit tydliga. Men jag är besviken på att det lämnas ett utrymme när det gäller synnerliga skäl. Jag ville att vi skulle stänga detta kryphål och gå i bräsch för dessa utsatta människor. Sedan kan vi inte förändra läget i världen på ett år eller någonting sådant, men vi måste sätta ned foten och vara konsekventa. Vi accepterar definitivt inte detta var det än må ske och var det än må vara på jordklotet.

Du säger att det gäller att vara glasklar och tydlig, Ewa Thalén Finné. Jag vill bara säga att om man ska vara glasklar och tydlig i de här frågorna tycker jag inte att man ska lämna något öppet – inte någonting. Då har man verkligen satt ned foten. Jag tycker inte att det är acceptabelt när vi kan läsa oss till att 39 000 barn om dagen tvingas in i äktenskap. Jag

tycker att Sverige som ett demokratiskt land verkligen ska gå i bräsch och sätta ned foten.

Men okej – det synnerliga skälet kom från Costa Rica, Belgien eller vad det nu var. Jag tackar för svaret.

Anf. 90 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Vi har 39 000 barn om året som tvingas in i äktenskap. Alla tvingas dock inte in, men grundsynen är att man tvingas in om man är barn. Där är vi helt överens. Detta är ett stort problem.

Man kan alltid ha den utgångspunkt som Vänsterpartiet och Marianne Berg har här: Aldrig någonsin ska det finnas ett endaste skäl. Men jag tror att för enskilda individer skulle detta kunna få helt orimliga konsekvenser. Någonstans måste man ha med den enskilda individen; jag tror att det är viktigt. Men det ska vara ytterst få fall.

Jag kommer nu in på den andra delen, som vi började tala om. Det gäller andra äktenskapliga ceremonier. Där har vi ett mycket större problem, där jag tror att vi har att jobba brett i hela samhället. Jag tog upp det här med Kammarkollegiet, Skatteverket och så vidare. Problemet är att många av dem som gör det här inte har vigseltillstånd. Tyvärr finns det en och annan som inte ens har statsbidrag.

Här har vi att jobba gentemot skolor och föräldrar och naturligtvis gentemot de samfund som har vigselrätt och tala om att detta är oacceptabelt. Det är viktigt att man informerar ungdomar och barn. Det kommer att vara ett långsiktigt arbete; det är jag säker på. Jag tycker att det är bra att vi ställer detta krav på samfunden, för då kanske vi tar ett litet steg i rätt riktning.

Anf. 91 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Vi i Folkpartiet tycker att det är skönt att det råder en sådan bred enighet i den viktiga jämställdhetsfråga och den viktiga fråga om mänskliga rättigheter som vi nu debatterar. Det handlar om rätten att själv bestämma vem man vill leva sitt liv med och när man vill bestämma att man ska leva sitt liv med någon. Det får inte vara barn som ska gifta sig.

Det har nämnts mycket klokt och centralt här. Innehållet är klart: Detta är en kraftig skärpning. Vi stänger dörren. Vi vädrar ut den möjlighet till unket förtryck som har funnits i vårt land. De reformer som har genomförts har varit otillräckliga. Det fördes fram tack till många viktiga ideella organisationer som gör fantastiska insatser, inte minst för att hjälpa utsatta kvinnor.

För min del tycker jag att det inte minst är viktigt att nämna det arbete som den tidigare jämställdhets- och integrationsministern Nyamko Sabuni har gjort på detta område för att lyfta fram frågorna i ljuset. Vi ska inte huka oss när vi diskuterar detta, utan det handlar om att vi ska ta debatten med män, kvinnor, präster, bönder, imamer och människor som är kvar i stenålderstänkande varhelst de finns.

Det är klart att detta är saker som en gång också förekom i Sverige i massiv omfattning när vi var relativt sett obildade och levde i en helt annan kultur. Det var ett helt annat land. Men tack vare den öppenhet som många av oss här bejakar och tycker är viktig kommer det in andra kulturer där detta förekommer, och det tar tid innan de anpassar sig till

svenska förhållanden. Detta är skärpningar som är välkomna och som inte minst skyddar utsatta kvinnor.

Jag ska inte förlänga debatten, herr talman. Nu har Sverigedemokraterna gått. Jag hade annars för Folkpartiets del tänkt ta en liten debatt om den så kallade 24-årsregeln eftersom jag tycker att den är bisarr, mildt uttryckt. Men eftersom Sverigedemokraterna inte är i rummet ska jag inte ge mig på dem.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och gläds som liberal åt att vi i dag tar ytterligare viktiga steg i jämställdheten mellan män och kvinnor i vårt land.

Anf. 92 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Morden på Pela och Fadime innebar ett uppvaknande för ett förtryck som då var någonting som vi i Sverige hade liten eller ingen kunskap alls om. Det hedersrelaterade våldet, där kvinnor som inte underordnar sig vissa bestämmelser bestraffas, är en av de mest extrema former av kvinnoförtryck som finns. På senare år har debatten om hedersrelaterat våld uppmärksammas i medierna och i den dagliga debatten. Men vi får inte blunda för att flickor i Sverige utsätts för detta avskrämda övergrepp än i dag.

Jag ska berätta lite grann om vad som inkluderas i begreppet hedersvåld. Tre områden brukar uppmärksammas, nämligen våld och trakasserier, könsstämpning och arrangerade äktenskap. Vad avser arrangerade äktenskap kan det i vissa fall handla om att underåriga flickor gifts bort utan vare sig samtycke eller möjlighet att förhindra äktenskap.

Det finns inget förmildrande och definitivt inget hedervärt i hedersrelaterat våld. Det är ett förtryck som diskuteras även i andra länder. Vi kristdemokrater har länge velat kriminalisera barn- och tvångsäktenskap. Därför är jag glad över att vi nu fattar beslut om detta nya brott – äktenskapstvång.

Jag var för några veckor sedan på Fotografiska museets utställning, *Too young to wed*. Man blir verkligen så bedrövad över hur det ser ut i vår omvärld. Här talar vi kanske ibland om flickor som går i gymnasiet. I övriga världen handlar det om flickor som inte ens har fyllt tio år. Det är avskrämt, och jag vill verkligen att Sverige ska vara ett föregångsland. Vi måste markera mot detta.

Många talare har varit inne på väldigt bra punkter. Även jag vill lyfta fram det som sades av Socialdemokraternas representant, nämligen vikten av en ökad kunskap. Nu när sommarlovet närmar sig har många skolor inte tillräckliga kunskaper eller resurser. Det är någonting som vi politiker ska ta allvarigt på. Skolorna har en nyckelroll i att förhindra detta våld.

Fortfarande finns det vissa socialtjänster och skolor som ser detta som ett familjeproblem. Om man tror att det bästa är att man samlar familjen för att diskutera detta har man definitivt inte förstått problematiken. Någonting som jag gärna vill att vi lyfter fram är att det i dag tyvärr saknas kunskap hos myndigheter. Jag hoppas därför att denna lagstiftning ska ligga till grund för en vidare samordning mellan myndigheter, vilken många gånger är bristfällig, och att vi alltid sätter dessa oftast unga kvinnor i centrum och ger dem det stöd som de behöver.

Prot. 2013/14:114
26 maj

*Stärkt skydd mot
tvångsäktenskap
och barnäktenskap
samt tillträde till
Europarådets kon-
vention om våld
mot kvinnor*

Inte heller jag tänker förlänga debatten utan bara säga att jag tycker att det är många bra saker som har lyfts fram i dag. Sedan finns det också vissa förslag som är helt idiotiska, rent ut sagt, som har lyfts fram. Men då Sverigedemokraterna inte här får vi ta debatten om deras förslag någon annan gång.

(Applåder)

Anf. 93 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Även jag ska fatta mig kort, och min talartid är mycket begränsad.

Den här lagstiftningen behövs verkligen. Unicef har gjort en utredning om hur det ser ut i låginkomstländer. Denna företeelse med barnäktenskap finns nämligen just i de fattiga länderna. Enligt denna utredning var 34 procent av alla kvinnor mellan 20 och 24 år gifta eller förlovade före 18 års ålder. Man hänvisar till att det är ett skydd mot fattigdom eller till andra sexuella övergrepp och liknande.

Men det viktiga är att vi står upp för att dessa flickor har rätt till sina kroppar, har rätt till utbildning och har rätt att utvecklas innan de fattar egna beslut.

Vi står därför bakom denna lagstiftning och välkomnar den. Vi står också bakom vår reservation 2, som jag yrkar bifall till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)

13 § Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Skrivelse

2013/14:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2013

Motioner

med anledning av prop. 2013/14:227 Åtgärder mot missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring

2013/14:Sf30 av Christina Höj Larsen m.fl. (V)

2013/14:Sf31 av Tomas Eneroth m.fl. (S)

2013/14:Sf32 av David Lång (SD)

Finansutskottets betänkanden

2013/14:FiU29 Säkerheter vid clearing hos central motpart

2013/14:FiU31 En databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

2013/14:FiU18 Direktupphandling

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2013/14:SfU17 Ett medborgarskap som grundas på samhörighet

2013/14:SfU15 Vissa socialförsäkringsfrågor

2013/14:SfU18 Mer fokuserad nedsättning av socialavgifterna för de yngsta

Utrikesutskottets betänkanden

2013/14:UU9 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2012 och 2013

2013/14:UU12 Sveriges politik för global utveckling

2013/14:UU21 Frihandelsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Colombia och Peru å andra sidan

2013/14:UU22 Avtal om partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Irak, å andra sidan

2013/14:UU23 Ramavtal om partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Mongoliet, å andra sidan

2013/14:UU24 Associeringsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan

14 § Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 maj

2013/14:486 Minskad köttkonsumtion

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister Lena Ek (C)

den 21 maj

2013/14:487 Olaglig jakt på graffitimålare

av *Rossana Dinamarca* (V)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2013/14:488 Biosimilarer

av *Ann Arleklo* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2013/14:489 Åtgärder mot den höga ungdomsarbetslösheten

av *Jasenko Omanovic* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

2013/14:490 Den höga ungdomsarbetslösheten i Jämtlands län

av *Marie Nordén* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

2013/14:491 Nettodebitering

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2013/14:492 Näringspolitik för fler jobb i Sverige

av *Ingemar Nilsson* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

den 22 maj

2013/14:493 Skydd av Vättern

av *Annika Lillemets* (MP)

till miljöminister Lena Ek (C)

den 23 maj

2013/14:494 Villkor för svenskt lån till Ukraina

av *Annika Lillemets* (MP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:495 Socialtjänstens arbete med utsatta barn

av *Eva Olofsson* (V)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 maj

2013/14:626 Smältande Antarktis

av *Hannah Bergstedt* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

2013/14:627 Digital valuta

av *Hannah Bergstedt* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:628 Småkryp till middag

av *Hannah Bergstedt* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2013/14:629 Drönare

av *Hannah Bergstedt* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:630 Ökade vapenbeslag

av *Hans Olsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:631 Läckande skeppsvrak

av *Hans Olsson* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

den 20 maj

2013/14:632 Ridsport som friskvård

av *Mats Pertoft* (MP)

till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:633 Undanröjande av krav på spolplattor för rengöring av båtar

av *Jan-Olof Larsson* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

2013/14:634 Importförbud mot danskt griskött
av *Hans Hoff* (S)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Prot. 2013/14:114
26 maj

den 21 maj

2013/14:635 Deltagare på Stockholm Internet Forum
av *Maria Ferm* (MP)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 23 maj

2013/14:636 Samordningen av Nuonaffären
av *Hans Hoff* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 19 maj

2013/14:605 Eskalerat våld i Ukraina
av *Hans Linde* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)
2013/14:594 Rättegång mot svensk journalist i Kosovo
av *Adnan Dibrani* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

den 21 maj

2013/14:606 Ökat inflytande över val av hjälpmedel
av *Gunilla Svantorp* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)
2013/14:614 Möjligheten för småföretagare att göra avdrag för lokaler
av *Mats Pertoft* (MP)
till finansminister Anders Borg (M)
2013/14:615 Motköp och transparens
av *Peter Rådberg* (MP)
till näringsminister Annie Lööf (C)
2013/14:613 Deltidsbrandmännens situation
av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)
till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)
2013/14:609 Trängselskatt för utländska fordon
av *Lars Johansson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)
2013/14:608 Cabotagettransporterna
av *Pia Nilsson* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:610 Plan mot bristande måluppfyllnad

av *Peter Persson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:611 Skydd i folkbokföringen

av *Christina Oskarsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:624 Uppställningsplatser och infrastruktur för husbilar och husvagnar

av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2013/14:623 Avgiftsfri skola

av *Tomas Eneroth* (S)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2013/14:622 Dubbelstöten mot de arbetslösa

av *Anders Karlsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2013/14:625 Ryckig och dåligt förankrad försvarspolitik

av *Anders Karlsson* (S)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2013/14:621 Ändring av trängselskattesystemet på Östra Hisingen, Göteborg

av *Lars Johansson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

den 22 maj

2013/14:619 Sprängattentat mot Gazas Ark

av *Hans Linde* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:616 Boko Harams kidnappning av skolflickor

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

17 § Kammaren åtskildes kl. 16.44.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 9 § anf. 37 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 53 (delvis),
av talmannen därefter till och med 12 § anf. 80 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Ärenden för hänvisning till utskott	1
4 § Ärenden för förnyad bordläggning	2
5 § Svar på interpellation 2013/14:470 om organiserad brottslighet bakom matfusk	2
Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	2
Anf. 2 LENA OLSSON (V)	3
Anf. 3 JENS HOLM (V)	3
Anf. 4 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	4
Anf. 5 LENA OLSSON (V)	5
Anf. 6 JENS HOLM (V)	6
Anf. 7 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	7
Anf. 8 LENA OLSSON (V)	8
Anf. 9 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	8
6 § Svar på interpellation 2013/14:449 om landsbygdsprogrammet	9
Anf. 10 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	9
Anf. 11 JOHAN LÖFSTRAND (S)	9
Anf. 12 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	10
Anf. 13 JOHAN LÖFSTRAND (S)	10
Anf. 14 SVEN-ERIK BUCHT (S)	11
Anf. 15 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	12
Anf. 16 JOHAN LÖFSTRAND (S)	12
Anf. 17 SVEN-ERIK BUCHT (S)	13
Anf. 18 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	13
7 § Svar på interpellation 2013/14:455 om inskränkning i äganderätten vid sikfiske.....	14
Anf. 19 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	14
Anf. 20 SVEN-ERIK BUCHT (S)	15
Anf. 21 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	16
Anf. 22 SVEN-ERIK BUCHT (S)	16
Anf. 23 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	17
Anf. 24 SVEN-ERIK BUCHT (S)	17
Anf. 25 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	18
8 § Svar på interpellation 2013/14:476 om skärpt straff för brott mot livsmedelslagen.....	18
Anf. 26 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	18
Anf. 27 JENS HOLM (V)	19
Anf. 28 LENA OLSSON (V)	20
Anf. 29 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	21
Anf. 30 JENS HOLM (V)	22
Anf. 31 LENA OLSSON (V)	23
Anf. 32 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	23
Anf. 33 JENS HOLM (V)	24

Anf. 34 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	24
9 § Svar på interpellation 2013/14:439 om införande av kvotplikten.....	25
Anf. 35 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	25
Anf. 36 MATS PERTOFT (MP).....	26
Anf. 37 JOHAN LÖFSTRAND (S).....	26
Anf. 38 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	27
Anf. 39 MATS PERTOFT (MP).....	28
Anf. 40 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	29
Anf. 41 MATS PERTOFT (MP).....	30
Anf. 42 Statsrådet ANNA-KARIN HATT (C).....	31
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	32
10 § Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser	32
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU10.....	32
Anf. 43 KERSTIN HAGLÖ (S).....	32
Anf. 44 RICHARD JOMSHOF (SD).....	34
Anf. 45 LENA OLSSON (V).....	36
Anf. 46 CAROLINE SZYBER (KD).....	37
Anf. 47 LENA OLSSON (V) replik.....	39
Anf. 48 CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	39
Anf. 49 LENA OLSSON (V) replik.....	40
Anf. 50 CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	40
Anf. 51 ANTI AVSAN (M)	41
Anf. 52 JOHAN PEHRSON (FP)	43
Anf. 53 JOHAN LINANDER (C).....	44
Anf. 54 AGNETA BÖRJESSON (MP)	46
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)	46
11 § En ny organisation för polisen.....	47
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU23.....	47
Anf. 55 MORGAN JOHANSSON (S).....	47
Anf. 56 LENA OLSSON (V).....	50
Anf. 57 JAN R ANDERSSON (M).....	51
Anf. 58 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	54
Anf. 59 JAN R ANDERSSON (M) replik	54
Anf. 60 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	55
Anf. 61 JAN R ANDERSSON (M) replik	55
Anf. 62 JOHAN PEHRSON (FP)	56
Anf. 63 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	59
Anf. 64 JOHAN PEHRSON (FP) replik	60
Anf. 65 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	60
Anf. 66 JOHAN PEHRSON (FP) replik	61
Anf. 67 JOHAN LINANDER (C).....	62
Anf. 68 LENA OLSSON (V) replik.....	63
Anf. 69 JOHAN LINANDER (C) replik.....	64
Anf. 70 LENA OLSSON (V) replik.....	64
Anf. 71 JOHAN LINANDER (C) replik.....	65

Anf. 72 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	65	Prot. 2013/14:114
Anf. 73 JOHAN LINANDER (C) replik.....	66	26 maj
Anf. 74 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	66	
Anf. 75 JOHAN LINANDER (C) replik.....	67	
Anf. 76 CAROLINE SZYBER (KD).....	68	
Anf. 77 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	69	
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)	70	
12 § Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt tillträde till Europarådets konvention om våld mot kvinnor	71	
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU30	71	
Anf. 78 ARHE HAMEDNACA (S)	71	
Anf. 79 RICHARD JOMSHOF (SD)	73	
Anf. 80 MARIANNE BERG (V)	74	
Anf. 81 JOHAN LINANDER (C)	77	
Anf. 82 MARIANNE BERG (V) replik	79	
Anf. 83 JOHAN LINANDER (C) replik	79	
Anf. 84 MARIANNE BERG (V) replik	80	
Anf. 85 JOHAN LINANDER (C) replik	80	
Anf. 86 EWA THALÉN FINNÉ (M)	81	
Anf. 87 MARIANNE BERG (V) replik	82	
Anf. 88 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	83	
Anf. 89 MARIANNE BERG (V) replik	83	
Anf. 90 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	84	
Anf. 91 JOHAN PEHRSON (FP).....	84	
Anf. 92 CAROLINE SZYBER (KD)	85	
Anf. 93 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	86	
(Beslut skulle fattas den 27 maj.)	86	
13 § Bordläggning.....	86	
14 § Anmälan om interpellationer.....	87	
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	88	
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	89	
17 § Kammaren åtskildes kl. 16.44.....	90	

